

Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (rändemenetluste tõhustamine) eelnõu seletuskiri

Lisa 2

Kooskõlastustabel

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse arvestamine/mittearvestamine
Justiitsministeerium	
<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse VMS § 110 lõigetega 4–6. Kavandatud lõikega 4 soovitakse anda volitusnorm Vabariigi Valitsusele, mis annaks Vabariigi Valitsusele õiguse peatada määrusega lühiajalise Eestis töötamise registreerimise töötamise aluse, töökoha või tegevusala järgi, kui see on avaliku korra või riigi julgeoleku tagamise vajadust arvestades põhjendatud. Lõike 5 kohaselt ettepaneku peatada lühiajalise Eestis töötamise registreerimine teeb valdkonna eest vastutav minister. Lõikega 6 nähakse ette kohustus kooskõlastada kõnealuse määruse eelnõu Riigikogu põhiseaduskomisjoniga. Seletuskirja (lk 26) kohaselt on määruse eelnõu Riigikogu põhiseaduskomisjoniga kooskõlastamise kohustuse sätestamine tingitud asjaolust, et põhiseaduskomisjon menetleb välismaalaste õiguslikku seisundit käsitlevaid eelnõusid. Kui Riigikogu põhiseaduskomisjon määruse eelnõu ei kooskõlasta, ei või Vabariigi Valitsus määrust anda.</p> <p>Oleme seisukohal, et lõikes 6 ette nähtud lahendus ei sobi Eesti õiguskorda. Täitevvõimu õigusaktide kehtestamiseks Riigikogu alatiselt komisjonilt kooskõlastuse vormis nõusoleku saamine ei ole ka kooskõlas võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttega. Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse § 18 lõike 1 kohaselt on põhiseaduskomisjon Riigikogu alatine komisjon, kes oma valdkonna piires valmistab ette eelnõusid Riigikogu täiskogus arutamiseks, kontrollib täidesaatva riigivõimu teostamist ning täidab muid seaduse või Riigikogu otsusega talle pandud ülesandeid. Täidesaatva riigivõimu teostamist kontrollides teostab põhiseaduskomisjon teatavas ulatuses parlamentaarset kontrolli. Küll aga ei saa parlamentaarset kontrolli instrumendiks pidada täitevvõimu õigusaktide kooskõlastamist, kuna sellega sekkutaks liigselt valitsuse</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 punktid 28, 29 ja 31 eelnõust välja jäetud.</p>

enesekorraldusõigusesse. Palume kavandatud lõige 6 eelnõust välja jätta.

Seletuskirjas (lk 26) toodu kohaselt võib Vabariigi Valitsus peatada lühiajalise Eestis töötamise registreerimise siseministri ettepanekul, kes saab teha ettepaneku Politsei- ja Piirivalveameti või julgeolekuasutuse peadirektori ettepaneku alusel. Justiitsministeeriumi hinnangul ei ole lõikes 4 kavandatava volitusnormi alusel antav Vabariigi Valitsuse määrus oma sisult üldakt ehk õigustloov akt. Riigikohus on korduvalt selgitanud¹, et üld- või üksikaktide (määruste või korralduste) materiaalne eristamine sõltub õigusakti sisust, täpsemalt regulatsiooni tegelikust konkreetsusastmest, mitte sellest, millist nimetust see kannab või kuidas see on vormistatud. Vastavalt HMS § 51 lõikele 1 on haldusakti kui üksikakti olemuslikuks tunnuseks üksikjuhtumi reguleerimine. Üksikjuhtumi reguleerimisega võib olla tegemist ka siis, kui regulatsiooni adreseatide ring õigusaktist otseselt ei nähtu. Selline haldusakt, mis on antud üksikjuhtumi reguleerimiseks, kuid adreseatid määratakse isikute ringile, on üldkorraldus. Seevastu määrus ehk üldakt antakse piiramatul arvu isikute käitumise reguleerimiseks piiramatul arvul juhtudel (HMS § 88).

Eeltoodut silmas pidades vastab eelnõuga kavandatava volitusnormi alusel antav akt oma sisult üldkorralduse tunnustele, mille andmise tingib konkreetses ajas ja ruumis eksisteeriv vajadus reageerida avalikule korrale või julgeolekule tekkinud või tekkida võivale ohule. Kehtestav piirang on ühekordne ning selle algus ja lõpp saab olla määratletud või sõltuda konkreetse ohu olukorrast.

Arvestades Riigikohtu järjepidevat praktikat², ei või seadusandja oma äranägemise järgi otsustada, et sisult üksikakti reguleerimisesemesse kuuluvas valdkonnas tuleb anda üldakt või vastupidi. Seda eelkõige põhjusel, et isiku õiguste kaitse on üksik- ja üldakti puhul erinev. Kui tegemist on isikule suunatud, tema õigusi vahetult puudutava aktiga, ei saa välistada akti üldaktiks

¹ Vt nt Riigikohtu halduskollegiumi 07.05.2003 määrus asjas nr 3-3-1-31-03, p 11

² Nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kollegiumi 22.11.2010 määrus asjas nr 3-4-1-6-10

<p>nimetamisega seda, et isik saaks oma õigusi kaitsta vahetult akti peale halduskohtusse pöördudes. Menetlus haldusakti andmise l kaitseb puudutatud isikute huve ja õigusi paremini kui menetlus üldakti andmisel. Seega sisult üksikakti reguleerimisesemesse kuuluvas valdkonnas ei tohi anda üldakti. Palume eeltoodut arvesse võttes muuta lõikes 4 nimetatud õigusakti liiki.</p>	
<p>2. Eelnõu § 1 punktiga 12 muudetakse VMS § 102 lõiget 8, mis nimetab viisaregistri vastutava töötaja ning viisaregistri andmete vastutavad töötajad. Muudetavas sättes jääb ebaselgeks viisaregistri andmete vastutava töötaja määratlus. Täpsustamist vajab, kas Kaitsepolitseiamet ja Välisministeerium on andmekogude regulatsiooni mõttes kaasvastutavad töötajad, volitatud töötajad või andmeandjad. Selgitame, et AvTS § 43⁵ lõike 1 kohaselt tuleb kindlaks määrata andmekogu vastutav töötaja. AvTS § 43⁴ lõiked 1 ja 2 näevad ette andmekogu vastutava töötaja pädevuses olevad ülesanded ja need ülesanded, mida võib delegeerida volitatud töötajale. Isikuandmete vastutav töötaja on IKÜM artikli 4 lõike 1 punktis 7 sätestatud definitsioonile vastav isik ning seda hinnatakse vastavalt tegelikele andmetöötuse tingimustele ja ülesannetele. Selleks, et tagada kooskõla IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtetega, eelkõige läbipaistvuse põhimõttega, kasutatakse praktikas kaasvastutavate töötajate puhul sageli õigusaktis andmesubjekti jaoks kontaktpunkti nimetamise võimalust. Seega juhul, kui andmekogul on kaasvastutavad töötajad, tuleb ette näha, milline vastutav töötaja on andmesubjekti jaoks kontaktpunkt (sarnaselt nagu näiteks tervise infosüsteemi põhimääruse § 4 lg 3). Palume sätet täiendada kontaktpunkti määramisega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõus täpsustatud viisaregistri vastutav töötaja AvTS-i mõttes ja vastutavad isikuandmete töötajad IKÜM mõttes. Vabariigi Valitsuse 22.12.2011. aasta määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 48 lõike 2 kohaselt tuleb Vabariigi Valitsuse algatatava seaduseelnõu seletuskirjale olenevalt volitusnormi sisust lisada Vabariigi Valitsuse või ministri määruse eelnõu kavand, mis sisaldab eelnõu esialgset sõnastust. Lisatav määruse eelnõu kavand tuleb ette valmistada sellise täpsusega, et oleks võimalik hinnata rakendusakti vajalikkust, volitusnormi ulatust, kohast tasandit ja muid asjaolusid, mis on vajalikud volitusnormi sõnastuse ja rakendusakti vastavuse hindamiseks. Vastavad nõuded on eelnõu seletuskirja lisaks oleva rakendusakti kavandi puhul täidetud. Viisaregistri põhimääruse muutmise eelnõu täpse tekstiga tegeletakse vastava määruse eelnõu ettevalmistamise käigus.</p>
<p>3. Eelnõu § 1 punktid 14, 38 ja 64 reguleerivad viisaregistris, välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogus ning elamislubade ja töölubade registris andmete säilitamise tähtaegu. Märgime, et isikuandmete töötlemise kestus ehk säilitamine riigi andmekogus on eraelu puutumatuse riive. Seetõttu tuleb isikuandmete maksimaalne säilitustähtaeg sätestada seadusandja poolt, mida võib kooskõlas volitusnormi piiride, mõtte</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u></p> <p>Eelnõuga tuuakse seaduse tasandile viisaregistri, välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu ning elamislubade ja töölubade registri andmete säilitustähtajad. Andmekogu andmete säilitustähtsade sätestamisel tuleb arvestada, et omavahel peavad olema kooskõlas andmekogu põhimääruses sätestatud säilitustähtaeg (kui see</p>

ja eesmärgiga vajadusel täpsustada näiteks andmekogu põhimääruses juhul, kui seadusandja on selle volitusnormis ette näinud. Nimetatud eelnõu punktides on sätestatud erinevate andmekogude kõigi andmete üldine säilitustähtaeg. Ei eelnõust ega seletuskirjast selgu, kas maksimaalse tähtaja jooksul on põhjendatud ja vajalik kõikide andmekogu andmete säilitamine. Juhul, kui andmekogus töödeldavate erinevate andmete säilitamiseks on vajalik erinevate tähtaegade säilitamine, tuleb see otsustada seadusandjal. Olulisuse põhimõtte kohaselt oleks seadusandja pädevus sisutu, kui ta kehtestaks üldise maksimaalse säilitustähtaja, kuid sisulise kaalumise tegelikult säilitamist väärivate andmete säilitustähtaegade üle jätkaks määrusandjale. Seega peab seaduse tasandil olema otsustatud säilitamiseks vajalikud andmed ning nende andmete säilitamise tähtajad. Palume nimetatud sätted vastavalt täpsustada. Lisaks palume seletuskirjas põhjalikumalt avada säilitamise tingimuste põhjendusi (andmekoosseis ja tähtajad). Avaliku korra ja julgeoleku kaitsmise eesmärk ilma täpsemate põhjendusteta on liiga üldine. Näiteks vajab põhjendamist viisaregistri andmetele üldise 60 aastase säilitustähtaja kehtestamise vajadus, millest viisaregistri põhimääruse kohaselt 2x5 aastat hoitakse andmeid andmekogus aktiivselt ning arhiveeritult veel 50 aastat (sealhulgas ka juhul, kui isikule keelduti viisa väljastamisest). Elamislubade ja töölubade registri andmeid säilitatakse eelnõu kohaselt alaliselt. Ka siinkohal vajab kaalumist ja põhjendamist, kas eelnõu § 1 punktis 61, millega muudetakse VMS § 228 lõiget 3, sätestatud ning andmekogu põhimääruses täpsustatud andmete puhul on tõepoolest vajalik kõigi loetletud andmete alaline säilitamine.

on põhimääruses olemas), andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud biomeetriliste andmete säilitustähtaeg ja kõnesoleva eelnõuga seaduse tasemel sätestatavad andmekogu ABIS ja iga andmekogu andmete maksimaalsed säilitustähtajad.

Andmekogus ABIS säilitatakse biomeetrilisi andmeid ja kui nt andmekogu ABIS andmete säilitustähtaeg on pikem kui selle andmekogu andmete säilitustähtaeg, kust andmekogusse ABIS andmed saadetakse, siis võivad biomeetrilised andmed küll andmekogus ABIS alles olla, kuid neid ei ole enam võimalik konkreetse isikuga siduda ehk andmekogu ABIS andmete pikemal säilitamisel puudub mõte ja vajadus. Selline andmete säilitamine koormab digivõrku ja kasutab muid ressursse ebaotstarbekalt. Seetõttu on mõnel juhul eelnõuga seadusesse kavandatavad andmete säilitustähtajad võrreldes konkreetse andmekogu põhimäärusega muudetud või on eelnõuga kavandatava tähtaja sätestamisel lähtunud andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud kehtivast säilitustähtajast. Andmekogu põhimäärused viiakse seadusega kooskõlla pärast selle vastuvõtmist. Kuna seni on andmekogu andmete säilitustähtajad kehtestatud andmekogu põhimääruses, siis ei ole eelnõuga kavandatava regulatsiooni tarbeks uusi tähtaegu välja mõeldud. Andmekogu ABIS põhimäärus on kehtestatud 23. detsembri 2021 Vabariigi Valitsuse määrusega, seega andmekogu andmete säilitustähtaegade täpsemad põhjendused on leitavad nimetatud määruse seletuskirjast.

Viisaregister (eelnõu § 1 p 14) – VMS § 102 lg 9¹: eelnõuga kavandatakse, et viisaregistri andmeid säilitatakse kõige kauem **60 aastat** arvates viisataotlusele otsuse tegemisest. Andmetele võib sätestada lühema säilitustähtaja viisaregistri põhimääruses.

Andmekogu ABIS põhimääruse § 44 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid **aktiivselt 5 aastat**, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiivosasse, kus andmeid säilitatakse **75 aastat**.

Viisaregistri põhimääruse § 23 kohaselt säilitatakse andmeid andmekogu infotehnoloogilises osas aktiivselt viis aastat

alates:

- 1) viisa kehtivusaja lõppemisest;
- 2) pikendatud viibimisaja lõppemisest;
- 3) taotluse läbi vaatamata jätmise, viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamisest keeldumise või viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsusest või selle vaidlustamise käigus tehtud otsusest.

Lõike 3 kohaselt kantakse andmekogu andmed pärast lõikes 1 sätestatud säilitustähtaja möödumist andmekogu arhiiviosasse, kus neid säilitatakse 50 aastat.

Kuna viisa maksimaalne kehtivusaeg võib olla viis aastat, andmeid säilitatakse viisa kehtivusaja lõppemisest arvates viis aastat ja pärast seda andmekogu arhiiviosas 50 aastat, on viisaregistri andmete maksimaalne säilitusaeg kokku **60 aastat**.

Viisaregistri põhimääruse säilitustäht aega puudutavad muudatused jõustusid 28.10.2023. Määruse eelnõu kooskõlastas Justiitsministeerium märkusteta 31.08.2023 ([EIS-i viit](#)) ning Andmekaitse Inspeksioon 06.09.2023 kirjaga nr 1.2.-4/23/2107-2.

Andmekogu ABIS põhimääruse § 44 sätestatud andmete säilitustähtaeg viiakse seaduse ja viisaregistri põhimäärusega kooskõlla pärast kõnesoleva eelnõu jõustumist seadusena.

Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu (eelnõu § 1 p 38)

– VMS § 111 lg 4⁴: eelnõuga kavandatakse, et andmekogu andmeid säilitatakse kõige kauem **25 aastat**. Andmetele võib sätestada lühema säilitustähtaja andmekogu põhimääruses.

Andmekogu ABIS põhimääruse § 46 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid **aktiivselt 10 aastat**, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse **15 aastat**.

Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu põhimääruse § 18 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmeid andmekogu infotehnoloogilises osas aktiivselt **10 aastat** kümme aastat andmete andmekogusse kandmisest arvates, pärast mida need arhiveeritakse. Lõike 2 kohaselt säilitatakse arhiivandmeid **15 aastat**, pärast mida need

kustutatakse. Andmekogu põhimäärus jõustus 01.01.2024, selle seletuskirjas on andmekogu andmete säilitustähtajad täpsemalt põhjendatud.

Elamislubade ja tööubade register (eelnõu § 1 p 64) – VMS § 228 lg 4⁴: eelnõuga kavandatakse, et registri andmeid säilitatakse **alaliselt**. Andmetele võib sätestada lühema säilitustähtaja elamislubade ja tööubade registri põhimääruses.

Andmekogu ABIS põhimääruse § 45 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid **aktiivselt 20 aastat**, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiivosasse, kus andmeid säilitatakse **alaliselt**. Kehtivas elamislubade ja tööubade registri põhimääruses andmete säilitusaega sätestatud ei ole. Põhimääruse § 40 lõike 1 kohaselt lähtutakse andmete säilitamisel, arhiveerimisel ja hävitamisel arhiiviseadusest ning selle alusel kehtestatud õigusaktidest ja vastutava töötleja kehtestatud korrast. Arhiiviseadus ja selle alusel kehtestatud õigusaktid ei sätesta samuti säilitusaega.

Eelnõuga kavandatava elamislubade ja tööubade registri andmete alalise säilitustähtaja välja pakkumisel on lähtutud andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud tähtajast. Andmekogu ABIS põhimäärus jõustus 03.01.2022 ja selle seletuskirjas on andmekogu andmete säilitustähtaja täpsemalt põhjendatud. Nimetatud määruse eelnõu kooskõlastamisel ei ole välja toodud, et elamislubade ja tööubade registri andmete alalise säilitusajaga oleks probleeme ja põhjendused ei ole piisavad.

Elamislubade ja tööubade taotlusedokumentidele on PPA kehtestanud alalise säilitusaja. ETR-isse kantud andmeid on oluline säilitada alaliselt, kuna tegemist on andmekoguga, mis on Eesti riigi ja ühiskonna kestmise seisukohalt kõige olulisem ja peegeldab riikliku poliitika mõju ühiskonnale kõige laiemalt. Rahvusarhiiv on märkinud senistes hindamisotsustes, et arhiiviväärtusega on Riigi infosüsteemi haldamise infosüsteemis registreeritud andmekogud, mis sisaldavad andmeid riigi olulisemate ressursside kohta, näiteks rahvastik ja täpsemalt Eestis alaliselt elavad isikud ning nende kohta käivad peamised isikuandmed. ETR-isse kantakse pikaajalise

	<p>elaniku elamisloa ja alalise elamisõiguse saanud välismaalaste andmed. Pikaajalise elaniku elamisloa ja alaline elamisõigus antakse välismaalastele Eestis elamiseks tähtajatult. Seega sisaldab ETR andmeid Eestis alaliselt elavate isikute kohta ning sinna kantakse seetõttu andmed riigi olulisemate ressursside kohta. Elamislubade ja töölubade registri säilitustähtaega analüüsitakse täiendavalt registri arhiivimooduli arendamise käigus ja võimalikud muudatused õigusaktides tehakse pärast analüüsi valmimist. Seletuskirjas on elamislubade ja töölubade registri andmete alalise säilitusaja põhjendusi täiendatud.</p> <p>AKI on erinevatele eelnõudele antud arvamustes rõhutanud, et ideaalis peaks seaduses ette nägema vähemalt andmete säilitamise maksimaalse aja (nt 12.05.2022 kirjas nr 1.2.-4/22/1210 (arvamus eelnõule 508SE), 19.08.2022 kirjas nr 1.2.-4/22/1863 (arvamus sissesõidukeeldude riikliku registri põhimääruse eelnõule) ja 17.07.2023 kirjas nr 1.2.-4/23/1677-2 (arvamus siseministri 22.12.2009.a määruse nr 92 „Politsei andmekogu põhimääruse“ muutmise eelnõule). Sellisest arvamusest on kõnesoleva eelnõu väljatöötamisel ka lähtunud ja eelnõuga tehakse ettepanek sätestada seaduses andmekogu andmete maksimaalsed säilitustähtajad.</p>
<p>4. Eelnõu §-ga 4 täiendatakse KarS § 261¹ lõiget 1 selliselt, et lisaks tööandjale on võimalik karistada ka tööandja juhatuse liiget või muud esindajat, kui tööandja on oma kohustuse täitmise talle delegeerinud, ilma seadusliku aluseta Eestis viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest. Juhime tähelepanu, et seletuskirjas (lk 32) toodud viited Riigikohtu lahenditele ning derivatiivse vastutuse kitsaskohtadele pole hiljutiste KarS § 14 muudatuste valguses enam asjakohased. Seletuskirja sobib märkida muudatuse põhjuseks pigem sõnastuse kooskõlla viimine VMS-i (§ 300 jj) väärtekoosseisude sõnastusega. Palume seletuskirja vastavalt muuta.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>5. Palume arvestada käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>Haridus- ja Teadusministeerium</p>	

<p>1. Ettepanek muuta VMS § 162 lõiget 2 järgmiselt:</p> <p>„(2) Tähtajalise elamisloa kõrgharidustase me õppes õppimiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õppeasutuses võib anda esimesel ja teisel astmel õppekava täiskoormusega läbimiseks või doktoriõppe läbimiseks KHaS § 8 ja § 14 tähenduses ning kui õppeasutus on institutsionaalselt akrediteeritud.“</p> <p>Alates 1.08.2022 kehtestati kõrgharidusseaduse § 14 lõike 1 muudatusega, et kõrgharidustase me õppes saab õppida täis- või osakoormusega, välja arvatud doktoriõppes. Seega ei määrata alates 1.08.2022 immatrikuleeritud doktorantidel koormust. Sellest tulenevalt ei ole võimalik seda nõuda elamisloa andmise eeldusena, kuna kõrgkoolid seda ei määratle doktorantidel. KHaS § 8 lõike 3 järgi kohustub doktoriõppe üliõpilane läbima õppe- ja teadustöös edasijõudmise hindamiseks perioodilise atesteerimise ülikooli kehtestatud tingimustel ja korras. Seega on võimalik hinnata, kuidas ja kas ta täidab oma õppe- ja teadustöö kava. Elamisloa esmase andmise etapis ei ole võimalik aga seda hinnata ning ühtlasi ei ole võimalik alates 1.08.2022 immatrikuleeritud doktorantide puhul enam küsida ka koormust, kuna seda kõrgkoolid lihtsalt ei märgi Eesti hariduse infosüsteemi. Seega teeme ettepanku täiendada ja täpsustada VMS § 162 lg 2 sõnastust ning viia see kooskõlla KHaS § 8 ja § 14 sätestatuga.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>2. Rakendusaktide kavandis täiendatakse kohanemisprogrammi punktiga: „Isikul puudub õigus osaleda moodulis või keeleõppes, mille ta on juba läbinud, või kui ta on viimase viie aasta jooksul osalenud Eesti Vabariigi riigieelarvest rahastatud või kaasrahastatud vajaliku taseme eesti keele õppes.“ See on mõistlik muudatus, mis aitab vähendada teenuste dubleerivat kasutamist ja suurendab õppija vastutust. Lahendada tuleb küsimus, kuidas nähakse ette piirangu kontrollimine riigieelarveliste või kaasrahastatud programmide puhul.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Võtame teadmiseks toetuse vastavale muudatusele. Nõustume, et muudatus on mõistlik ning aitab vähendada teenuste dubleerivat kasutamist ja suurendab õppija vastutust. Kuivõrd Kultuuriministeerium koostöös puudutatud osapooltega praegu veel analüüsib küsimust ning sellega kaasnevat õigusaktide muutmisvajadust ja infosüsteemide arendusvajadusi, siis vastavad muudatused on Kultuuriministeeriumiga kokkuleppel praegu eelnõu rakendusaktide kavanditest välja jäetud. Kooskõlastuskirjas esitatud tagasiside on edastatud Kultuuriministeeriumile, kelle ülesanne on tagada lõimumise valdkonna poliitika kujundamine ja koordineerida selle elluviimist.</p>

<p>3. Rakendusaktide kavandis täiendatakse kohanemisprogrammi punktiga „(6) Välismaalane, kes soovib taotleda tähtajalist elamisluba püsivalt Eestisse elama asumiseks, on kohustatud läbima baasmooduli ning keeleõppe A2-tasemel“. Kas isik võib A2-taseme keele omandada ka väljaspool kohanemisprogrammi keeleõpet ehk mitte vajada kohustuslikus korras A2-taseme kursusel osalemist? Kui jah, siis palume kaaluda, kas on otstarbekas kasutada rakendusaktis sama keelt kui VMSis („välismaalane oskab eesti keelt vähemalt A2-tasemel“) ehk sõnastada punkti lõpp: „...ning oskama eesti keelt vähemalt A2-tasemel“ (jättes sellega võimaluse, et keeleoskus omandatakse mujal). Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohalt sobiv lahendus on jätta võimalus, et isik võib A2-taseme keele omandada ka väljaspool kohanemisprogrammi keeleõpet.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>4. Eelnõuga on pandud Haridus- ja Teadusministeeriumile kohustus edastada andmeid, mida Eesti hariduse infosüsteemi ei koguta. Kuna ülikoolid ei immatrikuleeri üliõpilasi enne elamisloa väljastamist, siis on sisuliselt tegemist elamisloa taotlejatega, kellel õppimise andmeid veel ei ole.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõuga nähakse ette, et õppeasutusel ja üliõpilasorganisatsioonil ei ole kohustust esitada kutses, mille nad esitavad PPA-le õppimiseks tähtajalise elamisloa taotlemisel, andmeid, mille nad on kandnud Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi EHIS) ning HTM esitab PPA-le päringu peale andmed välismaalase Eestis õppimise kohta. Eeltoodu tähendab, et HTM saab edastada PPA-le andmevahetuse tulemusena need andmed, mis on kantud EHIS-sse ning HTM-il ei ole kohustust esitada neid andmeid, mida EHIS-sse ei kanta. Kuna andmed, mille õppeasutused ja üliõpilasorganisatsioonid esitavad EHIS-sse ning mida PPA vajab VMS-is sätestatud tingimuste ja nõuete kontrollimiseks, on erinevad, jääb õppeasutustele ja üliõpilasorganisatsioonidele kohustus esitada PPA-le andmed, mida kutsujad ei pea kandma EHIS-sse.</p>
<p>Kultuuriministeerium</p>	
<p>Ettepanek täiendada VMS-i § 105 lõiget 4 punktiga 8 järgmises sõnastuses: „8) kellel on Eestis viibimiseks seaduslik alus ja kelle töötamine on seotud selliste Eesti ja välismaiste filmitootjate koostöös valmivate audiovisuaalsete teoste Eestis tootmisega, millele on tagatud riiklik rahastus, mille tulem ei</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>

jää Eestisse ning mille otsene kasusaaja ei asu Eestis.“

Nimetatud säte on vajalik selleks, et soodustada ja lihtsustada Eestis riigi rahvusvahelistumise seisukohast oluliste filmide ja sarjade tootmist. Säte võimaldab võttemeeskonnal – nii loomingulistel kui tehnilistel töötajatel – viia võtteid Eestis läbi ilma, et nende töötamise peaks Maksu- ja Tolliametis registreerima. Eesti konkurentsieelise säilitamiseks võttepaigana on oluline lahendada väljastpoolt Euroopa Liitu saabuvate võttegrupi liikmete professionaalne tegevus õiguslikult võimalikult paindlikult ja vähese administratiivse lisakoormusega.

Seejuures kehtestatakse sättes täiendavad eritingimused selle kohta, milliste projektide puhul erandit rakendatakse. Sätte eesmärk on luua erand ainult nende projektide suhtes, mis on oma mahult suuremad, panustavad olulisel määral Eesti rahvusvahelistumisesse ja Eesti filmitööstuse rahvusvahelise konkurentsivõime parandamisesse. Sellest tulenevalt kohaldatakse erandit vaid selliste projektide suhtes, millele on antud riigipoolne rahastus. Välismaistele filmitootjatele eraldab Eestis toetusi Sihtasutus Eesti Filmi Instituut kultuuriministri 16.04.2019 määruse nr 14 „Film Estonia toetuskava“ alusel (Film Estonia meede). Film Estonia meetme tingimustes on sätestatud, et toetuse andmise eesmärk on soodustada väliskapitali juurdevoolu Eestisse ning Eesti ja välismaiste filmitootjate koostööd audiovisuaalsete teoste tootmiseks Eestis. Samuti on toetuse andmise tingimustes sätestatud täpsemad nõuded, mille täitmisel tagatakse ka eelnõuga lisatava sätte eesmärk (määrusega on sätestatud konkreetsete kriteeriumid projekti käigus loodavatele teostele, kirjeldatud, milliseid konkreetseid andmed ja dokumendid tuleb toetuse saamiseks esitada jms).

Eelnõuga loodava sättega täpsustatakse ka seda, et erandit kohaldatakse vaid nende projektide puhul, kus otsene kasusaaja ei asu Eestis ning kus tulem (loodav teos) ei jää Eestisse, vaid välismaisele tootjale. Nende eritingimuste lisamise eesmärgiks on tagada, et juhul kui valmiv teos jääb siiski Eestisse (st Eesti tootjale), siis tuleb välismaalt kaasatud töötajad Maksu- ja Tolliametis siiski registreerida.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
<p>1. Lühiajalise töötamise sidumine D-viisaga Muudatuse kohaselt ei saa lühiajalise C-viisa saanud või Eestit viisavabaduse lepingu alusel külastav välismaalane enam lühiajaliselt Eestis töötada.</p> <p>Mõistame, et kavandatava muudatuse tulemusena oleks välismaalase ajutise viibimise kestus (D-viisa antakse 12 kuuks) ja Eestis lühiajaliseks töötamiseks lubatud maksimaalne aeg (365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul) paremini seotud. Samal ajal leiame, et muudatusel on negatiivne mõju Eesti konkurentsivõimele välistööjõu kaasamisel, kuna viisa taotlemise protsess on meie kitsaskoht (vähe saatkondi, pikk ja ettearvamatu protsess).</p> <p>C-viisaga on välistöötajal võimalik tulla Eestisse, asuda tööle ja taotleda jooksvalt Eestis viibimiseks sobivamat alust. D-viisale üleminek lühiajalisel töötamisel pikendaks aga nii välismaalase tööle asumise aega kui ka tõstaks tema Eesti tööandja värbamise kulusid (nt kui viisamenetluse ajal tuleb töötajal viibida välisriigis, kus asub Eesti saatkond või Eestis ilma, et oleks võimalik tööle asuda).</p> <p>Selleks, et leida tasakaal julgeoleku ja Eesti välistööjõu värbamispoliitika konkurentsivõime vahel, pakume kehtestada D-viisa nõudest erandid idu- ja kasvuettevõttele ning viisavabaduse lepinguga riikide kodanikele.</p> <p>Siinkohal tuletame meelde, et MTA statistika järgi tasusid Eesti iduettevõtted 2023. aastal 323 miljonit eurot tööjõumakse, mis on 18% rohkem kui mullune 273 miljonit eurot. Sealjuures on 82% idufirma välistöötajatest pärit kolmandatest riikidest.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>
<p>2. Majandustegevuse nõue välismaalasi palgata soovivatele ettevõtetele (6 kuni 12 kuud, olenevalt kas taotletakse viisat või tähtajalist elamisluba). Renditööjõu vahendamise tegelevatele ettevõtetele asendub deposiidi nõue 18 kuu majandustegevuse nõudega.</p> <p>Meetme kasutuselevõttus näeme erilist ohtu alustavatele iduettevõtetele, kuna nende ärimudel erineb nn tavaettevõtete ärimudelist ning nende majandustegevust tuleks hinnata</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u> Selleks, et vähendada võimalikke negatiivseid mõjusid Eesti ettevõtluskeskkonnale, sh investeerimiskeskonna atraktiivsusele, samas tagada eelnõu eesmärkide saavutamine, on eelnõust välja jäetud § 1 p 18, mis näeb ette nõude, et tööandjal, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse, peab olema vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Seeläbi on alustavate le</p>

<p>eraldi kriteeriumide alusel (sellega tegelebki iduettevõtte staatust määrav ekspertkomisjon). Seetõttu teeme ettepaneku teha iduettevõtetele meetmest erand, vastasel juhul avaldab muudatus negatiivset mõju süvatehnoloogia startup-idele, kus majandustegevus ja käive tulevad alles hilisemas faasis.</p>	<p>ettevõtjatele tagatud võimalus palgata välismaalasi tööle. Eelnõus säilib nõue, et tööandjal, kelle juures töötamiseks tähtjalist elamisloba taotletakse, peab olema vahetult enne elamisloa taotluse esitamist vähemalt järjestikuse 12 kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis.</p> <p>Erandite loomise osas selgitame, et erinevate erandite ja soodustatud rühmade loomine moonutab meetme eesmärgi saavutamist. Olukorrad, kus reeglist võimaldatakse mitmeid erandeid, suurendavad Eestis viibimis-, elamis- ja töötamisaluste väärkasutuse riski ning muudavad reeglite järgmise ja kontrollimise keerulisemaks. See on vastuolus eelnõu eesmärgiga ühtlustada ja tõhustada menetlust.</p>
<p>3. Eesti keele A2 tasemel omandamise ja kohanemisprogrammi läbimise nõue püsivalt Eestisse elama asumiseks elamisloa taotlemiseks.</p> <p>Nõustume, et välismaalastele, kes plaanivad Eestisse jääda pikemaks ajaks, on oluline tagada süsteemsed lõimumistegevused, sealhulgas keeleõpe, mis mõjutavad nende sisseelamist Eesti ühiskonda.</p> <p>A2 tasemel eesti keele oskuse nõue on meie seisukohalt mõistlik, samas on oluline ette näha võimalikud erandid erivajaduste ja välistöötajatele (nt kui inimesel on ADHD, düsleksia või muu diagnoos, mis mõjutab tema keeleõppevõimet).</p> <p>Palume lisada seletuskirja info selle kohta, kuidas plaanitakse tagada meetmega puudutatud sihtrühmale vajalik mahus keeleõpe. Juhime tähelepanu, et Lõimumismonitooringu (2023) andmetel oli eesti keele õppe kättesaadavusega rahul vaid 38% muust rahvusest inimestest (kelle jaoks on eesti keel võõrkeel).</p> <p>Lisaks palume pöörata eraldi tähelepanu paindlikele, sh e-keeleõppe, õppevormide arendamisele ja ka nendest teadlikkuse tõstmisele uussisserändajate ja nende Eesti tööandjate seas.</p> <p>Kohanemisprogrammi osas on samuti oluline tagada piisavalt osaluskohti, et uussisserändajad saaksid programmis osaleda võimalikult kiiresti pärast Eestisse saabumist ja mitte siis, kui välismaalane on töö või sõprade kaudu juba jõudnud omandada põhilised kohanemisalased teadmised.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Võtame teadmiseks toetuse vastavale muudatusele. Nõustume, et on oluline pöörata eraldi tähelepanu paindlike (sh e-keeleõppe) õppevormide arendamisele ja nendest teadlikkuse tõstmisele uussisserändajate ning tööandjate seas.</p> <p>Samuti nõustume, et oluline on tagada uussisserändajatele võimalikult kiiresti pärast Eestisse saabumist kohanemisprogrammis osalemine. Vastavad kommentaarid on edastatud Kultuuriministeriumile, kelle ülesanne on tagada lõimumise valdkonna poliitika kujundamine ja koordineerida selle elluviimist.</p> <p>Eelnõu ja seletuskirja on kooskõlastusringi järgselt täiendatud A2 tasemel eesti keele oskuse nõudest eranditega. Analoogselt pikaajalise elaniku elamisloa ja kodakondsuse taotlemisel kehtivate erisustega nähakse eelnõuga püsivalt Eestisse elama asumiseks tähtjalise elamisloa taotlemisel keelenõude täitmisel ette järgmised erisused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. eesti keele eksamit ei pea sooritama välismaalane, kes on omandanud eesti keeles põhi-, kesk- või kõrghariduse; 2. eesti keele tasemeeksamit on vabastatud välismaalane, kes terviseseisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit; 3. välismaalane, kes terviseseisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit täies ulatuses, teeb eesti keele

	<p>tasemeeksami sellises ulatuses ja viisil, mida tema tervises seisund võimaldab.</p> <p>Välismaalase osalise või täieliku vabastamise eesti keele tasemeeksami sooritamise otsustab ekspertkomisjon arvestades Vabariigi Valitsuse 13.12.2017.a määruses nr 247 toodud. Ekspertkomisjoni otsuse peale võib kolmekümne päeva jooksul otsuse kättesaamise päevast arvates esitada kaebuse halduskohtule.</p>
<p>4. Muud tähelepanekud:</p> <p>4.1. Seletuskirja tekstis 1. leheküljel on teksti alumises lõigus kirjas, et eelnõu „majanduslikud ja sotsiaalne mõju on väheolulised“. Meie hinnangul eelnõul on märgatav mõju nii välistööjõupoliitikale tervikuna kui ka eraldi majandussektoritele (nt iduettevõtted).</p> <p>4.2. Seletuskirja 4. lehekülj: „Seega on oluline suunata Eesti ettevõtjaid eelistama kohalikku tööjõudu ja kehtestada lisanõuded välismaalase Eestis töötamisele“. Nagu sai ka varem mainitud, eelistavad Eesti ettevõtted üldiselt kohalikku tööjõudu.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõuga kaasnevaid mõjusid on põhjalikumalt analüüsitud eelnõu seletuskirja mõjude peatükis. Viidatud sissejuhatavas tekstis toodud kirjeldus on kooskõlas mõjude peatükis kirjeldatuga.</p> <p><u>Võetud teadmiseks</u></p>
<p>5. Ettepanek muuta VMS § 309¹⁶ sõnastust järgnevalt: „Isikule, kellele on käesoleva seaduse § 309¹⁴ alusel antud seaduslik alus Eestis ajutiselt viibida ja kes ei tööta, võib osutada tööturumeetmete seaduse § 13 lõike 2 punktides 1-4 nimetatud tööturumeetmeid.“. Muudatus on vajalik, et viia säte kooskõlla alates 1. jaanuarist 2024.a jõustunud tööturumeetmete seadusega (TöMS). Tööturuteenuste ja -toetuste seadus, millele kehtiv § 309¹⁶ viitab, on kehtetu. TöMSi jõustumisega kadus ka töötajana registreerimise võimalus, mis on kehtiva VMS § 309¹⁶ kohaselt sihtrühmale tööturuteenuste saamise eelduseks. Tööturumeetmete sihtrühmadeks on uue seaduse kohaselt töötaja ja muu isik. Muudatus võimaldab VMS § 309¹⁴ sihtrühmale ligipääsu samadele tööturuteenustele, mis on avatud muule isikule (tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamine, töövahendus, karjääriinfo vahendamine, karjääriinõustamine, töökeskne nõustamine, tööklubi).</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>6. Kasvuettevõtteid ja välisettevõtteid puudutavad ettepanekud, millel oleks meie hinnangul positiivne mõju Eesti majandusele ja konkurentsivõimele ning millega ei kaasne olulisi julgeolekuriske.</p>	

Ettepanek 1: Palume lisada välismaalaste seadusse paindlikum kvoodi mehhanism, mis käsitleks paremini Eesti kvalifitseeritud tööjõu probleemi, reageeriks majandusliku muutustele ning arvestaks riigi ja tööturu osapoolte vajadusi. Aastast 2016 on piirarv täitunud täiel määral, kusjuures iga aastaga üha kiiremini. Viimasel kolmel aastal täitus piirarv juba aasta esimestel päevadel. Selle aasta sisserände piirarv (1303) täitub mõnevõrra aeglasemalt (peamiste sisserände riikide osas on tekkinud piirangud välistööjõu kasutamisele, nõudluse vähenemine).

Sarnaselt teiste Euroopa Liidu liikmesriikidele seisame silmitsi kvalifitseeritud tööjõupuudusega, mis tuleneb nii demograafilistest tendidest kui ka majanduse rohelise ja digitaalse ülemineku väljakutsetest. OSKA prognooside kohaselt jääb Eestis 2030. aastaks puudu 2/3 inseneridest, samas kui Eesti kõrgkoolide lõpetajad katavad vaid 1/3 tulevastest töötleva tööstuse juhtide ja spetsialistide vajadustest. Lisaks napib töökäsi ehituses, põllumajanduses, hariduses, tervishoius ja sotsiaalhooletandes. OSKA (2023) järgi on perioodil 2022-2031 tööjõu nõudluse ja pakkumise vahe ca 2000 inimest aastas.

Arvestades eeltoodut, on 2024. aastal selge, et 90-ndatel kehtestatud piirarv (0,1% Eesti elanikkonnast) ja süsteem tervikuna on ajast maha jäänud ega arvesta riigi ja tööturu osapoolte vajadusi.

MKM-i ettepanek (mis on jätkuvalt konservatiivse rändepoliitikaga kooskõlas) lähtub printsiipidest, mille alusel tööturu osapooled (tööandjate ja ametiühingute esindajad) ja riik (esindatud Siseministeeriumi näol) saaks ühiselt kokku leppida tegevusala loetelus, kuhu antaks välismaalastele elamislubasid piirarvule täiendavalt (nö kvoodi muutosa raames).

Kvoodi muutosa juhtivad printsiibid võiks olla meie hinnangul järgnevad:

- mahuks 0,1% kuni 0,2% elanikkonnast aastas (sõltuvalt majanduslikust ja tööpuuduse tasemest);
- palganõue sarnaselt kvoodile Eesti keskmine brutokuupalk;

Selgitus

Nõustume, et Eestis on vaja üle vaadata välismaalaste kaasamise võimalused tööturule. Kooskõlastuskirjas väljapakutud lahendus võiks täiendada modifitseerimise korral olla üks sobivatest lahendustest. Kindlasti peaksime erisuste loomisel lähtuma asjaolust, et sellise erisuse puhul on esmajoones oluline just tööandjate ja ametiühingute panustamine erisuste sisustamisel. Eelnevast tulenevalt vajab ettepanek veel täiendavat arutelu ministeeriumide vahel.

• kasusaavate tegevusalade järjestus moodustuks kolme võrdse tähtsusega kriteeriumi (OSKA prognoositud tööjõupuudujääk, ekspordivõimekus, lisandväärtus) alusel.

Rohkem kvoodi muuotsa majandustsükliga seostamisest: kvoodi muutosa maht võiks baasina olla 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast (ca 1300 elamisluba aastas). Vähemalt 2% majanduskasvu korral kasvaks muutosa kuni 0,2%-ni (kuni 2600 elamisluba aastas). Tagasihoidlikumates majandusoludes langeks muuotsa maht tagasi 0,1%-le. Oleme arvestanud ka ametiühingute ettepanekuga, mille kohaselt rakendatakse keskmisest kõrgema tööpuuduse tingimustes teatud perioodi jooksul ainult piirarvu püsiosa (nagu näiteks töötuskindlustuse seaduses).

2022. aasta statistika põhjal oleks muutosa tegevusalade nimekirja eesotsas 11 tegevusala, sh masina- ja metallitööstus, keemiatööstus ja elektroonikatööstus jne. See tähendab tegevusvaldkondi, kus vähemalt kaks eelnimetatud näitajatest (tööjõupuuduse prognoos, eksport, palk) on esikümnes. Kolmepoolsetel läbirääkimistel otsustatakse, kas muutosa kvoodile kvalifitseeruvad kõik kriteeriumidele vastavad tegevusalad või ainult osa neist.

Kvoodi muutosa ettepaneku esitab Siseministerium kooskõlas välismaalaste seaduses juba olemasoleva võimalusega anda elamisluba töötamiseks „valdkonnas, milles on Eestis vaja vähendada tööjõupuudust ning võtta Eestisse tööle vajalike teadmiste ja oskustega välismaalasi“. Loetelu valdkondadest, milles on tööjõupuudus, saab kehtestada Vabariigi Valitsus korraldusega kuni kaheks aastaks.

Huvirühmadelt (tööandjad ja ametiühingud) ettepanekule saadud tagasiside on positiivne (va HORECA ettevõtjad, kelle jaoks on keskmise palga nõue liiga kõrge).

Kvoodi püsiva osaga laekub riigieelarvesse umbes 15 miljonit eurot (2025. aastaks prognoositud keskmise palgasaaaja tulu- ja sotsiaalmaks 1300 inimese eest). Kvoodi paindliku mehhanismi kasutusse võtmisel tulu kahekordistuks, moodustades vastavalt 30 miljonit eurot.

Ettepanek 2: laiendada kasvuettevõtetele lühiajalise töötamise registreerimise lühe ma menetlusaja erandit sarnaselt iduettevõttele.

Arvestatud

Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord:

§ 7. Lühiajalise Eestis töötamise registreerimine (2) VMS § 106 lõigetes 14, 13 ja 17 nimetatud juhul loetakse välismaalase lühiajaline Eestis töötamine registreerituks alates samast kalendripäevast, kui tööandja või tema volitatud isik esitab käesolevas määruses sätestatud korras Politsei- ja Piirivalveametile teate välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimiseks.

VMS § 106. Lühiajalise Eestis töötamise registreerimine

(13) Lühiajaline Eestis töötamine on lubatud kuni 365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul, kui käesolev seadus ei sätesta teisiti.

(14) Käesoleva paragrahvi lõiget 13 ei kohaldata järgmistel juhtudel:

4) töötamine iduettevõttes või kasvuettevõttes.

Eestis on kõik kasvuettevõtted väljakasvanud kohalikest iduettevõtetest, st, et nad on saanud 10 aastaseks, omavad Eestis üle 50 töötaja, on maksnud viimasel aastal üle miljoni euro tööjõumakse ning nende käive on viimasel kolmel aastal vähemalt 20% kasvanud.

2023 tasusid kasvuettevõtted riiklike makse 112,8 miljoni euro väärtuses. Kuna tegemist on enmast juba tõestanud ettevõtetega (nagu nt Wise või Bolt) ning neil on pikk tegevusajalugu ehk riske võib hinnata madalamaks kui alustavatel ettevõtetel, ei kaasne erandi laiendamisega Eesti julgeolekule olulisi riske. Lisaks on heaks indikaatoriks asjaolu, et umbes 86% Eesti idu- ja kasvuettevõtetes töötavatest välismaalastest on kõrgharidusega, mis rõhutab meie iduökosüsteemi intellektuaalset rikkust ja ligiõmbavust kõrgelt kvalifitseeritud välistööjõule.

Eesti idusektorile ennustatakse ka lähiaastatel umbes kolmekümneprotsendilist iga-aastast kasvu, mis tähendab ka suuremat maksutulu Eesti riigi eelarvesse. Täna moodustavad kasvuettevõtete makstud maksud ühe kolmandiku idu- ja kasvuettevõtete maksudest. Kasvuettevõtetele piirangute seadmisel väheneb huvi ka iduettevõtlusega Eestis tegeleda. Selleks, et iduettevõtted saaksid ka 10 aasta

<p>tegutsemise järel edukalt kasvu jätkata, on soodsad ja paindlikud välistööjõu kaasamise võimalused äärmiselt olulised.</p>	
<p>Ettepanek 3: laiendada tippspetsialisti erandit ka Eestis tegutsevatele välismaa äriühingu filiaalidele, mis on kantud Eesti äriregistrisse. VMS § 181 lõige 4: <i>(4) Tippspetsialist käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 3 tähenduses on mis tahes valdkonnas erialast ettevalmistust omav välismaalane, kellele Eestis registreeritud tööandja või välismaa äriühingu filiaal kohustub maksma erialase töö eest tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti poolt viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 1,5 korrutisega.</i> Välismaal registreeritud äriühingute filiaalid ei erine peale juriidilise staatuse sisuliselt teistest äriühingutest ega juriidilistest isikutest. EMTA (2022) andmetel maksid TOP15 äriregistrisse kantud välismaa äriühingute filiaalidest üle 77 miljoni töötajumakse. Kõige suurema töötajatega arvuga välismaa ettevõtete filiaalid tegutsevad enamasti panganduse (nt Nordea Bank, Swedbank) või finantsvaldkonnas (nt Wise või Monese). Meie hinnangul ei ole välismaa äriühingute välistööjõu eel- või järelkontrolli võimalused piiratumad kui Eesti äriühingutel, mistõttu ei ole nende välistamine põhjendatud.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna eelnõu eesmärk ei ole luua erinevatele kategooriatele täiendavaid soodustusi või erisusi.</p>
<p>Rahandusministeerium</p>	
<p>1. Välismaa äriühingute ja nende töötajate registreerimise kohta märgime järgmist. Kehtiva seaduse järgi peavad välisriigi äriühingud (mitteresidendist tööandjad) koos oma töötajatega olema registreeritud maksukohustuslaste registris, sh juhul, kui töötajad ei ole Eesti residendid, vaid Eestisse kutsutud välismaalased. Registreerimise üle teostab järelevalvet MTA. Registreerimise eesmärgiks on muuta välisriigi tööandjate jaoks maksukohustuste täitmine Eestis võimalikult lihtsaks ning mugavaks, ning ühtlasi järelevalve maksukohustuste täitmise üle tõhusamaks. Eelnõuga tekitatakse olukord, kus välismaalase tööle kutsumiseks Eestisse peab teda tööle võttev tööandja olema muuhulgas kantud äriregistrisse ja lisaks peab olema tuvastatud ka tema eelnev majandustegevus Eestis. Praktikas</p>	<p><u>Selgitus</u> Eesti rändepoliitika eesmärk on ühelt poolt soodustada nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes annavad kogu ühiskonnale suuremat lisaväärtust, teiselt poolt aga hoida ära elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Samuti on eesmärgiks kaitsta Eesti tööjõuturgu. Eeltoodu tagamiseks on oluline muuta välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise regulatsioon välismaalaste ja tööandjate jaoks arusaadavamaks ning seeläbi suurendada riigi suutlikkust rännet juhtida ja kontrollida. Nõue, et tööandja, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse või töötamiseks tähtajaline elamisluba antakse, peab olema</p>

tähendaks see mitteresidendist tööandjale, et ta peaks Eestisse looma filiaali või asutama siia äriühingu ja vormistama välismaalased sinna tööle.

Meie hinnangul töötab selline lähenemine vastu tänasele maksukohustuslaste registri põhisele lahendusele ning tekitab selliselt suuremat koormust nii välismaa tööandjatele kui ka MTA-le.

Muudatusega kaasnev vajadus asutada Eestisse äriregistris arvel olev juriidiline keham on mitteresidendist tööandjale oluliselt koormavam võrreldes maksukohustuslaste registris registreerimisele, kuivõrd selle kehami käitamisega kaasneb erinevaid õiguslikke tagajärjesid (mitte ainult maksuõiguslikke, näiteks kohustus esitada majandusaasta aruanne), mille nõuetekohaseks täitmiseks ei pruugi asutajatel olla piisavaid teadmisi Eesti õigussüsteemist – see aga võib kahjustada mitte ainult maksude korrapärasust, vaid võib vajada ka teiste järelevalveorganite sekkumist, et kõik seadusest tulenevad kohustused saaksid nõuetekohaselt täidetud. See aga tähendab täiendavat haldus- ja töökoormust nii kõnealusele ettevõttele kui ka riigile. Halvimal juhul võib see üldiselt heidutada mitteresidentidest tööandjaid Eestisse tulemast, millel mõistagi on omakorda negatiivne mõju maksutuludele.

Ühe praktilise näitena toome välja, et hankemenetlusi võitvad välisriigi äriühingud, vaatamata suuremahulistele projektidele, ei registreeri end Eestis MTA-s. Samas tekib neil Eestis püsiva tegevuskoha (pikaajalised kinnisvaraobjektid) registreerimise ja maksukohustus (käibemaks, tulumaks) ja/või tööandjana registreerimise ja maksukohustus (tööjõumaksud). Seoses ehituse töövõtuhela registreerimisega (TTKI-ga) toimub MTA-ga ka andmete infovahetus, mistõttu on TTKI jaoks oluline, et need välisriigi äriühingud on MTA maksukohustuslaste registris ja nende töötajad töötamise registris (edaspidi: TÖR). Riigil peab olema selge lähenemine ka olukorras, kus välisriigi äriühing toimetab Eestis suuremahulisel ehitusobjektil ja osutab riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele või riigi aktsiaseltsile teenust (hanke mahud võivad ulatuda sadadesse miljonitesse). Kirjeldatud

kantud Eesti äriregistrisse, muudab välismaalase Eestis töötamise regulatsiooni järgimise ja kontrollimise lihtsamaks ja selgemaks ning võimaldab senisest tõhusamalt ennetada viisade ja elamislubade väärkasutust. Samuti tekib riigil võimalus teha senisest tõhusamalt kindlaks, kas Eestis viibimiseks, elamiseks ja töötamiseks taotletakse seaduslikku alust selle eesmärgipäraseks kasutamiseks ning kas tööandja on usaldusväärne. Näiteks tuleb praktikas ette juhtumeid, kui mitteresidendist tööandja skeemi kasutavad Eesti ettevõtjad, kes asutavad ettevõtte teises liikmesriigis või kolmandas riigis ja vormistavad selle kaudu välismaalased Eestisse tööle. Sellise skeemi võimaldamiseks puudub mõistlik põhjendus.

Kooskõlastusringi järgselt on eelnõu ja seletuskirja täiendatud erandiga, mille kohaselt **ei kohaldu Eesti äriregistrisse kandmise nõue avalik-õiguslikule juriidilisele isikule**. Muudatus on vajalik, kuna äriregistri seaduse (edaspidi ÄRS) § 2 lõike 1 kohaselt on äriregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille pidamise eesmärk on koguda, säilitada ja avalikustada teavet Eesti õiguse järgi asutatud eraõiguslike juriidiliste isikute, Eestis tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate ja välismaa äriühingute filiaalide kohta (vastavalt 01.02.2023 jõustunud mittetulundusühingute seaduse § 75 on ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste register äriregistri osa, aga ÄRS reguleerimisalasse ei kuulu informatiivse tähendusega riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklik register, mille eesmärk on avaliku sektori siseselt riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ja avalik-õiguslike juriidiliste isikute üle arvestuse pidamine.

Põhjalikud selgitused eelnõus toodud meetmete proportsionaalsuse kohta on toodud eelnõu seletuskirja punktis 2.4.

<p>olukorras, kus on keeruline panna välisriigi äriühinguid täitma juba eksisteerivaid lahendusi, ei ole otstarbekas kehtestada veelgi koormavamaid ning keerulisemaid nõudeid. Eesmärk peaks olema optimeerida tänaseid lahendusi, st saada isikud Eesti registritesse ning soodustada maksuraha laekumist. Regstris olevate isikute üle on võimalik ka eel- ja järelkontrolli teostada.</p> <p>Eelnevast tulenevalt palume täiendavalt hinnata, kas nõue, et tööandja peab olema äriregistris registreeritud, ei ole liiga range ning kas eelnõu eesmärged on võimalik saavutada proportsionaalsemal viisil, mis ei vähenda Eesti atraktiivsust mitteresidentidest tööandjate seas. Üks eesmärk on saada välismaal registreeritud äriühingud ja nende töötajad Eestis registrisse, et Eestis tekkinud maksukohustus saaks korrektselt täidetud.</p>	
<p>1. Eelnõu § 5 punkti 3 kohaselt lisatakse MKS-i uus alus TÖR kande tegemiseks. Uueks aluseks on eelnõukohane „<i>välismaalaste seaduse alusel tehtud otsus Eestis viibimise või töötamise õiguse andmise või lõpetamise kohta.</i>“ Palume täiendavalt analüüsida, kas sellise aluse kehtestamine on eelnõuga taotletava eesmärgi realiseerimiseks vajalik.</p> <p>Eelnõu seletuskirja kohaselt sisestab tööd võimaldav isik TÖR kandeks vajaliku koosseisu, st õiguslikult on tegemist tööd võimaldava isiku enda taotlusega, mis on kehtivas MKS-s juba kande alusena sätestatud (§ 25⁵ p 2). Selles valguses jääb selgusetuks, miks on vaja sätestada uue TÖR kande alusena välismaalaste seaduse alusel tehtud otsust Eestis viibimise või töötamise õiguse kohta. Õiguslikult peaks siiski olema tegemist tööd võimaldava isiku enda TÖR kande tahteavaldusega sõltumata sellest, et TÖR kande aluseks olev andmekoosseis esitatakse lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogusse (edaspidi: <i>LTR</i>) või elamislubade ja töölubade registrisse (edaspidi: <i>ETR</i>) – andmed liiguvad igal juhul sealt edasi TÖR-i ning selleks otstarbeks need andmed ka esitatakse.</p> <p>Teeme ettepaneku, et kui TÖR kande aluseks olev andmekoosseis liigub LTR-st või ETR-st edasi TÖR-i, siis käsitatakse seda tööd võimaldava isiku enda taotlusena teha kanne TÖR-i, ning mitte käsitada kande alusena</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu § 5 punkt 3 eelnõust välja jäetud. Eelnõu seletuskirja täiendatud selgitustega.</p>

<p>mõnda PPA otsust vms. See võimaldab saavutada eelnõu eesmärges vajaduseta muuta MKS-i.</p>	
<p>3. Seletuskirja punkti 7 lõigus 5 on kirjeldatud järgmine katteallika võimalus tekkivale kulule: „<i>Vajadusel esitab Siseministeerium riigi eelarvestrateegia koostamise protsessis lisataotluse või taotleb lisarahastust struktuurifondist.</i>“</p> <p>Palume täpsustada viidatud sõnastust selliselt, et eelnõu seletuskirjas ei oleks välja toodud katteallikana riigi eelarvestrateegiat. Riigi rahalised võimalused ei võimalda lisataotlusi riigi eelarvestrateegia 2025–2028 protsessis vastu võtta ja seetõttu peab olema valmis tekkivad kulud katma Siseministeeriumi eelarvest või vajadusel taotleda struktuurifondist.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Asjaolu, et Rahandusministeerium ei võta riigi eelarvestrateegia 2025-2028 protsessis lisataotlusi vastu, ei tähenda, et seda ei tehta riigi rahaliste võimaluste paranemisel tulevastes RES-protsessides. Seletuskirjas ei mainita, millises RES-protsessis Siseministeerium lisataotlust plaanib esitada, mistõttu jätame endale õiguse esitada lisataotlusi, kui selleks peaks tekkima vajadus, ning Rahandusministeerium saab siis vastavalt riigi rahalistele võimalustele taotluse rahuldada või tagasi lükata.</p>
<p>4. Seletuskirjas on välja toodud infosüsteemide arenduskulud, kuid vajalik on ka infot infosüsteemide iga-aastaste ülalpidamiskulude katmise kohta. Kui infosüsteemide ülalpidamiskulud kaetakse Siseministeeriumi vm ministeeriumi eelarvest, või kui ülalpidamiskulusid ei kaasne, palume see seletuskirjas välja tuua.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Seletuskirja sõnastust korrigeeritud.</p>
<p>Välisministeerium</p>	
<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 3 jäetakse VMS § 29 lõikest 4 ja § 30 lõikest 1 välja viide venekeelsete taotluste ja dokumentide esitamise võimalusele. ELi viisaeeskiri näeb teatud juhtudel ette kohustuse võimaldada esitada lühiajalise ja lennujaama transiidiviisa taotlus asukohariigi keeles. Meie hinnangul on seda nõuet võimalik täita VMS § 90 lõike 1 alusel ka eelnõus pakutud sõnastuse jõustumise korral. Palume siiski lisada vastav täpsustus eelnõu seletuskirja.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Seletuskirja lisatud täiendavad selgitused. VMS § 29 lõike 2 kohaselt võib isik esitada taotluse ja sellele lisatud tõendid eesti või inglise keeles, kui käesolev seadus ei sätesta teisiti. VMS § 90 lõike 1 kohaselt kohaldatakse lühiajalise viisa ja lennujaama transiidiviisa taotlemisele viisaeeskirjas³ sätestatud. Eelnevast tulenevalt ning arvestades viisaeeskirjas sätestatud säilib kohustus võimaldada esitada lühiajalise ja lennujaama transiidiviisa taotlus asukohariigi keeles. Samuti ei välista muudatus haldusorgani võimalust VMS § 31 lõike 1 alusel küsida taotlejalt täiendavaid või täpsustavaid andmeid või tõendeid nagu näiteks originaalkeeles dokument või selle koopia. Sellise olulise teabe nagu täiendavate dokumentide esitamise juhendid saab haldusorgan avaldada oma ametlikul veebilehel.</p>

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri). – [ELTL 243, 15.09.2009, lk 1–58](#).

<p>2. Eelnõu § 1 punktiga 7 asendatakse VMS § 62² lõikes 3 sõna „vanem“ sõnaga „üksikvanem“. Palume täpsustada, kas VMS § 62¹ lõikes 3 sätestatud välismaalase lapsele viisa andmise võimalus peaks olema sõnastatud sarnaselt § 62² lõikega 3 ning kas ka § 62¹ lõikes 3 peaks olema lapsele viisa andmise võimalus piiratud üksnes üksikvanemaga. Ühtlasi palume täpsustada, kas § 62² lõike 3 alusel ei anta viisat välismaalase täisealisele lapsele, kes ei ole terviseseisundi või puude tõttu suuteline iseseisvalt toime tulema või on see sätte tekstist ekslikult välja jäänud.</p>	<p><u>Selgitus</u> VMS § 62¹ lõige 3 reguleerib viisa andmist lühiajalise Eestis töötamise eesmärgil viibiva välismaalase alaealisele lapsele või tema täisealisele lapsele, kes ei ole terviseseisundi tõttu võimeline iseseisvalt toime tulema. VMS § 62 reguleerib viisa andmist Eestis õppimise eesmärgil viibiva välismaalase alaealisele lapsele. Eelnõu muudatus on suunatud üksnes neile välismaalastele, kes viibivad Eestis ajutiselt õppimise eesmärgil. On põhjendatud, et riik soodustab siia ajutiselt õppima tulevate välismaalaste laste kaasa toomist ainult juhul, kui vanem last üksi kasvatab. Seda põhjusel, et õppurid ei panusta riiki maksude maksmisega. Erinevalt õppimise eesmärgil Eestis viibimisest, tasutakse töötamisel Eestis maksud, mille ga kogutud vahenditest osutab riik lastele vajalikke teenuseid (nt haridus- ja meditsiiniteenus). Jätkuvalt on õppurite lastel, kelle teine vanem jääb asukohariiki koos lapsega, võimalik taotleda lühiajalist viisat oma vanema külastamiseks Eestis. Eelnimetatud kaalutlustel ei ole ka ajutiselt riigis õppivatel välismaalastel võimalik Eesti endaga koos tuua täisealist last, kes terviseseisundi või puude tõttu ei ole suuteline iseseisvalt toime tulema. Siseministerium märgib siiski, et praktikas ei ole sellise võimaluse puudumine probleemiks. PPA andmetel on Eestisse elama asuvate õppurite keskmine vanus 25 aastat (naistel 24,4 aastat ja meestel 25,6 aastat). Seega asuvad Eestisse õppima noored inimesed, kellel ei ole täisealisi lapsi. PPA andmetel on kõrgem keskmine vanus doktoriõppesse õppima asujatel, kelle abikaasale, registreeritud elukaaslasele, alaealisele lapsele ja täisealisele lapsele, kes ei ole terviseseisundi või puude tõttu suuteline iseseisvalt toime tulema, võib anda vastavalt lühiajalise või pikaajalise viisa samadel tingimustel nagu nimetatud välismaalasele (VMS § 62² lg 4).</p>
<p>3. Ettepanek täpsustada, kas seoses kavandatavate muudatustega soovitakse hakata eristama pikaajalist viisat, mis on nõ proloogiks elamisloale ja pikaajalist viisat, millele ei järgne elamisloa. Kui sellist eristamist teha, siis tuleks kaaluda ka viisa ja elamisloa taotlusele ning lisatavatele dokumentidele ja tõenditele esitatavate nõuete ühtlustamist (sh</p>	<p><u>Arvestatud</u> Kavandatavate muudatustega ei hakata eristama viisa taotlemisel, kas välismaalane soovib viisa lõppemisel jätkata Eestis viibimist elamisloa alusel või kavandab ta enne viisa kehtivuse lõppu naasta päritoluriiki. Nõustume siiski, et kuna pikaajaline viisa võimaldab riigis viibida kuni aasta, on mõistlik</p>

<p>legaliseerimise või apostilliga kinnitamise nõue, lähisugulase ankeet, pereliikme kinnitus enda juurde ootamise kohta, sõjaväepiletite koopia jne). Samas tuleks lahendada küsimus, kas mõlemat tüüpi pikaajalise viisa taotlemisel kehtiksid samad nõuded või peaks siinkohal kehtima omakorda erisused.</p>	<p>sarnaselt elamisloa taotlusega nõuda taotlejalt täiendavaid dokumente, mis võimaldaksid haldusorganitel veenduda, et taotleja ei ole ohuks riigi julgeolekule või avalikule korrale. Kuna lühiajalise viisa ja lennujaama transiitviisa dokumentide loetelu on kehtestatud viisaeeskirjas ja Euroopa Komisjoni rakendusaktides, piirdub muudatus pikaajalise viisa taotlemisel esitatavate dokumentide ja andmetega.</p>
<p>4. Ettepanek muuta VMS § 60 lõiget 1 ja sätestada, et pikaajalise viisa võib anda välismaalasele mitmekordseks ajutiseks Eestis viibimiseks. Pikaajaline viisa on olemuselt ettenähtud mitmekordseks viibimiseks ja seega pole vajalik eristada selle andmist ühe- või mitmekordseks ajutiseks viibimiseks Eestis. Ettepanekuga seoses tuleks tunnistada kehtetuks ka VMS § 72 lõige 2 ühekordse pikaajalise viisa kehtivuse lõppemise kohta.</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u> Öigusselguse huvides on mõistlik seaduses selgelt sätestada, et pikaajaline viisa on mitmekordseks Eestis viibimiseks. Arvestades pikaajalise viisa kehtivust (minimaalselt kolm kuud), ei ole mõistlik olukord, kus väljastatud viisa võimaldab ainult ühekordset riiki sisenemist. Kehtiva korra kohaselt märgib taotleja ankeedil, kas ta soovib ühe- või mitmekordse sisenemisega viisat. Praktikas on tekitanud ühekordse sisenemise valik viisa taotlusankeedil probleeme, kuna taotlejad on teadmatusel valinud ühekordse sisenemise ning viisa kättesaamise järgselt soovinud seda muuta. PPA on 2017. aastast välja andnud ühekordseks viibimiseks 42 pikaajalist viisat, valdavalt seetõttu, et inimesed on ise ekslikult ja teadmatusel viisataotluses selle soovi märkinud. Välisesindused on 2017. aastast välja andnud ühekordseks viibimiseks 565 pikaajalist viisat. Kõnesoleva eelnõuga ei tunnistata kehtetuks VMS-i § 72 lõiget 2, sest viidatud säte annab alused kuni eelnõu jõustumiseni seadusena välja antud ühekordse viisa kehtetuks tunnistamiseks. Sätte kehtetuks tunnistamise korral ei ole enam varem välja antud ühekordse viisa kehtetuks tunnistamiseks õiguslikku alust.</p>
<p>5. VMS § 60 lõige 6 sätestab, et välismaalase kogu viibimisaeg pikaajalise viisa alusel ei tohi ületada 548 päeva 730 järjestikuse päeva jooksul, kui välisleping ei sätesta teisiti. Välisministeeriumi hinnangul ei ole VMS § 60 lõige 6 kooskõlas Schengeni konventsiooni artikliga 18⁴, mille kohaselt saab pikaajalise viisa kehtivusaeg olla maksimaalselt üks aasta</p>	<p><u>Selgitus</u> Nõustume ettepanekuga. Kuna muudatus nõuab täiendavat analüüsi ja mõjude hindamist ning läbirääkimist erinevate partneritega, võtame muudatuse töösse eraldi eelnõu raames.</p>

⁴ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 265/2010, millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 562/2006 seoses isikute liikumisega pikaajalise viisa alusel

<p>ning kui liikmesriik on lubanud välismaalasel viibida riigis kauem kui üks aasta, tuleb pikaajaline viisa enne selle kehtivusaja lõppu asendada elamisloaga. Seega tuleks nimetatud säte tunnistada kehtetuks. Seejuures oleks vajalik sätestada periood, mille jooksul ei saa teist samal alusel pikaajalise viisa taotlust esitada.</p>	
<p>6. Ettepanek jätta VMS § 62 lõike 2 punktist 4 välja lauseosa „mitmekordse viisa puhul esimese kavandatud viibimisaja lõppemiseni“, kuna tervisekindlustusleping peaks kehtima kogu viisa kehtivuse ajal.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Tervisekindlustuse nõue tuleneb vajadusest tagada, et Eestis viibimise ajal ei muutuks välismaalane koormaks riigi tervishoiusteel. Seega ka juhul, kui välismaalane on kavandanud kehtiva pikaajalise viisa jooksul mitut reisi Eestisse, peab tal olema kehtiv tervisekindlustus kõikidel Eestis viibimiste perioodidel. Jätkuvalt jääb kehtima põhimõte, et tervisekindlustust ei pea välismaalasel olema, kui ta on ravikindlustuse seaduse kohaselt kohustusliku ravikindlustusega kindlustatud isik. Seega nt välismaalased, kes töötavad Eestis viisa alusel, peavad tõendama tervisekindlustuse olemasolu üksnes perioodiks, mil nad ei ole kaetud riikliku ravikindlustusega.</p>
<p>7. Ettepanek selguse huvides täpsustada VMS-is, et pikaajalise viisa andmine ei ole piiratud üksnes VMS 2. peatüki 2. jao 2. jaotise 1. alljaotise sätetes (§-d 62¹, 62², 62⁴ ja 62⁵) väljatoodud viisa taotlemise eesmärkidega, vaid pikaajalist viisat saab taotleda ja anda ka muudel eesmärkidel, kui on täidetud VMS § 62 lõikes 2 sätestatud tingimused. Elamisluba saab seaduse kohaselt taotleda üksnes VMS-is nimetatud alustel, kuid pikaajalise viisa puhul see nii ei ole, st viimast võib taotleda ka muudel eesmärkidel. Täpsustuse, et VMS §-des 62¹, 62², 62⁴ ja 62⁵ väljatoodud alustel pikaajalise viisa taotlemisel lähtutakse neis sätetes kehtestatud nõuetest ning seaduses otsesõnu nimetama eesmärkidel pikaajalise viisa taotlemisel piisab pikaajalise viibimise kavatsuse tõendamisest, võib lisada nt VMS §-i 60 või 62.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Erinevalt elamisloa alustest ei piiritle kehtiv VMS viisa taotlemise aluseid. Seega on pikaajalise viisa taotlemine võimalik erinevatel eesmärkidel lähtudes VMS-i § 62 sätestatud viisa andmise tingimustest. Lisaks üldistele tingimustele on sätestatud täiendavad tingimused teatud reisi eesmärkide puhul, mil kohaldatakse välismaalasele või tema pereliikmetele Eestisse saabumisel soodustavaid sätteid. Vajab täiendavat analüüsimist, kas sarnaselt elamisloa andmise eesmärkidele ja alustele piiritleda eesmärgid ja alused, mille puhul on pikaajalise viisa taotlemine võimalik.</p>
<p>8. Arvestades, et eelnõu kohaselt on Eestis töötamise aluseks pikaajaline viisa, siis palume kaaluda, kas VMS §-des 62¹, 62⁴ ja 62⁵ peaks olema otsesõnu öeldud, et neil juhtudel antakse pikaajaline viisa.</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>
<p>9. Ettepanek defineerida VMS-is, keda mõeldakse pereliikme all viisamenetluses.</p>	<p><u>Selgitus</u></p>

<p>Hetkel tõlgendatakse viisamenetluses pereliiget läbi VMSi elamisloa sätete (§-d 137 ja 150). Kui definitsioon ühtib elamisloamenetlusega, oleks selguse huvides mõistlik tuua see seaduse 1. peatüki 1. jao 2. jaotisse mõistete alla või kui erineb, sätestada eraldi viisamenetlust reguleerivate sätete juures.</p>	<p>Erinevalt elamisloast ei piiritle VMS, et viisat on võimalik taotleda abikaasa või lähedase sugulase juurde elama asumiseks. Seega puudub vajadus perekonnaliikme defineerimiseks viisa alljaotises. Küll on mõistlik määratleda perekonnaliikme definitsioon viisa puhul riigilõivuseaduses, kuivõrd viisa taotlemisel on Eesti kodaniku pereliige vabastatud riigilõivust. Vastav muudatus on kajastatud riigilõivuseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus⁵.</p>
<p>10. Palume asendada VMS § 78 lõike 2 sissejuhatavas osas sõna „ja“ sõnaga „või“, kuna pikaajalise viisa tühistamine ja kehtetuks tunnistamine on kaks eraldi toimingut.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> VMS-is on viisa tühistamise ja viisa kehtetuks tunnistamise alused ühtsed ning viisa tühistamist ja kehtetuks tunnistamist läbivalt kasutatud koos sõnaühendiga „ja“. Samas defineerib VMS, millisel juhul on tegemist viisa tühistamise ja millisel juhul on tegemist viisa kehtetuks tunnistamisega, seega tuleneb seadusest selgelt, et tegemist on eraldi toimingutega. Eelnevast lähtuvalt puudub vajadus seaduse sõnastuse muutmiseks.</p>
<p>11. Ettepanek tunnistada kehtetuks VMS § 90 lõige 3, kuna tulenevalt muutunud julgeolekuolukorrast ning PPA ja välisesinduste praktikast ei ole põhjendatud võimaldada pikaajalise viisa taotluse esitamist posti teel, elektrooniliselt või esindaja kaudu.</p>	<p><u>Selgitus</u> Ettepanek Eesti rändepoliitika muutmiseks võetud teadmiseks. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>
<p>12. Ettepanek tunnistada kehtetuks VMS § 95 lõige 1. Selle sätte kehtetuks tunnistamisel kohalduvad ka pikaajalise viisa menetluses esitatavatele välisriigis väljaantud dokumentidele §-s 30 sätestatud nõuded. Nende nõuete kohaselt peab välisriigis väljaantud muukeelne dokument olema tõlgitud eesti või inglise keelde ning tõlge peab olema vandetõlgi tehtud ja välisriigis väljaantud dokument peab olema legaliseeritud või kinnitatud apostilliga, kui välisleping ei sätesta teisiti. Lühiajalise ja lennujaama transiiviisa menetluse käigus esitatud dokumentidele kehtivad nõuded tulenevad ELi viisaeeskirjas sätestatust. Viisataotluste menetlemise praktika on näidanud, et viisataotlustele lisatavad tõendid on sageli võltsitud. ELi viisaeeskiri sätestab, et kui teatavas asukohas esitatakse sageli sama liiki vale-/võltsitud dokumente (nt pangakonto</p>	<p><u>Arvestatud</u> Nõustume, et sarnaselt elamisloa taotlemise nõuetele, on mõistlik ka pikaajalise viisa taotlemisel sätestada legaliseerimise või apostilliga kinnitamise nõue. Kehtiv VMS seab viisamenetluse puhul legaliseerimise ja apostilliga kinnitamise nõudest erisuse. Vajaduse korral on viisamenetluses pädeval asutusel võimalik taotlejalt küsida VMS § 31 alusel täiendavaid andmeid või tõendeid menetluses tähtsust omavate asjaolude kohta, sh dokumendi ehtsust tõendavaid tõendeid. Praktikas küsivadki konsulid juba praegu vajadusel taotlejalt legaliseeritud või apostilliga kinnitatud dokumentide esitamist, kui on kahtlus dokumendi ehtsuses. VMS-i kohaselt on teatud juhtudel välismaalase abikaasal ja lapsel õigus saada viisa samadel alustel nagu välismaalasel. Sellistes olukordades</p>

⁵ [417 SE](#)

<p>väljavõtted või töölepingud), võib läbivald nõuda, et dokumendid autenditaks, legaliseeritaks või apostillitaks. Leiame, et sama põhimõtet tuleks laiendada pikaajalise viisa menetluse puhul.</p>	<p>on haldusorganil vaja veenduda sugulussidemeid tõendavate dokumentide ehtsuses. Samuti on haldusorganil vaja veenduda vastavate tõendite (nt hooldusõigus) ehtsuses, kui on tegemist üksikvanema ga. Rändekontrolli tõhustamise ning riskide maandamise ja väärkasutuse ennetamise eesmärgil on mõistlik ka viisamenetluses küsida taotlejalt avalike dokumentide legaliseerimist või apostilliga kinnitamist. Vastav muudatus on mõistlik ka taotlejate vaates. Olukord, kus taotlejalt võidakse nõuda dokumendi legaliseerimist või selle kinnitamist apostilliga viisataotluse menetluse käigus, on taotlejale koormav, kuivõrd puudub õiguselgus nõutavates dokumentides ja muudab menetluse kestuse pikemaks. Oluline on luua taotlejale selgus, et ka viisa taotlemisel tuleb igakordselt avalikud dokumendid legaliseerida või apostilliga kinnitada.</p>
<p>13. Ettepanek muuta VMS-i, et tähtajalise elamisloa taotlusi saaks esitada üksnes PPAle, st kaotada võimalus esitada taotlusi Eesti välisesindusele. Eelnõu kohaselt saab edaspidi mitmel juhul Eestisse tulla ja siin viibida või töötada ainult pikaajalise viisa alusel. Seega on otstarbekas jätta tähtajalise elamisloa taotluste esitamine üksnes PPA-le ning Eesti välisesindustes on võimalik menetleda suuremas mahus ja põhjalikumalt just pikaajalise viisa taotlusi. Ettepanekuga arvestamisel tuleks jätta välja viited Eesti välisesindustele VMS § 213 lõikest 1¹ ja 3, § 216 lõike 1 punktist 2 ning tunnistada kehtetuks VMS § 215.</p>	<p><u>Selgitus</u> Ettepanek Eesti rändepoliitika muutmiseks võetud teadmiseks. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>
<p>14. Ettepanek täiendada VMS-i sättega, mis ütleb otsesõnu, et pikaajalise viisa ja elamisloa taotlust ei saa esitada samaaegselt. Rahvusvahelises praktikas on levinud, et teise taotluse saab esitada alles siis, kui esimese taotluse menetluses on tehtud otsus.</p>	<p><u>Selgitus</u> Ettepanek Eesti rändepoliitika muutmiseks võetud teadmiseks. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>
<p>15. Ettepanek vaadata VMS-i tekst läbivald üle ning korrastada, kus vajalik, viited viisaeeskirjale või täpsustada, millised sätted kehtivad ainult pikaajaliste viisade puhul.</p>	<p><u>Selgitus</u> Ettepanek Eesti rändepoliitika muutmiseks võetud teadmiseks. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>
<p>16. Ettepanek kaaluda VMS-i ja seonduvalt Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmist selliselt, et ELi kodaniku pereliikme pikaajalise viisa taotlemisel kohalduksid VMS-is</p>	<p><u>Selgitus</u> Ettepanek Eesti rändepoliitika muutmiseks võetud teadmiseks. Küsimus vajab täiendavat</p>

<p>kehtestatud üldnõuded, mitte Euroopa Liidu kodaniku seaduses sätestatud eriregulatsioon.</p>	<p>analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>
<p>Andmekaitse Inspeksioon</p>	
<p>1. Viisaregistri vastutav töötaja. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: eelnõu) § 1 p-s 12 pakutud sõnastus „Viisaregistri vastutav töötaja on Politsei- ja Piirivalveamet. Viisaregistri andmete vastutavad töötajad on käesolevas seaduses sätestatud pädevuse piires Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ning Välisministeerium“ on ebaselge. Arusaamatuks jääb see, mida sisuliselt tähendab vastutus viisaregistri andmete eest. Eelnõu seletuskirjas selgitatakse, et kuna viisaregistrisse kantakse andmed, mis tekivad PPA, KAPO ja VÄM-i juures, on optimaalne määrata mitu andmete vastutavat töötajat ja sätestada nende vastutusala viisaregistri põhimääruses. Rakendusaktide kavandis planeeritud viisaregistri põhimääruse § 3 sõnastus, millega määratakse vastutavate töötajate rollide jagamine, tekitab veel rohkem segadust, kuna kuigi viidatud paragrahvi lõikest 1 tulenevalt on andmekogu vastutavaks töötajaks PPA, siis lõikega 1¹ piiratakse PPA vastutus lõikes loetletud andmete töötlemisega. Nimetatud paragrahvi lõigete 1² ja 1³ kohaselt lisanduvad andmekogu vastutavate töötajate hulka veel VÄM ja KAPO. Ehk sisuliselt määratakse andmekogule kolm vastutavat töötajat piiritletud vastutusalaodega. Sellisel viisil andmekogu vastutava töötaja reguleerimine ei võimalda aru saada, kes tegelikult vastutab andmekogu pidamise eest. Samuti ei ole võimalik aru saada, kelle poole peaks andmesubjekt vajadusel pöörduma ja kes mille eest vastutab. Andmed esitatakse registrisse erinevate kanalite kaudu, iga puudutatud asutus võib kasutada ka teisi registris sisalduvaid andmeid oma pädevuse realiseerimiseks. Tavainimene ei ole ilmselgelt suuteline aru saama, millal ja kelle poole ta peaks pöörduma. Selgitame, et andmekogu vastutav töötaja AvTS § 43⁴ lg 1 mõttes, ehk andmekogu haldaja, on see, kes korraldab andmekogu kasutusele võtmist, teenuste ja andmete haldamist ning vastutab andmekogu haldamise seaduslikkuse ja</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõus täpsustatud viisaregistri vastutav töötaja AvTS-i mõttes ja vastutavad isikuandmete töötajad IKÜM mõttes. Vabariigi Valitsuse 22.12.2011. aasta määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 48 lõike 2 kohaselt tuleb Vabariigi Valitsuse algatatava seaduseelnõu seletuskirjale olenevalt volitusnormi sisust lisada Vabariigi Valitsuse või ministri määruse eelnõu kavand, mis sisaldab eelnõu esialgset sõnastust. Lisatav määruse eelnõu kavand tuleb ette valmistada sellise täpsusega, et oleks võimalik hinnata rakendusakti vajalikkust, volitusnormi ulatust, kohast tasandit ja muid asjaolusid, mis on vajalikud volitusnormi sõnastuse ja rakendusakti vastavuse hindamiseks. Vastavad nõuded on eelnõu seletuskirja lisaks oleva rakendusakti kavandi puhul täidetud. Viisaregistri põhimääruse muutmise eelnõu täpse tekstiga tegeletakse vastava määruse eelnõu ettevalmistamise käigus.</p>

<p>arendamise eest, kuid ei võrdu alati IKÜM-i mõttes vastutava töötlejaga. Seega andmekogu vastutavaks töötlejaks peab olema see asutus, kellele on pandud kohustus nimetatud andmekogu hallata, mitte aga kõik need asutused, kes on andmekogu andmeandjad ja kes andmeid töötlevad.</p> <p>IKÜM-s sätestatud vastutava töötleja mõiste on funktsionaalne, põhineb pigem faktilisel kui formaalsel analüüsil. Asutuse IKÜM-i mõttes vastutavaks töötlejaks kvalifitseerimisel tuleb arvesse võtta kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid, et jõuda järeldusele, kas konkreetne asutus avaldab kõnealuste isikuandmete töötlemisele määravat mõju.</p> <p>Vastutus võib tuleneda ka õigusnormidest ehk selgest juriidilisest pädevusest, näiteks kui vastutav töötleja või selle määramise konkreetset kriteeriumid on sätestatud siseriiklikus või liidu õiguses. Seega võimaldab IKÜM art 4 lg 7 vastutava töötleja või tema määramise konkreetset kriteeriumid sätestada liidu või liikmesriigi õiguses. Sisuliselt tähendab see seda, et viisaregistri põhimääruses saab reguleerida andmekogu volitatud töötlejate kui isikuandmete töötlemisel kaasvastutavate töötlejate andmetöötlemisega seotud vastutuse piirid, sh näiteks ette näha, et andmesubjektide taotlustele vastab konkreetne asutus. Seejuures aga ei tohi segi ajada andmekogu vastutava töötleja rolli tulenevalt AvTS-st ja vastutava töötleja rolli IKÜM-i mõttes.</p>	
<p>2. Andmekogude säilitustähtajad</p> <p>2.1. Viisaregister</p> <p>Eelnõu § 1 p 14 kohaselt säilitatakse viisaregistri andmeid kõige kauem 60 aastat. Andmetele võib sätestada lühema säilitustähtaja viisaregistri põhimääruses. Viidatud regulatsioon ei sobi, kuna see jätab määrusandjale kaalutlusruumi selle suhtes, kas viisaregistri põhimääruses üldse sätestatakse täiendav regulatsioon säilitamise tähtaegade osas või mitte. Seejuures on oluline märkida, et eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, kas andmekogu kõikide andmete säilitamine maksimaalse tähtaja jooksul on põhjendatud ja vajalik. Leiame, et seadusest (sh seletuskirjast) peab olema tuletatav seadusandja kaalumise erinevat tüüpi andmete säilitustähtaegade osas ning tulenevalt sellisest kaalumisest peab</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõu kohaselt säilitatakse viisaregistri andmeid kõige kauem 60 aastat arvates viisataotlusele otsuse tegemisest. Andmetele võib sätestada lühema säilitustähtaja viisaregistri põhimääruses.</p> <p>Andmekogu ABIS põhimääruse § 44 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid aktiivselt 5 aastat, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiivosasse, kus andmeid säilitatakse 75 aastat. Viisaregistri põhimääruse § 23 kohaselt säilitatakse andmeid andmekogu infotehnoloogilises osas aktiivselt viis aastat alates:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) viisa kehtivusaja lõppemisest; 2) pikendatud viibimisaja lõppemisest;

<p>vajadusel seadusest tuleneva volitusnormina andma määrusandjale selgesõnalise volituse täpsustada teatud andmete säilitustähtaega. Hetkel kehtivas viisaregistri põhimääruses on kirjas (vt § 23), et andmekogu andmeid säilitatakse andmekogu infotehnoloogilises andmekogus aktiivselt viis aastat, pärast kantakse andmed andmekogu arhiiviosasse, kus neid säilitatakse 50 aastat, mis annab kokku 55 aastat. Sellest tulenevalt jääb arusaamatuks, millistel juhtudel on võimalik säilitada andmed seaduses sätestatud maksimaalse tähtaja jooksul. Ühtlasi ei ole põhimääruses sätestatud, mis saab siis, kui andmete säilitamise tähtaeg möödub, nt kas andmed kustutakse.</p>	<p>3) taotluse läbi vaatamata jätmise, viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamisest keeldumise või viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsusest või selle vaidlustamise käigus tehtud otsusest.</p> <p>Lõike 3 kohaselt kantakse andmekogu andmed pärast lõikes 1 sätestatud säilitustähtaja möödumist andmekogu arhiiviosasse, kus neid säilitatakse 50 aastat.</p> <p>Kuna viisa maksimaalne kehtivusaeg võib olla viis aastat, andmeid säilitatakse viisa kehtivusaja lõppemisest arvates viis aastat ja pärast seda andmekogu arhiiviosas 50 aastat, on viisaregistri andmete maksimaalne säilitusaeg kokku 60 aastat (täpsemalt viisaregistri ja andmekogu ABIS seos selgitatud Justiitsministeeriumi kooskõlastuskirja punkti 3 vastuses).</p> <p>Viisaregistri põhimääruse säilitustähtaega puudutavad muudatused jõustusid 28.10.2023. Määruse eelnõu kooskõlastas Justiitsministeerium märkusteta 31.08.2023 (EIS-i viit) ning Andmekaitse Inspektsioon 06.09.2023 kirjaga nr 1.2.-4/23/2107-2.</p> <p>Andmekogu ABIS põhimääruse § 44 sätestatud andmete säilitustähtaeg viiakse seaduse ja viisaregistri põhimäärusega kooskõlla pärast kõnesoleva eelnõu jõustumist seadusena.</p>
<p>2.2. Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu</p> <p>Käesoleva arvamuse p-s 2.1 toodud soovitus andmete säilitustähtaja osas kehtib ka välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu andmete säilitamise reguleerimise puhul, mille kohta on eelnõus samasuguse konstruktsiooniga norm (vt eelnõu § 1 p 38).</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõu kohaselt säilitatakse andmekogu andmeid kõige kauem 25 aastat. Andmete võib sätestada lühema säilitustähtaja andmekogu põhimääruses.</p> <p>Andmekogu ABIS põhimääruse § 46 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid aktiivselt 10 aastat, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse 15 aastat (täpsemalt lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu ja andmekogu ABIS seos selgitatud Justiitsministeeriumi kooskõlastuskirja punkti 3 vastuses).</p> <p>Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu põhimääruse § 18 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmeid andmekogu infotehnoloogilises osas aktiivselt 10 aastat kümme aastat andmete andmekogusse kandmisest arvates, pärast mida need arhiveeritakse. Lõike 2 kohaselt säilitatakse</p>

	arhiivandmeid 15 aastat , pärast mida need kustutatakse.
<p>2.3. Elamislubade ja töölubade register</p> <p>Eelnõu § 1 p 64 kohaselt elamislubade ja töölubade registri (ETR) andmeid säilitatakse alaliselt.</p> <p>Kogu andmestiku igavene säilitamine tundub olevat vastuolus IKÜM art 5 lg 1 p-ga e. Seletuskirjas selgitatakse, et ETR-i andmeid säilitatakse alaliselt, kuivõrd välismaalase staatuse ja dokumenteerimise menetluses kogutud andmed on asjakohased ja vajalikud nii välismaalase tulevastes menetlustes kui ka temaga seotud isiku staatuse ja dokumenteerimise menetluses. ETR-i digitaalsed registrikaardid on hinnatud arhiiviväärtuslikuks ja neid säilitatakse kuni ETR-i likvideerimiseni. Ühe riigi elanikkonna staatuse ja dokumenteerimise andmed on olulised ka selle riigi ajaloo jäädvustamiseks. Lisaks on ETR riiklik register, mille abil on tulevikus võimalik tuvastada välismaalase järglastel ja lähedastel oma seoseid ja sugulussuhteid, kuna staatuse ja dokumenteerimise menetluses kogutud andmeid ei pruugi olla mujal alles. Samuti tuleb arvestada, et kõige rohkem välismaalasi elab Eestis pikaajalise elamisloa alusel, mis on tähtjatu. Teisisõnu on neil välismaalastel alaline õiguslik staatus.</p> <p>Ülalviidatud selgitused ei anna alust IKÜM art 5 lg 1 p e sätestatud säilitamise piirangu eiramiseks, kuna antud juhul ei ole täidetud IKÜM art 89 erandile (arhiiviväärtus) tuginemise eeldus. Seletuskirjas viidatakse sellele, et ETR-i digitaalsed registrikaardid on hinnatud arhiiviväärtuslikuks ja neid säilitatakse kuni ETR-i likvideerimiseni. Arhiiviseaduse (ArhS) § 7 lõike 1 järgi selgitab Rahvusarhiiv välja avalikku ülesannete täitva asutuse või isiku, kelle tegevuse käigus võib tekkida arhivaale ehk dokumente, millele avalik arhiiv on hindamise tulemusena andnud arhiiviväärtuse (ArhS § 2). AKI-le teadaolevalt puudub hetkel hindamisotsus andmekogu andmete arhiiviväärtuslikuks tunnistamise kohta.</p> <p>Ühtlasi tuleb rõhutada ka seda, et kõikidel andmekogusse kantud andmetel ei pea olema arhiiviväärtust. Isegi kui mõni hulk registri</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõu kohaselt säilitatakse andmekogu andmeid alaliselt. Andmete võib sätestada lühema säilitustähtaja elamislubade ja töölubade registri põhimääruses.</p> <p>Andmekogu ABIS põhimääruse § 45 lõike 1 kohaselt säilitatakse andmekogusse kantud andmeid aktiivselt 20 aastat, peale mida kantakse andmed eraldi andmekogu arhiiviosasse, kus andmeid säilitatakse alaliselt (täpsemalt on elamislubade ja töölubade registri ning andmekogu ABIS seos selgitatud Justiitsministeeriumi kooskõlastuskirja punkti 3 vastuses).</p> <p>Kehtivas elamislubade ja töölubade registri põhimääruses andmete säilitusaega sätestatud ei ole. Põhimääruse § 40 lõike 1 kohaselt lähtutakse andmete säilitamisel, arhiveerimisel ja hävitamisel arhiiviseadusest ning selle alusel kehtestatud õigusaktidest ja vastutava töötleja kehtestatud korrast. Arhiiviseadus ja selle alusel kehtestatud õigusaktid ei sätesta samuti säilitusaega.</p> <p>Eelnõuga kavandatava elamislubade ja töölubade registri andmete alalise säilitustähtaja välja pakkumisel on lähtutud andmekogu ABIS põhimääruses sätestatud tähtjast. Andmekogu ABIS põhimäärus jõustus 03.01.2022 ja selle seletuskirjas on andmekogu andmete säilitustähtaegu täpsemalt põhjendatud. Nimetatud määruse eelnõu kooskõlastamisel ei ole välja toodud, et elamislubade ja töölubade registri andmete alalise säilitusajaga oleks probleeme ja põhjendused alalise säilitusaja kehtestamiseks ei ole piisavad.</p> <p>Elamislubade ja töölubade taotlusedokumentidele on PPA kehtestanud alalise säilitusaja. ETR-isse kantud andmeid on oluline säilitada alaliselt, kuna tegemist on andmekoguga, mis on Eesti rahvusriigi ja ühiskonna kestmise seisukohalt kõige olulisem ja peegeldab riikliku poliitika mõju ühiskonnale kõige laiemalt. Rahvusarhiiv on märkinud senistes hindamisotsustes, et arhiiviväärtusega on Riigi infosüsteemi haldussüsteemis registreeritud andmekogud, mis sisaldavad andmeid riigi olulisemate ressursside kohta, näiteks rahvastik ja täpsemalt Eestis alaliselt</p>

<p>andmetest tunnistatakse nõuetekohaselt arhiiviväärtust omavaks arhivaaliks, peab ülejäänud andmete osas ära määrama konkreetse säilitustähtaja.</p> <p>Hetkel ei ole ETR põhimääruses säilitustähtajad üldse reguleeritud (§ 40 lg 1: Andmete säilitamisel, arhiveerimisel ja hävitamisel lähtutakse arhiiviseadusest ning selle alusel kehtestatud õigusaktidest ja vastutava töötleja kehtestatud korrast). Arhiiviseadusega ei saa aga määrata konkreetse andmekogu andmete säilitamise tähtaega, kuna see ei ole hõlmatud arhiiviseaduse reguleerimisalaga (vt arhiiviseaduse § 1).</p>	<p>elavad isikud ning nende kohta käivad peamised isikuandmed. ETR-isse kantakse pikaajalise elaniku elamisloa ja alalise elamisõiguse saanud välismaalaste andmed. Pikaajalise elaniku elamisluba ja alaline elamisõigus antakse välismaalastele Eestis elamiseks tähtajatult. Seega sisaldab ETR andmeid Eestis alaliselt elavate isikute kohta ning sinna kantakse seetõttu andmed riigi olulisemate ressursside kohta. Elamislubade ja töölubade registri säilitustähtaega analüüsitakse täiendavalt registri arhiivimooduli arendamise käigus ja võimalikud muudatused õigusaktides tehakse pärast analüüsi valmimist. Seletuskirjas on elamislubade ja töölubade registri andmete alalise säilitusaja põhjendusi täiendatud.</p>
<p>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit</p>	
<p>1. Toetame eelnõuga kavandatud muudatusi, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korrigeerida Politsei- ja Piirivalveameti kaudu nii Maksu- ja Tolliametile, Tööinspeksioonile kui ka Eesti Töötukassale. Praegune asutuste vahel killustatud protsess on ebamugav nii välismaalasele kui ka teda Eestisse kutsunud ettevõtjale ning ITL-i liikmed ootavad väga mugava ja kasutajasõbraliku e-lahenduse loomist.</p> <p>Hetkel ei ole eelnõu seletuskirjast võimalik siiski aru saada, milline täpsemalt saab olema ühe akna põhimõttest lähtuv e-lahendus ja kuidas tagatakse selle kasutajamugavus ning tõhus toimimine praktikas. Mõistame, et see on muudatuste rakendamise etappi suunatud mure, kuna eelnõuga sätestatakse lahenduse loomiseks õiguslik alus. Samas peame oluliseks ära markeerida, et eelnõuga seatud põhieesmärgi täitmine (menetlusprotsessi tõhustamine) sõltub suurel määral loodava e-lahenduse kvaliteedist ja läbimõeldusest. Peame oluliseks, et lahenduse väljatöötamisse oleks kaasatud ka ettevõtted, kes praktikas välistöötajate värbamisega tegelevad ja et lõpplahenduse loomisel võetaks arvesse nende kui teenuse kasutajate soove ning vajadusi.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Võtame teadmiseks ITL-i põhimõttelise toetuse muudatustele, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korrigeerida PPA kaudu nii MTA-le, TI-le kui ka Töötukassale. Eelnõuga on kavandatud luua õiguslikud alused ühe akna põhimõtte rakendamiseks. Samaaegselt on PPA eestvedamisel arendamisel ka vastav tehniline lahendus, mille loomisel püüame arvestada ka erinevate osapoolte soovide ja vajadusega.</p>
<p>2. Palume selgitada seletuskirjas lk 10 toodud väidet, mille kohaselt eelnõu § 5 punktides 1 ja</p>	<p><u>Selgitus</u></p>

<p>3 toodud muudatused aitavad vähendada tööandjate halduskoormust. ITL-i hinnangul ei aita TÖR-i registreeringu sidumine lühiajalise töötamise registreerimisega (LTR) tööandjate halduskoormust vähendada. See tekitab pigem segadust ettevõtetele, sest LTR perioodi algus ei ole alati automaatselt töötamise algus. Välistööjõu relokeerumise protsessid sõltuvad mitmetest praktilistest asjaoludest nagu näiteks viisa menetlusaeg, lennuplaan, majutuse saadavus jne ning seetõttu võib algselt paika pandud töötamise algusaeg muutuda. See tähendab, et lühiajalise töötamise registreeringu jooksul TÖR-i kantud algusaega peab tööandja siiski manuaalselt muutma minema ja halduskoormus ei vähene. Vajadus töötamise algusaega edasi lükata ei ole haruldane, ettevõtete kogemusel võib seda ette tulla ligi neljandiku kolmandatest riikidest pärit töötajate puhul.</p>	<p>Muudatuse eesmärgiks on tõhustada andmevahetust nii tööandjate kui ka riigi jaoks. E-teenuste arendamine ja ühe akna põhimõtte kasutusele võtmine annavad PPA-le ja teistele järelevalveasutustele oluliselt paremad võimalused, et senisest kiiremini ja tõhusamalt avastada elamislubade ja viisade väärkasutust ning muid rikkumisi ja seeläbi tagada turvalisus, avalik kord ning riigi julgeolek. Muudatus aitab välistada olukordi, kus erinevatele riigiasutustele esitatakse erinevaid andmeid või jäetakse need üldse esitamata (näiteks erinevad nimekujud, TÖR kanne jääb üldse tegemata). Kui välismaalase töötamise alguskuupäev pärast tööandja poolt LTR iseteeninduskeskonnas esitatud andmete edastamist muutub, siis on võimalik andmeid uuendada, kas PPA kaudu või tööandja saab ise andmeid korrigeerida läbi TÖR kanne muutmise.</p>
<p>3. ITL ei toeta eelnõu § 1 punktiga 16 kavandatavat muudatust, mille kohaselt lühiajaline Eestis töötamine on lubatud ainult pikaajalise viisa ehk D-viisa alusel ning seda ka viisavabadest riikidest tulevate isikute puhul. Palume eelnõu koostajatel põhjendada meetme vajalikkust viisavabade riikide kodanikele. Kõnealuse meetme vajalikkuse põhjendusena on seletuskirjas (lk 6) toodud argument, et see suunab tööandjat eelistama Eesti elanikest tööjõudu. Rõhutame veelkord, et Eesti IKT sektori ettevõtjad värbavad hea meelega kohalikku kvalifitseeritud tööjõudu (see on lihtsam ja kiirem, tööjõud usaldusväärne), kuid paraku on selle tööjõu osas sektoris puudus ja tihe konkurents (vt ka käesoleva kirja punkti 2). Peamised probleemid D-viisa nõudega on meie hinnangul järgnevad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • D-viisa nõude rakendamine pikendaks märkimisväärselt väliskandidaadi jõudmist Eestisse ja tooks kaasa olulisi lisakulusi tööandjale ja/või välismaalasele. Eesti saatkondade nappuse tõttu tuleb potentsiaalsel töötajal pikaajalise D-viisa taotlemiseks tõenäoliselt esmalt reisida – kas Eestisse või teise välisriiki. Välisriikidest D-viisa taotlemiseks tuleb enamasti juhtudel ettevõtetele lennutada töötaja teise riiki (kus asub välisesindus) ning seal oodata kuni 30 kalendripäeva viisat. Seega on täiendavateks 	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>

kuludeks (mille on sunnitud tõenäoliselt kandma tööandja) lisaks D-viisa riigilõivule, tervisekindlustuse vormistamisele ja võimalikele täiendavatele reisikuludele ka Eestis või teises välisriigis viibimise kulud perioodil, mil välismaalane ootab viisat ja reaalselt veel tööle asuda ei saa.

- D-viisa nõue muudab keerulisemaks, aeganõudvamaks ja kulukamaks tööandja vahetamise protsessi. Kehtiva seaduse kohaselt on võimalik lühiajaline töötamine PPA-s registreerida, kui töösuhe endise tööandjaga on lõppenud ja uue tööandjaga seotud elamisluba ei ole veel välja antud. Elamisluba selleks perioodiks ei tühistata ning see annab elamisõiguse, kuid mitte töötamisõigust. Eelnõu puhul on lühiajalise töötamise registreerimiseks vajalik D-viisa, mida nendel inimestel ei ole, ega ole võimalik ka taotleda kehtiva elamisloa olemasolu tõttu. Seetõttu võib töövahetuse protsess võtta aega ca 3 kuud ettevalmistusest kuniks elamisloa otsus välja antakse. Praegu on see protsess kuni 15 tööpäeva + ettevalmistusaeg andmete kogumiseks. Kuna Eestis on tööandjale etteteatamisaeg 30 päeva, siis selle perioodi jooksul jõuab ka paberimajanduse korda ajada. Tulevikus peavad aga töötajad oma tööandjat informeerima 2-3 kuud ette enne töölt lahkumist.

Eeltoodust tulenevalt teeme **ettepaneku** eelnõu § 1 punktiga 16 kavandatava D-viisa nõude asemel tõhustada LTR-i protsessi, mis võimaldaks välja sõeluda need taotlejad, kelle turvalisuse kaalutlustel ei ole võimalik väljastada LTR-i. Alternatiivse ettepanekuna palume kaaluda LTR-i alusel ilma viisata töötamise võimaldamist maksimaalselt kaheks kuuks. Selliselt saaks viisavabadest riikidest või teisest Schengeni riigist elamisloaga Eestisse tulijad LTR-i alusel tööd alustada ajal, mil viisat taotletakse.

Juhul, kui D-viisa nõuet siiski rakendatakse, siis peame kindlasti vajalikuks ette näha ka negatiivse mõju leevendusmeetmeid. Negatiivseid mõjusid aitaks meie hinnangul leevendada:

- D-viisa taotlemise viimine veebi, mille järel tehakse kõik protseduurid enne välisriigist Eestisse saabumist. Eestisse saabudes tuleks isikul Politsei- ja Piirivalveametis anda

<p>vajalikud biomeetrilised andmed, peale mida väljastatakse koheselt viisa ning sellega ka õigus tööle asuda.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erisuste laiendamine kasvuettevõtetele ja viisavabadest riikidest tulevatele töötajatele. Eelnõuga on ette nähtud erisused D-viisa nõudest töötamiseks tippspetsialistina, iduettevõttes, lähetatud töötajana või teenuse osutamiseks – palume selgitada, miks ei ole eelnõuga erisust D-viisa nõudest ette nähtud kasvuettevõtetele ning viisavabadest riikidest tulevatele töötajatele. <p>Teeme ettepaneku ettevõtetele avalduva negatiivse majandusliku mõju leevendamiseks need erisused (kasvuettevõtetele ja viisavabadest riikidest tulijatele) kehtestada.</p>	
<p>Eesti Kaubandus-Tööstuskoda</p>	
<p>1. Lühiajaline Eestis töötamine ainult D-viisa alusel (§ 1 p-d 16, 19, 20 ja 24) Eelnõu § 1 punkt 16 muudab VMS § 106 lg 1 sõnastust selliselt, et lühiajaliselt võib Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist PPA-s registreeritud ja kellele on antud VMS-i alusel pikaajaline viisa (D-viisa), kui VMS-s ei ole sätestatud teisiti. Kehtiva VMS-i § 106 lõike 1 kohaselt võivad lühiajaliselt Eestis töötada kõik välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt viisa või viisavabaduse alusel ja kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud. Seega muudatuse jõustumisel ei tohi Eestis töötada välismaalane: kes on saanud lühiajalise viisa (C-viisa); kellel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud D-viisa, mis võimaldab Eestis viibida seaduslikult 90 päeva 180 päeva jooksul; või kes külastab Eestit viisavabastuslepingu alusel. Kaubanduskoda on plaanitavale muudatusele vastu mitmel põhjusel:</p> <p>1. Välismaalase värbamise protsess võib muutuda pikemaks. Täna on levinud praktika, kus välismaalane, kelle lühiajaline töötamine on registreeritud PPA-s, siseneb Eestisse viisavabaduse, teises liikmesriigis väljastatud D-viisa või C-viisa alusel ning asub Eestisse tööle. Seejärel taotleb välismaalane PPA-st D-viisat. Edaspidi ei ole võimalik sellist praktikat kasutada. Seega pikeneb välismaalase värbamise aeg D-viisa taotlemise aja võrra, sest</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>

ilma D-viisata ei ole lubatud välismaalasel edaspidi töötada. Värbamise protsess võib pikeneda ka seetõttu, et D-viisat väljastavad lisaks PPA-le üksnes Eesti välisesindused, kuid lühiajalist viisat on võimalik taotleda ka mõnest teisest Schengeni liikmesriigi välisesindusest. Seega kui välismaalane elab riigis, kus puudub Eesti välisesindus, peab ta minema teise riiki või tulema Eestisse, et taotleda pikaajalist viisat.

2. Suurenevad välismaalase ja/või tööandja kulud.

Plaanitav muudatus suurendab välismaalaste kulusid, kui välismaalase elukohariigis ei ole Eesti välisesindust. Arvestades, et Eesti välisesinduste võrk ei ole kolmandates riikides väga tihe, siis on tõenäoline, et paljudel välismaalastel ei ole võimalik taotleda oma elukoha lähedal D-viisat. Seega D-viisa taotlemiseks peab välismaalane reisima teise riiki, millega kaasnevad kulud. Välismaalasel on võimalik tulla ka Eestisse ja taotleda PPA-st D-viisat, aga sellisel juhul tekib küsimus, kes katab tema Eestis viibimisega seotud kulud. Imselt paljudel juhtudel on välismaalase eeldus, et tööandja kataks need kulud, mis tal tekivad Eestis viibides kuni D-viisa saamiseni ja seega tööle asumiseni.

3. Muudatust ei ole vaja tööandja kindluse suurendamiseks.

Seletuskirjas (lk 19) on toodud välja, et lühiajalise Eestis töötamise sidumine D-viisaga võimaldab kontrollida Eestisse tööle tuleva välismaalase tausta ja annab tööandjale suurema kindluse, et välismaalane on usaldusväärne. Nõustume selle seisukohaga. Samas juhime tähelepanu sellele, et juba täna võib tööandja kehtestada nõude, et ta võtab välismaalase tööle üksnes siis, kui välismaalasele on antud D-viisa. Lisaks kasutatakse ka skeemi, et välismaalane taotleb koheselt D-viisa, kui ta on Eestis töötamist alustanud. Seega ei ole plaanitaval muudatusel praktikas suurt tähtsust.

4. Talentide jaoks muutub Eesti vähem atraktiivsemaks.

Kuna Eesti tööandjad konkureerivad talentide pärast üle maailma, siis on väga oluline, et Eesti talentide meelitamise keskkond oleks talentide jaoks võimalikult atraktiivne. Plaanitav muudatus aga töötab

sellele eesmärgile vastu, sest Eestisse tööle asumise aeg lükkub D-viisa taotlemise aja võrra edasi.

5. Jääb ebaselgeks, mis on plaanitava muudatuse eesmärk. Seletuskirjas (lk 40) on toodud välja, et muudatus avaldab positiivset mõju Eesti julgeolekule ja siseturvalisusele. Samas ei ole seletuskirjas muudatust põhjendatud konkreetsemate argumentidega. Kaubanduskoja hinnangul võiks sellist muudatust kaaluda üksnes olukorras, kus statistika näitab selgelt, et nende välismaalaste osas, kes tulevad Eestisse tööle, kuid mitte D-viisa alusel, kaasneb oluliselt suurem risk Eesti julgeolekule ja avalikule korrale kui nende välismaalaste osas, kes tulevad Eestisse tööle D-viisa alusel. Seletuskiri pigem ei viita sellisele olukorrale. Nimelt on seletuskirjas (lk 19) toodud välja, et viimasel kolmel aastal on PPA registreerinud lühiajalise Eestis töötamise 3,5%-l juhtudest lühemaks ajaks kui 91 päeva ning see näitab, et välismaalased tulevad Eestisse tööle sooviga töötada siin pikemat aega. Seega juba täna töötab Eestis üle 96% välismaalastest D-viisa alusel või kui nad ka sisenevad Eestisse muul alusel, siis suurem osa neist taotleb hiljem ikkagi D-viisat.

6. Suurenedu võib ebaseaduslik töötamine. Kui muudatuse jõustumisel tuleb välismaalane Eestisse C-viisa või viisavabaduse alusel ja taotleb PPA-st D-viisat, siis võib välismaalasel tekkida soov töötada ka see aeg, mis kulub D-viisa saamiseks, et katta Eestis viibimisega seotud kulused. Samuti võib välismaalase tööandja olla huvitatud sellest, et välismaalane alustaks töötamist võimalikult varakult ehk enne D-viisa saamist. Seega kasvab muudatuse jõustumisel risk, et välismaalane hakkab lühiajaliselt Eestis tööd tegema enne D-viisa saamist. Kuna D-viisa saamine ei võta aega mitmeid kuid, siis on järelevalveasutustel ilmselt nii lühikese perioodi jooksul keeruline tuvastada selliseid rikkumisi. Seega võib kavandatav muudatus võrreldes tänasega suurendada ebaausat konkurentsi ja ajutist ümbrikupalga maksmise riski kuni välismaalane saab D-viisa.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume eeltoodud põhjustel jätta eelnõust välja § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24. Kui seda

<p>ettepanekut ei ole võimalik arvesse võtta, siis pakume välja alternatiivse lahenduse, mille kohaselt oleks ka edaspidi välismaalasel lubatud lühiajaliselt Eestis töötada ilma D-viisata, kui välismaalasel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud D-viisa, mis võimaldab Eestis viibida seaduslikult 90 päeva 180 päeva jooksul, või välismaalase osas kehtib viisavabastus.</p>	
<p>2. Tööandja eelneva tegeliku majandustegevuse nõue (§ 1 p-d 18, 22, 45, 46, 52 ja 53) Eelnõu § 1 punkt 18 täiendab VMS-i punktiga, mille kohaselt võib välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerida, kui tööandjal on vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Eelnõu § 1 punkt 45 lisab nõude, et tööandjal, kelle juures töötamiseks tähtjalist elamisluba taotletakse, peab olema vahetult enne elamisloa taotluse esitamist vähemalt järjestikuse 12 kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Lisaks näeb eelnõu ette, et renditöö vahendajal peab olema enne välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise või töötamiseks tähtjalise elamisloa taotluse esitamist järjestikuse 18 kuu jooksul tegelik majandustegevus Eestis. Kehtivas VMS-s ei ole üldjuhul sätestatud tööandjatele, kes kutsuvad välismaalasi Eestisse tööle, kohustust enne kindlal ajal tegelikult majanduslikult tegutseda. Kaubanduskoda on plaanivatele muudatustele vastu järgmistel põhjustel: 1. Väheneb Eesti ettevõtluskeskkonna, sh investeerimiskeskonna atraktiivsus. Muudatuse jõustumisel ei saa üldreeglina alustavad ettevõtjad palgata välismaalasi. Näiteks kui Eestis asutatakse uus ettevõtja, sellese tehakse 100 miljoni euro suurune investeering ja luuakse 100 uut töökohta, millest 20 ei ole võimalik kohalike töötajatega täita, siis muudatuse jõustumisel ei ole sellisel ettevõtjal üldreeglina lubatud välismaalasi koheselt palgata. Kuna tegeliku majandustegevuse nõue ei ole seotud ettevõtja asutamise kuupäevaga, vaid tegeliku majandustegevusega, siis paljudel juhtudel ei pruugi ettevõtjal olla sisulist</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u> Selleks, et vähendada võimalikke negatiivseid mõjusid Eesti ettevõtluskeskkonnale, sh investeerimiskeskonna atraktiivsusele, samas tagada eelnõu eesmärkide täitmine, on eelnõust välja jäetud § 1 p 18, mis näeb ette nõude, et tööandjal, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse, peab olema vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Seeläbi on alustavatele ettevõtjatele tagatud võimalus palgata välismaalasi tööle. Eelnõus säilib nõue, et tööandjal, kelle juures töötamiseks tähtjalist elamisluba taotletakse, peab olema vahetult enne elamisloa taotluse esitamist vähemalt järjestikuse 12 kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis.</p> <p>Selgitame, et muudatus ei suurenda tööandja ja PPA töökoormust ega mõjuta välismaalase ja tööandja kindlustunnet, sest PPA hindab lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ja töötamiseks tähtjalise elamisloa taotlemisel tööandja tegelikku majandustegevust ka praegu. Kehtiva VMS § 108 lg 1¹ p 3 ning § 180 lg 2 p 4¹ kohaselt võib PPA keelduda välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimisest või tähtjalise elamisloa töötamiseks andmisest, kui tööandjal või kasutajaettevõtjal puudub tegelik majandustegevus. Hinnangu, kas tegeliku majandustegevuse nõue on täidetud, annab igal konkreetsel juhul PPA, tuginedes menetluses kogutud tõenditele. Muudatuse tulemusena lisandub ajaline määr võimaldab PPA-l senisest tõhusamalt elamisloa menetluses hinnata ettevõtja usaldusväarsust ja võimekust täita VMS-s sätestatud kutsuja kohustus. Samuti soodustab eelnõuga kavandatav ajaline</p>

majandustegevust esimeste kuude või ka aastate jooksul. Näiteks kui ettevõtja arendab uut tehnoloogiat või tegemist on tööstussektoris tehtava investeeringuga, kus eelnevalt tuleb taotleda erinevaid lubasid ja kooskõlastusi, siis sellistel ettevõtjatel ei pruugi olla sisulist majandustegevust või müügitulu ka juhul, kui ettevõtja asutamisest on möödas rohkem kui 6 või 12 kuud. Selle tulemusena võib investeering jääda Eestisse tulemata, uued töökohad loomata ning riigil jääda saamata täiendav maksutulu. Seega plaanitav muudatus avaldab negatiivset mõju investeeringute Eestisse meelitamisele kui ka laiemalt Eesti ettevõtluskeskkonna atraktiivsusele.

2. Jääb ebaselgeks, mis probleemi soovitakse muudatuse abil lahendada.

Seletuskirjas (lk 21-22) on mainitud, et muudatuse eesmärk on hinnata senisest tõhusamalt ettevõtja usaldusväärstust ja võimekust täita VMS-s sätestatud kutsuja kohustusi. Samas puudub seletuskirjast info selle kohta, et VMS-s sätestatud kohustuste täitmisega on olulisi probleeme peamiselt alustavatel ettevõtjatel. Kui probleemid on seotud peamiselt alustavate ettevõtjatega, siis tuleb vastav statistika välja tuua ka seletuskirjas. Kui see ei ole nii, siis puudub meie hinnangul mõjuv põhjus muudatuse tegemiseks. Lisaks ei viita seletuskirjas (lk 21) sisalduv statistika sellele, et alustavad ettevõtjad võtavad tööle väga palju välismaalasi ning sellega kaasneb ebamõistlikult suur probleem. Seletuskirja kohaselt esitati viimase viie aasta andmete põhjal lühiajalise Eestis töötamise registreerimise menetlustes 4,98% taotlustest kuni kuue kuu jooksul ettevõtte loomisest ja töötamiseks tähtajalise elamisloa taotlemise menetlustes 5,28% taotlustest kuni 12 kuu jooksul ettevõtte loomisest. Seega suurem osa tööandjatest, kes võtab välismaalasi tööle, on juba täna tegutsenud kauem, kui on eelnõus sätestatud tingimused.

3. Suureneb tööandja ja PPA töökoormus.

Kuna edaspidi peab PPA hindama, kas välismaalast palgata soovival ettevõtjal on tegeliku majandustegevuse nõue täidetud või mitte ja tegelik majandustegevuse nõude osas puudub ühtne definitsioon ehk seda mõistet tuleb sisustada iga kaasuse põhiselt, siis

määr ausat konkurentsi, aitab kaitsta kohalikku töajuturgu ning tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut.

<p>suurendab see muudatus PPA töökoormust, toob kaasa täiendavad kulusid ning võib tekitada vaidlusi tööandjatega nõude täitmise osas. Lisaks suureneb ka tööandja koormus, kes peab esitama PPA-le tõendeid selle kohta, et tööandjal on Eestis piisavalt pikk tegelik majandustegevus ja ta võib välismaalasi tööle võtta.</p> <p>4. Väheneb nii välismaalaste kui nende tööandjate kindlustunne selles osas, kas välismaalasel on lubatud Eestisse tööle tulla, sest pole teada, kuidas tõlgendab PPA tegeliku majandustegevuse nõude täitmist. Ebakindlust suurendab asjaolu, et juba täna oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et PPA ametnikud tõlgendavad VMS-i erinevatel aegadel ja linnades erinevalt. Kui suurendada PPA kaalutusruumi, siis see võib tänast probleemi süvendada.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u> Jätta eelnõust välja § 1 p-d 18, 45, 52 ja 53 ning jätta § 1 p-dest 22 ja 46 välja punkt 3. Oleme jätkuvalt seisukohal, et välismaalase tööle lubamine ei peaks sõltuma sellest, kui kaua on välismaalase tööandjal olnud Eestis tegelik majandustegevus, kui just Siseministerium ei esita väga veenvaid põhjendusi muudatuse vajalikkuse kohta. Samas toetame plaanitavaid muudatusi seoses renditöö vahendajate tagatise kaotamisega.</p>	
<p>3. Tööandja Eestis registreerimise nõue (§ 1 p-d 15, 17 ja 21) Eelnõu § 1 punktidega 15, 17 ja 21 nähakse lühiajalise Eestis töötamise registreerimisel ja töötamiseks tähtjalise elamisloa andmisel ette nõue, et tööandja peab olema kantud Eesti äriregistrisse. Praegu saab tööandja, kes kutsub välismaalase Eestisse tööle, olla nii lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kui ka töötamiseks tähtjalise elamisloa menetluses üldjuhul ka muu riigi ettevõtja, kes on võtnud ennast Eestis mitteresidendist tööandjana arvele. Kaubanduskoda on plaanitavale muudatusele vastu järgmistel põhjustel:</p> <p>1. Ebamõistlik kitsendus välismaalast tööle võtta sooviva tööandja osas. Eelnõus sisalduv lahendus tähendab, et edaspidi on lubatud välismaalasi tööle võtta üksnes Eesti äriregistrisse kantud isikutel ehk äriühingutel,</p>	<p><u>Osaliselt arvestatud</u> Eesti rändepoliitika eesmärk on ühelt poolt soodustada nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes loovad kogu ühiskonnale suuremat lisandväärtust, teiselt poolt aga hoida ära elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Samuti on eesmärgiks kaitsta Eesti tööjõuturgu. Eeltoodu tagamiseks on oluline muuta välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise regulatsioon välismaalaste ja tööandjate jaoks arusaadavamaks ning seeläbi suurendada riigi suutlikkust rännet juhtida ja kontrollida. Nõue, et tööandja, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse või töötamiseks tähtjaline elamisluba antakse, peab olema kantud Eesti äriregistrisse, muudab välismaalase Eestis töötamise regulatsiooni</p>

FIE-del ning välismaa äriühingu filiaalidel, kui filiaal on äriregistrisse kantud. Muudatuse jõustumisel ei oleks enam õigust välismaalasi tööle võtta mittetulundusühingutel, sihtasutustel ning riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustel, sest neid ei kanta äriregistrisse. Seletuskirjast ei selgu, miks on välismaalaste palkamine edaspidi lubatud üksnes äriregistrisse kantud isikutele. Selline lahendus ei tundu mõistlik ega eesmärgipärane.

2. Võimalik vastuolu teenuste vaba liikumise ja võrdse kohtlemise põhimõttega. Lisaks tekib küsimus, kas plaanitav muudatus on kooskõlas ELi teenuste vaba liikumise põhimõttega. Näiteks kui Eesti ettevõtjal on õigus mõnes teises liikmesriigis pakkuda sealsetele ettevõtjatele renditööjõudu, kuid teistes liikmesriikides tegutsevatel ettevõtjatel puudub Eestis selline õigus, kui need ettevõtjad ei ole just kantud Eesti äriregistrisse, siis sellega võib kaasneda ebavõrdne kohtlemine, kus Eesti piirab teises liikmesriigis asutatud renditöö vahendajate ligipääsu Eesti turul teenuse pakkumiseks.

3. Negatiivne mõju filiaalidele. Äriseadustiku § 384 kohaselt lg 1 kohaselt on välismaa äriühingul õigus, kuid mitte kohustus, kanda Eesti äriregistrisse filiaal. Lisaks sätestab äriseadustik (§ 384 lg 2), et filiaali tegevusest tulenevate kohustuste eest vastutab välismaa äriühing, mitte filiaal. Sellega seoses jääb arusaamatuks, miks äriregistrisse kantud filiaalil on eelnõu kohaselt õigus välismaalasi tööle võtta, kuid äriregistrisse kandmata filiaalil mitte. Mõlemal juhul on vastutus VMS-st tulenevate kohustuste täitmise puhul välismaa äriühingul, sest filiaal ei ole äriseadustiku kohaselt juriidiline isik. Meie hinnangul on ebamõistlik nõuda filiaali kandmist äriregistrisse üksnes põhjusel, et filiaalil oleks õigus Eestis välismaalasi tööle võtta.

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta eeltoodud põhjustel eelnõust välja §1 p-d 15, 17 ja 21. Kui seda ettepanekut ei ole võimalik arvesse võtta, siis palume lisada seletuskirja täiendavaid selgitusi selle kohta, et plaanitav muudatus on kooskõlas ELi teenuste vaba liikumisega ning võrdse kohtlemise põhimõttega.

järgimise ja kontrollimise lihtsamaks ja selgemaks ning võimaldab senisest tõhusamalt ennetada viisade ja elamislubade väärkasutust. Samuti tekib riigil võimalus teha senisest tõhusamalt kindlaks, kas Eestis viibimiseks, elamiseks ja töötamiseks taotletakse seaduslikku alust selle eesmärgipäraseks kasutamiseks ning kas tööandja on usaldusväärne. Näiteks esineb praktikas juhtumeid, kui mitteresidendist tööandja skeemi kasutavad Eesti ettevõtjad, kes asutavad ettevõtte teises liikmesriigis või kolmandas riigis ja vormistavad selle kaudu välismaalased Eestisse tööle. Sellise **skeemi võimaldamiseks puudub mõistlik põhjendus.**

Selgitame, et muudatuse tulemusena on **MTÜ-del ja SA-tel ka edaspidi õigus välismaalasi tööle võtta, sest ka MTÜ-d ja SA-d kantakse äriregistrisse.** ÄRS § 2 lg 1 kohaselt on äriregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille pidamise eesmärk on koguda, säilitada ja avalikustada teavet Eesti õiguse järgi asutatud eraõiguslike juriidiliste isikute, Eestis tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate ja välismaa äriühingute filiaalide kohta. Vastavalt 01.02.2023 jõustunud MTÜS § 75 on mittetulundusühingute ja sihtasutuste register äriregistri osa (alamregister). 01.02.2023 jõustunud äriregistri seadusega muudeti registrimenetlus selgemaks.

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register (koos selle alamregistrite usuliste ühenduste registri, ametiühingute registri, korteriühistute registri ja maaparandusühistute registriga) muudeti äriregistri osaks ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile kohaldatakse äriregistri regulatsiooni. Muudatuse tulemusena on kogu registrimenetlus koondatud äriregistri seadusesse ning äriregistrisse koondatakse kõik eraõiguslikud juriidilised isikud, aga ka füüsilisest isikust ettevõtjad. Selle tulemusena kohalduvad kõigile eraõiguslikele juriidilistele isikutele edaspidi ühtsed registripidamise sätted, samad põhimõtted ja korraldus. Juriidiliste isikute endi jaoks toimivad mõlemad registrid e-äriregistri kaudu.

Kooskõlastusringi järgselt on eelnõu ja seletuskirja täiendatud erandiga, mille kohaselt **ei kohaldu Eesti äriregistrisse kandmise nõue**

	<p>avalik-õiguslikule juriidilisele isikule.</p> <p>Muudatus on vajalik, kuna äriregistri seaduse (edaspidi ÄRS) § 2 lõike 1 kohaselt on äriregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille pidamise eesmärk on koguda, säilitada ja avalikustada teavet Eesti õiguse järgi asutatud eraõiguslike juriidiliste isikute, Eestis tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate ja välismaa äriühingute filiaalide kohta, aga ÄRS reguleerimisalasse ei kuulu informatiivse tähendusega riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklik register, mille eesmärk on avaliku sektori siseselt riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ja avalik-õiguslike juriidiliste isikute üle arvestuse pidamine ning registriandmete kättesaadavaks tegemine ning mille pidamise korra kehtestab kohtute seaduse § 16 lg 2¹ kohaselt valdkonna eest vastutav minister.</p> <p>Kavandatav muudatus on kooskõlas ELi teenuste vaba liikumise põhimõttega, kuna Eesti äriregistris registreerimise nõue ei laiene tööandjatele, kes kasutavad teenuse vaba liikumist. Mitteresidendist tööandja on jätkuvalt lubatud, kui välismaalane asub tööle VMS-i § 106 lõikes 17 (töötamine teenuse osutamise eesmärgil), § 107 lõike 1² punktis 10 ja § 185 lõikes 2 (lähetatud töötajana) sätestatud tingimustel. Vastavad erisused on sätestatud kõnesolevas eelnõus.</p>
<p>4. Eelnõu § 1 punkt 31</p> <p>Eelnõuga antakse Vabariigi Valitsusele õigus peatada lühiajalise Eestis töötamise registreerimine töötamise aluse, töökoha või tegevusala järgi juhul, kui see on avaliku korra või riigi julgeoleku tagamise vajadust arvestades põhjendatud.</p> <p>Kaubanduskoda on sellele muudatusele vastu. Jääb ebaselgeks, kuidas saab näiteks üks või ka mitu tegevusala ohustada avalikku korda või julgeolekut. Meie hinnangul kaasneb muudatusega poliitiline risk, et poliitilistel põhjustel võidakse peatada või oluliselt piirata lühiajalist Eestis töötamist ja seda püütakse põhjendada avaliku korra või julgeoleku tagamisega. Seega muudatus tekitab nii tööandjates kui ka välismaalastes ebakindlust, sest Vabariigi Valitsus võib igal hetkel peatada lühiajalise töötamise registreerimise. Lisaks on</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu § 1 punktid 28, 29 ja 31 eelnõust välja jäetud.</p>

<p>ebaseelge, milliste olukordade jaoks on sellist muudatust üldse vaja.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u> Jätta eelnõust välja § 1 p 31.</p>	
<p>5. Ühe akna põhimõte</p> <p>Kaubanduskoda toetab eelnõus sisaldavaid muudatusi, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eesti ametiasutustega elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korruga PPA kaudu nii MTA-le, Tööinspeksioonile kui ka Töötukassale. Samuti peame positiivseks, et erinevad riigiasutused saavad õiguse vahetada välismaalase Eestis elamise, töötamise ja õppimise andmeid üle X-tee. Plaanitavad muudatused loovad head eeldused töökoormuse vähendamiseks nii välismaalaste, nende tööandjate kui ka erinevate riigiasutuste jaoks. Oleme seisukohal, et e-teenuste arendamine ja ühe akna põhimõtte kasutusele võtmine annavad PPA-le ja teistele järelevalveasutustele oluliselt paremad võimalused, et senisest kiiremini ja tõhusamalt avastada elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet ja seeläbi tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Seetõttu puudub meie hinnangul vajadus lisada VMS-i käesoleva kirja esimeses kolmes punktis nimetatud muudatusi.</p> <p><u>Kaubanduskoja ettepanek:</u></p> <p>Toetame e-teenuste arendamist, mis vähendavad nii välismaalaste, nende tööandjate kui ka riigiasutuste töökoormust. Peame oluliseks, et IT-arenduste väljatöötamisse kaasatakse ka välismaalaste värbamisega tegelevaid ettevõtjaid, et saavutada võimalikult hea lõpptulemus. Kui Siseministeeriumi hinnangul on lisaks e-teenuste arendamisele vaja VMS-s teha täiendavaid muudatusi, siis palume ühe lahenduse kaaluda ettepanekut luua usaldusväärse tööandja kontseptsioon, kus usaldusväärse tööandja kriteeriumitele vastavale ettevõtjale ehk seadusekuulekale ettevõtjale ei kehtestata täiendavaid piiranguid ja keelde välismaalaste palkamise osas. Täiendavad nõuded tuleksid üksnes tööandjatele, kellega kaasneb erinevate hinnangute kohaselt kõrgem risk elamislubade ja viisade väärkasutuseks ning ebaseaduslikuks sisserändeks.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Võtame teadmiseks KTK põhimõttelise toetuse muudatustele, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korruga PPA kaudu nii MTA-le, TI-le kui ka Töötukassale. Eelnõuga kavandatakse ühe akna põhimõtte rakendamiseks õiguslike aluste loomine. Samaaegselt on PPA eestvedamisel arendamisel ka vastav tehniline lahendus, mille loomisel püüame arvestada erinevate osapoolte soove ja vajadusi.</p> <p>Samuti võtame teadmiseks ettepaneku, mis puudutab usaldusväärse tööandja kontseptsiooni loomist. Eelnõu eesmärgiks ei ole täiendavate erisuste loomine, sh usaldusväärsetele tööandjatele. Siseministeerium on analüüsimas võimalust kiirendatud menetluse loomiseks teatud kriteeriumitele vastavate taotluste osas.</p>

<p>Kaubanduskoda on valmis sellise lahenduse osas kaasa mõtlema.</p>	
<p>Eesti Aiandusliit</p>	
<p>Kui kehtiva seaduse kohaselt võivad lühiajaliselt Eestis töötada kõik välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt viisa või viisavabaduse alusel ja kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud politsei- ja piirivalveametis, siis eelnõu kohaselt võib välismaalane edaspidi Eestis töötada üksnes pikaajalise viisa ehk D-viisa alusel.</p> <p>Koda tegi siseministeeriumile ettepaneku jätta see muudatus eelnõust välja või lubada edaspidi Eestis lühiajaliselt töötada vähemalt nendel välismaalastel, kes viibivad Eestis mõne teise Schengeni liikmesriigi antud D-viisa või siis viisavabaduse alusel.</p> <p>Aiandusliit on samuti plaanitava le muudatusele vastu, sest see muudab välismaalase värbamise protsessi mitme nädala võrra pikemaks, sest enne Eestis tööle hakkamist tuleb välismaalasel taotleda Eesti välisesindusest või Eestis kohapealt D-viisa. Lisaks suurendab muudatus välismaalase või tema tööandja kulusid, sest välismaalasel ei ole võimalik Eestisse jõudes kohe tööle hakata. Kokkuvõttes suureneb ebaseadusliku töötamise risk.</p> <p>Plaan lubada kolmandate riikide kodanikud lühiajalisele tööle vaid pikaajalise D-viisa alusel oleks aiandussektorile hävitava tagajärjega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud. Samuti märgime, et hooajatöötajatele oleks eelnõu kohaselt pikaajalise viisa nõudest kehtestatud erand ehk neile oleks kehtima jäänud senine regulatsioon.</p>
<p>Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda</p>	
<p>Tervitame eelnõu püüde nii välismaalase kui tema Eestisse kutsuja halduskoormuse vähendamiseks soodustades e-teenuste kasutamist. Toetame ka eesmärki tugevdada rändekontrolli võimekust ennetamaks riigisiseseid julgeolekuohte. Küll aga ei toeta me muudatust mille kohaselt võib edaspidi lühiajaliselt Eestis töötada üksnes D-viisa alusel.</p> <p>Eelnõu § 1 punkt 16 muudab VMS § 106 lg 1 sõnastust selliselt, et lühiajaliselt võib Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist PPA-s registreeritud ja kellele on antud VMS-i alusel pikaajaline viisa (D-viisa), kui VMS-s ei ole sätestatud teisiti. Kehtiva VMS-i § 106 lõike 1 kohaselt võivad lühiajaliselt Eestis töötada kõik välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt viisa või viisavabaduse alusel ja kelle lühiajaline Eestis</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud. Samuti märgime, et hooajatöötajatele oleks eelnõu kohaselt pikaajalise viisa nõudest kehtestatud erand ehk neile oleks kehtima jäänud senine regulatsioon.</p>

töötamine on registreeritud. Seega muudatuse jõustumisel ei tohi Eestis töötada välismaalane: kes on saanud lühiajalise viisa (C-viisa); kellel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud D-viisa, mis võimaldab Eestis viibida seaduslikult 90 päeva 180 päeva jooksul; või kes külastab Eestit viisavabastuslepingu alusel.

Meie ettepanek on jätta muutmata kolmandate riikide kodanikele kehtiv lühiajalise töötamise kord hooajatöötajate mõistes. Muudatus tähendab mitme toidutootmisega tegeleva sektorile suuri kahjusid. Eriti suur mõju on aiandussektorile, kes suvisel hooajal sõltub suurel määral just võõrtöõjõu olemasolust. Lisaks tasub kaaluda majanduslikke tagajärgi, mida muudatus endaga kaasa toob. Kodumaine marja-, köögi- ja puuviljakasvatus on oluliselt **alla isearvustatuse taseme ning muudatus nõrgendab Eesti toidujulgeolekut veelgi.** Ilma võõrtöõjõuta on kodumaise köögi- ja puuvilja hind oluliselt kõrgem peamiselt kõrgemate tööjõukulude tõttu. Muudatus pikendab oluliselt võõramaalasest tööjõu lubade menetlemise protsessi. Kehtiva seaduse järgi siseneb välismaalane, kelle töötamine on registreeritud PPA-s Eestisse viisavabaduse, teises liikmesriigis väljastatud D-viisa või C-viisa alusel ning seejärel taotleb PPA-st D-viisat. Lisaks suurenevad ka tööandja ja ka töötaja enda kulud. Välismaalane peab reisima Eestisse teadmata, kas tema viisa rahuldatakse, sest tihti ei ole võimalik töötaja elukohas D-viisat taotleda.

Eesti Laevaomanike Liit

1. Täiendavate nõuete kehtestamine tööandjale

Laevade Eesti lipu alla registreerimise atraktiivsus laevaomanikele eeldab hästi toimivat süsteemi riiklikul tasandil, mis võimaldab laeva ja sellega seotud majandustegevust katkestuseta ja võimalikult vähese bürokraatiaga üle tuua Eesti lipu alla. Laeva lipuvahetus tähendab lisaks laeva enda registreerimisele Eesti lipu alla ka mitmeid teisi vajalikke toiminguid, mis on seotud mitmete nõuete täimist, mis on peamiselt seotud meresõiduohutusega. Lisaks nendele on vaja teha teatud toimingud, mis on seotud laeval

Osaliselt arvestatud

Kehtivasse VMS-i on koostöös laevandussektoris tegutsevate erialaliitudega juba loodud mitmeid soodustusi laevandussektorile. 01.10.2022 jõustusid VMS-i muudatused, mis lihtsustasid meremeeste töötamist Eesti lipu all sõitval laeval. Muudatuste tulemusena on välismaalastel õigus töötada peamiselt väljaspool Eesti sadamaid Eesti lipu all sõitvatel laevadel **ilma viisa või elamisloata ja ilma VMS-s välismaalaste üldiselt kohalduva vähemalt Eesti keskmise palga nõudeta.** Muudatusega on hõlmatud kõik kala-, kauba- ja reisilaevad, mis külastavad Eesti

töötamisega – näiteks töötamise registreerimine töötamise registris (TÖR), isikukoodide taotlemine laevapere liikmetele, töötamise lühiajaline registreerimine PPA-s. See kõik tähendab juba niigi täiendavat koormavat asjaajamist laevaomanikule, kes soovib registreerida oma laeva Eesti lipu alla. Nüüd on aga kavatsus Eelnõuga kehtestada täiendavad nõuded tööandjale, et välismaalase tööle võtmine saaks toimuda ainult Eestiga seotud ettevõtte kaudu. Selline piirang ei saa kuidagi soodustada laevade Eesti lipu alla toomist.

1.1. Tööandja Eestis registreerimise nõue

Kaob võimalus mitteresidendist tööandjal registreerida lühiajaline töötamine või taotleda tähtajalist elamisluba.

Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse (edaspidi LaevaRS) § 2 lg 2¹ järgi saab Eesti lipu alla registreerida laeva, mille omanik võib olla ka Euroopa Majanduspiirkonnas registreeritud eraõiguslik juriidiline isik, kelle asukoht ja tegevuskoht on vastavas lepinguriigis, tingimusel, et laevaomanikul on Eestis tegevuskoht, või omab sellist tegevuskohta selle laevaomaniku osas Eestis vastutav isik. Eelnõu järgi see Euroopa Majanduspiirkonna laevaomanik ei saa registreerida oma laeva välismaiste laevapere liikmete lühiajalist töötamist või taotleda tähtajalist elamisluba Eestis. Senises praktikas on ette tulnud olukordi, kui reeder asutab Eestis uue äriühingu, mis vastab LaevaRS § 4² mõttes vastutavale isikule kehtestatud nõuetele ja mis saab olema nii registreeritud laevaomanik kui laevapere liikmete tööandjaks. Sellisel juhul tekib tööandjal majandustegevus Eestis ja asjaajamine alles laeva registreerimisest Eestis, kuid laevaomanikust tööandjal puudub eelnev majandustegevus Eestis, mis on vajalik Eelnõu järgi töötamise registreerimiseks. Seega, kui laevaomanikul puudub võimalus registreerida tähtajalist töötamist või taotleda tähtajalist elamisluba laevapere liikmetele, siis selline tööandja ei saagi hakata tegutsema Eestis. Selline uus ja ebavajalik piirang välisriigi laevapere liikmete tööle võtmiseks pärsib ettevõtlusvabadust ja vähendab oluliselt Eesti lipu atraktiivsust.

sadamaid kuni 25 korda aasta jooksul arvates viimasest külastusest. Samuti loodi erisus juhtudeks, kui laev teeb Eesti sadamatest lähtuvaid rahvusvahelisi regulaarseid. Ka siis on välismaalastest meremeestel lubatud töötada **ilma viisa või elamisloata, aga kohaldub laevandussektoris kokkulepitud vastavale ametikohale ettenähtud töötasu nõue.** Seega on juba tehtud mitmeid olulisi lihtsustusi ja soodustusi, et tagada välismaalastest meremeestele võimalus töötada Eesti lipu all sõitvatel laevadel ning vältida ülemäärast bürokraatiat laevandussektorile.

Selgitus

Arvamuses on välja toodud, et senises praktikas on ette tulnud olukordi, kui reeder asutab Eestis uue äriühingu, mis vastab lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse (edaspidi LaevaRS) § 4² mõttes vastutavale isikule kehtestatud nõuetele ja mis saab olema nii registreeritud laevaomanik kui laevapere liikmete tööandja. Seega tuginedes teie tagasisidele on laevaomanikust tööandjal võimalik täita Eesti äriregistris registreerimise nõuet.

Selleks, et vähendada võimalikke negatiivseid mõjusid Eesti ettevõtluskeskkonnale, sh laevandussektorile, samas tagada eelnõu eesmärkide täitmine, on eelnõust **välja jäetud § 1 p 18, mis näeb ette nõude, et tööandjal, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse, peab olema vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuu kuu jooksul** olnud tegelik majandustegevus Eestis. Seeläbi on alustavatele ettevõtjatele tagatud võimalus palgata välismaalasi tööle. Eelnõus **säilib nõue, et tööandjal, kelle juures töötamiseks tähtajalist elamisluba taotletakse, peab olema vahetult enne elamisloa taotluse esitamist vähemalt järjestikuse 12 kuu jooksul** olnud tegelik majandustegevus Eestis.

Arvestades eeltoodut on ka välisriigi laevaomanikel võimalik tuua oma laevu Eesti lipu alla.

1.2. Tööandja eelneva majandustegevuse nõue

Välisriigi laevaomanikel kaob võimalus alustada Eestis majandustegevust, kui kehtestatakse täiendav nõue omada majandustegevust enne, kui saab tööle võtta välisriigi laevapere liikmeid ja alustada majandustegevust.

Eelnõuga nähakse ette eelneva tegeliku majandustegevuse nõue tööandjale, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse - peab olema vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis ja tööandjale, kelle juures töötamiseks tähtajalist elamisluba taotletakse.

Seega tekib olukord, kus nõutakse laevaomanikult eelnevat Eestiga seotud majandustegevust, kuigi kehtiv seadus (LaevaRS § 2 lg 2¹) loob õigusliku aluse registreerida laev välisriigis asuva füüsilise isiku või välisriigis asutatud ja tegutseva juriidilise isiku nimele. Seega tahetakse tekitada õiguslik olukord, kus mitteresidendist tööandja ei saa mitte kuidagi taotleda tähtajalisi elamislubasid välisriigi laevapere liikmetele, kuna sellisel tööandjal ei ole Eestis eelnevat majandustegevust.

Eeltoodust tulenevalt ei saa ELL nõustada Eelnõu eelviidatud ettepanekutega, mille tagajärjel muutub sisuliselt võimatuks registreerida laevapere liikme lühiajaline töötamine PPA-s või taotleda tähtajalist elamisluba, kui selliste toimingute eelduseks kehtestatakse kohustus omada 6 kuud või 12 kuud eelnevat majandustegevust Eestis.

Kokkuvõtteks märgime, et laeva Eesti lipu alla toomisel ei ole laevaomanikul võimalik enne vastavate taotluse esitamist (lühiajalise töötamise registreerimine või taotletakse tähtajalist elamisluba) omada Eestis mitte mingit majandustegevust, seega kui Eelnõu § 1 punktide 15, 17, 18, 21, 45, 52 ja 53 ettepanekutega nähakse ette uued ja täiendavad nõuded tööandjale, siis ei olegi edaspidi võimalik välisriigi laevaomanikel tuua oma laevu Eesti lipu alla.

Näeme siinkohal lahenduseks välistada kavandatud muudatuste kohaldumine

Selgitus

Vt eelmist selgitust.

laevandussektorile ja kehtestada välisriigi laevapere liikmete puhul ühetaoline eriregulatsioon, millega võimaldatakse välisriigi laevapere liikmel töötada Eesti lipu all sõitval laeval tähtajalise elamisloata juhul, kui välisriigi laevapere liige laeval töötamise ja elamise ajal ei ela Eestis. Selline välisriigi laevapere liikme eriregulatsioon peaks tähendama ka seda, et sisserände piiravude kehtestamine ei kohaldu laevandussektorile. See omakorda tähendab et sisserände kvoote saavad kasutada teised tööandjad, kes vajavad võõrtööjõudu.

2. Toetame pindlikku välismaalaste sisserände piiravute kehtestamise süsteemi

Toetame pindlikku välismaalaste sisserände piiravute kehtestamise süsteemi loomist, et võimaldada tööle kutsuda erinevaid spetsialiste sektoritesse, kus see on väga vajalik. Sellega seonduvalt jääb meile arusaamatuks praktiline vajadus hoida laevapere liikmeid jätkuvalt sisserände piiravute süsteemis ja teatud juhtudel laevapere liikmete tööle võtmisel tähtajalise elamisloa taotlemist.

Kehtiv VMS näeb ette eriregulatsiooni, mis annab õigusliku aluse välisriigi laevapere liikmete tööle võtmise Eesti lippu kandvale laevale. Kuigi VMS § 44 lg 5, 105 lg 2¹ ja 2² sätestatud regulatsioon lähtub suuresti eeldusest, et välisriigi laevapere liikmele lubatakse viibida Eesti lipu all sõitval laeval töötamise eesmärgil. Samas, olukorras kui laev enam ei vasta VMS § 105 lg 2¹ nimetatud tingimustele, siis tuleneb tööandjale kohustus registreerida välisriigi laevapere liikme lühiajaline töötamine, kuigi sisuliselt välisriigi laevapere liikme viibimine laevas ei muutu.

Seega kehtiv VMS ei näe ette selget võimalust välistada välisriigi laevapere liikmed täielikult sisserände piiravute süsteemist isegi olukorras, kui välisriigi laevapere liige ei ela Eestis vaid elab ja töötab Eesti lippu kandval laeval, vaatamata sellele, et laev ei pruugi kordagi Eestisse tulla. ELL-i arvates sellisel juhul laevapere liikme lühiajalise töötamise registreerimise nõue ei ole põhjendatud.

Lõpetuseks märgime ära, et üldiselt ELL toetab eelnõus kavandatavaid muudatusi, mis on seotud bürokraatia vähendamisega, paberivaba asjaajamise edendamise ja regulatsiooni täpsemaks ja selgemaks muutmise, kuid ei ole

Selgitus

Võtame teadmiseks Eesti Laevaomanike Liidu põhimõttelise toetuse muudatustele, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ning dokumente korrigeerida PPA kaudu nii MTA-le, TI-le kui ka töötukassale.

Võtame teadmiseks esitatud ettepaneku, mis puudutab laevapere liikmete sisserände piiravute alt väljaarvamist. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames seda võimalik arvestada.

<p>nõus teatud toimingute tegemise eeldusena nõutud eelneva Eesti majandustegevuse kohustuse sätestamisega. Eelnõu positiivsete ettevõtlust soodustavate muudatuste varjus ei tohiks muuta välismaalaste seaduses sätestatud põhimõtteid, mis muudavad ettevõtluse keeruliseks või sootuks võimatuks. Eelneva majandustegevuse olemasolu nõue ja tööandja registreerimine Eesti äriregistris sisuliselt kaotab võimaluse registreerida laevu Eesti lipu alla, kui üldse polegi võimalik alustada majandustegevust. Selles tulenevalt palume kehtestada erand laevaomanikele ja laevapere liikmete töötamisele Eesti lipuga laevadel vältimaks täiendavate piirangute kehtestamist laevade Eesti lipu alla toomisel.</p>	
<p>Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsioon</p>	
<p>VMS § 179 lõikes 3 on sätestatud, et <i>välismaalane, kes taotleb tähtajalist elamisloa töötamiseks ja kes on enne Eestis elanud töötamiseks antud tähtajalise elamisloa alusel vähemalt viis aastat, peab oskama eesti keelt vähemalt A2-tasemel.</i> Seadusandja on nimetatud nõuet põhjendanud sellega, et <i>välismaalasel on peale töötamiseks antud tähtajalise elamisloa saamist 5 aastat aega õppida eesti keel nõutud tasemel selgeks.</i></p> <p>Eelnõuga regulatsiooni leevendada ei kavandata. Siseministerium on varem väljendanud seisukohta, et otstarbekas on rakendada keele oskuse nõuet just uutele riiki saabujatele, kuna need välismaalased on elamisloa taotlemisel teadlikud eesti keele nõude olemasolust ning saavad 5 aasta jooksul astuda samme eesti keele omandamiseks vajalikul tasemel juhul kui nad soovivad ennast Eestiga pikemaajaliselt siduda. Nagu eelpool öeldud, siis kaugsõiduautojuhtidel ei ole kavas end püsivalt Eesti riigiga siduda ja Eestisse elama jääda. Kes seda siiski soovib, peab loomulikult olema võimeline kohanema ja keelt valdama.</p> <p>Rõhutame juba 09.02.2024 kirjas öeldut, et keeleoskuse nõuet tuleks rakendada nende isikute puhul, kelle osas on põhjendatud eeldus, et nende töökoht asub Eestis ja nad jäävad ka Eesti Vabariiki pikemaajaliselt elama, samuti nende, kelle töö ja elustiil võimaldavad mn. esmase viieaastase perioodi jooksul eesti keelt</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>VMS § 179 lõikes 3 sätestatud A2 keeleoskuse nõue laieneb välismaalasele, kes taotleb tähtajalist elamisloa töötamiseks ja kes on enne Eestis elanud töötamiseks antud tähtajalise elamisloa alusel vähemalt viis aastat. Eesti keele oskus on üks olulisemaid eeldusi, et ühiskonda sulanduda ja selles toimuvat mõista. Välismaalasele on riigikeele oskus vahend, et saavutada näiteks parem haridus ja töökoht. Keeleoskus on tähtis ka ühiskonnale, kui pidada silmas lõimumist ja eesti keele säilimist.</p> <p>Seadusandja on töörandes kehtivast A2-tasemel keelenõudest loonud VMS-i ka erisused (VMS § 179 lg 4) tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividest. Vastavad erisused on loodud tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiividest 2014/36/EL (hooajatöötajate direktiiv), 2014/66/EL (ettevõtjasiseselt üleviidud töötajate direktiiv), 2016/801/EL (õpi- ja teadusrände direktiiv), 2021/1883 (Euroopa Liidu sinise kaardi direktiiv). Muude täiendavate erisuste loomist ei ole seadusandja hetkel pidanud põhjendatuks. Teie pöördumisest nähtub, et rahvusvaheliste vedude autojuhid käivad Eestis lühiajaliselt (keskmiselt võib-olla mõned päevad kuus) ning ka tööväliseid perioode (puhkepäevad, puhkus) ei veedeta reeglina Eestis, vaid oma koduriigis. Seega on paljudel juhtudel tegemist välismaalastega, kes viibivad ja töötavad Eestis lühiajaliselt (nt viisa ja lühiajalise Eestis</p>

<p>piisavalt õppida. Välisriikidest tullakse autojuhina tööle just seetõttu, et töö ei ole lokaalne ega toimu ühes riigis. Eestis käiakse lühiajaliselt, keskmiselt võib-olla mõned päevad kuus ning ka tööväliseid perioode (puhkepäevad, puhkus) ei veedeta reeglina Eestis, vaid oma koduriigis.</p> <p>...</p> <p>Kehtivas VMS-is nähakse ette teatud ametikohtade täitmise soodustamiseks leevendatud keelenõuded, nt iduettevõtete jaoks. Maanteekaubaveo näol on tegemist elutähtsa teenusega, see on majanduse ja ühiskonna toime seisukohalt kriitilise tähtsusega taristu osa. Oluline on rõhutada transpordiettevõtete järjepidevust ning varustuskindlust, mis on eriti oluline kriiside korral, mida oleme viimasel ajal korduvalt kogenud. Eestis peab säilima iseseisev transpordivõimekus. Lähtuvalt eeltoodust palume veelkord eelnõu menetlemisel näha ette rahvusvaheliste vedude autojuhtidele leevendatud keeleoskuse nõuded.</p>	<p>töötamise registreerimise alusel) ning sellisel juhul ei ole A2-tasemel keelenõuet. Tähtajaline elamisluba on välismaalasele antav luba Eestisse elama asumiseks ja Eestis elamiseks. Usume, et need rahvusvaheliste vedude autojuhid, kes taotlevad endale tähtajalist elamisluba töötamiseks ning kes kavatsevad seeläbi jääda Eestisse pikemaajaliselt elama ja tööle, leiavad ka võimaluse, et osaleda nii kohanemisprogrammi. Samuti lahenduse, et õppida viieaastase perioodi jooksul piisavalt eesti keelt.</p>
<p>Eesti Tööandjate Keskliit</p>	
<p>1. Toetame menetluse digitaliseerimist, andmete riskisutust ja suhtluse suunamist ühtsesse infovärvasse tingimisel, et see lihtsustab ja kiirendab lubade menetlust, tõhustab järelevalvet ning kokkuvõttes võimaldab legaalsel töörrannet suurendada, kuna riskid on maandatud või lihtsmini maandatavad. Rõhutame, et menetluse digitaliseerimise juures tuleb silmas pidada, et see siiski ei muutuks kokkuvõttes tööturu osapoolte jaoks koormavamaks. Vastasel juhul ei ole sellel arendusel mõtet.</p>	<p><u>Selgitus</u> Võtame teadmiseks Eesti Tööandjate Keskliidu põhimõttelise toetuse muudatustele, mis võimaldavad välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korraga PPA kaudu nii MTA-le, TI-le kui ka töötukassale.</p>
<p>2. Eelnõu selgelt negatiivse mõjuga muudatus oleks lühiajalise töötamise registreeringu (edaspidi „LTR“) lubamine vaid D-viisa alusel. Seletuskirjast paistab, et 2023 oli LTR-ga kokku pea 10000 inimest, kellest vaid 4500 tuli D-viisaga. 2019 oli 33 tuh LTR-i, kellest ca 18600 D-viisaga. Seega on arvestatav hulk välismaalasi ohud lühiajaliselt tööturul muudel alustel. D-viisa nõue oleks täiendava nõudena lisatakistus. Teeme ettepaneku see muudatus eelnõust välja jätta või teha erand vähemalt isikutele, kellel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>

<p>antud D-viisa või kes külastab Eestit viisavabastuslepingu alusel.</p>	
<p>3. Valitsusele on eelnõuga plaanis anda võimalus erandkorras avaliku korra või julgeoleku kaalutlustel LTR peatada ametialade või tegevusalade lõikes. Raske on mõista tegevusala või ametialaga seotud riske, mida pole võimalik ette näha registreeringu andmisel. Meie hinnangul saavad riskid olla seotud pigem konkreetse isikuga. Eelnõukohasel juhul rikuks valitsuse otsus potentsiaalselt isikute tegevusvabadust ebaproportsionaalsel määral. Eelnevast tulenevalt ei saa me selle muudatusega nõustuda.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 punktid 28, 29 ja 31 eelnõust välja jäetud.</p>
<p>4. Püsivalt elama asumisel lisanduks A2 keeleoskuse ja kohanemisprogrammi nõue. Kuuldavasti on riigis eesti keele õpetajate nõudlus regulatiivsete muudatustega viidud tasemele, milleks õpetajate töötunde ei jätku. Kuigi pooldame püsivalt elama asumisel mõistlike keelenõuete kehtestamist, on küsitav selle kehtestamine olukorras, kus seda ei ole võimalik täita.</p>	<p><u>Selgitus</u> Võtame teadmiseks toetuse vastavale muudatusele ning nõustume, et on oluline pöörata eraldi tähelepanu paindlikele (sh e-keeleõppe) õppevormide arendamisele, samuti nendest teadlikkuse tõstmisele uussisserändajate ja tööandjate seas. Selgitame, et eelnõu ja seletuskirja on kooskõlastusringi järgselt täiendatud A2 tasemel eesti keele oskuse nõudest eranditega. Analoogselt pikaajalise elaniku elamisloa ja kodakondsuse taotlemisel kehtivate erisustega nähakse eelnõuga püsivalt Eestisse elama asumiseks tähtajalise elamisloa taotlemisel keelenõude täitmisel ette järgmised erisused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. eesti keele eksamit ei pea sooritama välismaalane, kes on omandanud eesti keeles põhi-, kesk- või kõrghariduse; 2. eesti keele tasemeeksamit on vabastatud välismaalane, kes tervise seisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit; 3. välismaalane, kes tervise seisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit täies ulatuses, teeb eesti keele tasemeeksami sellises ulatuses ja viisil, mida tema tervise seisund võimaldab. <p>Välismaalase osalise või täieliku vabastamise eesti keele tasemeeksami sooritamisest otsustab ekspertkomisjon arvestades Vabariigi Valitsuse 13.12.2017.a määruses nr 247 toodut. Ekspertkomisjoni otsuse peale võib kolmekümne päeva jooksul otsuse kättesaamise päevast arvates esitada kaebuse halduskohtule.</p>

<p>5. Põhimõtteliselt toetame majandustegevuse staažinõude kehtestamist välistöötajate kaasamise lihtsustamiseks tööturule, kuid teeme ettepaneku teha sellest erand tippspetsialistidele ja arvestada staaži hulka ka Eestis asutatud tütarettevõtte emaettevõtte staaži välisriigis. Viimane on oluline olukorras, kus välisettevõtte soovib Eestis tegevust alustada, luues siin selleks ettevõtte ja mehitades seda kasvõi osaliselt välisriigi töötajatega.</p>	<p><u>Selgitus</u> Võtame teadmiseks toetuse vastavale muudatusele. Selgitame, et eelnõu ja seletuskirja on kooskõlastusringi järgselt muudetud. Selleks, et vähendada võimalikke negatiivseid mõjusid Eesti ettevõtluskeskkonnale, sh investeerimiskeskonna atraktiivsusele, samas tagada eelnõu eesmärkide saavutamine, on eelnõust välja jäetud § 1 p 18, mis näeb ette nõude, et tööandjal, kelle juures lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse, peab olema vahetult enne lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse esitamist vähemalt järjestikuse kuue kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Seeläbi on alustavatele ettevõtjatele tagatud võimalus palgata välismaalasi tööle. Eelnõus säilib nõue, et tööandjal, kelle juures töötamiseks tähtajalist elamisloa taotletakse, peab olema vahetult enne elamisloa taotluse esitamist vähemalt järjestikuse 12 kuu jooksul olnud tegelik majandustegevus Eestis. Selgituseks ettepanekule arvestada tippspetsialisti puhul majandustegevuse nõude täitmise aja hulka ka Eestis asutatud tütarettevõtte emaettevõtte tegutsemist välisriigis märgime, et vastav erisus on juba kehtivas VMS-is. VMS § 181 lõike 5¹ kohaselt ei kohaldata tippspetsialistina töötamiseks tähtajalise elamisloa andmisel nõuet, et äriühing peab olema Eestis registreeritud vähemalt 12 kuud, kui äriühingu emaettevõtja on tegutsenud vähemalt 12 kuud ja emaettevõtja käive aastas on vähemalt kümme miljonit eurot.</p>
<p>6. Ettepanek rändega kaasnevate riskide maandamiseks ja majanduse elavdamiseks töötada välja nn usaldusväärse tööandja kriteeriumid, kelle töötajatele sisserände piirarv ei kehtiks. Meie hinnangul on see palju tõhusam meede, kui ülejäänud Euroopaga võrreldes vastuvoolu ujumine ja rändenõuete üha keerulisemaks muutmine. Tuletame meelde, et kehvade demograafiliste trendide tõttu pingutavad kõik arenenud Euroopa riigid välistöötajate meelitamise nimel.</p>	<p><u>Selgitus</u> Võtame teadmiseks ettepaneku, mis puudutab usaldusväärse tööandja kontseptsiooni loomist. Eelnõu eesmärgiks ei ole täiendavate erisuste loomine, sh usaldusväärsetele tööandjatele. Siseministeerium on analüüsisimas võimalust kiirendatud menetluse loomiseks teatud kriteeriumitele vastavate taotluste osas.</p>
<p>7. Lisaks sisserände piirarvule on kolmandatest riikidest tööjõu kaasamisel oluliseks takistuseks keskmise palga nõue, mis on teatud regioonides, ametialadel ja majandusharudes liiga kõrge tase.</p>	<p><u>Selgitus</u> Võtame teadmiseks esitatud ettepaneku Eesti rändepoliitika muutmiseks. Küsimus vajab</p>

<p>Soovitame kehtestada palganõudeks 1,5-kordse alampalga või mediaanpalga, mis iseloomustab tööturu palgataset keskmisest palgast täpsemalt.</p>	<p>täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames seda võimalik arvestada.</p>
<p>Eesti Töötukassa</p>	
<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 48 sätestatakse VMS § 177 lõikes 5, et töötukassa keeldub töötukassa loa andmisest, kui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • välismaalast arvestatakse sisserände piirarvu täitumise arvutamisel; • töötukassa loa taotluse kohta otsuse tegemise päeval on selle aasta sisserände piirarv täitunud ja • järgmise aasta sisserände piirarvu kehtestamiseni on üle kuue kuu. <p>Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt on kavas nimetatud säte jõustada 01.06.2025. Muudatus on oluline, et töötukassa ei peaks andma välja lube töökoha täitmiseks välismaalasega olukorras, kus jooksva aasta sisserände piirarv on täitunud. Samas ei ole töötukassal võimalik kavandatud muudatust rakendada enne eelnõu § 1 punktis 49 kavandatud muudatuse jõustumist ja vastava andmevahetuse loomist PPA infosüsteemiga.</p> <p>VMS § 177 lg 1¹ kohaselt ei ole töötukassa poolt tööandjale töökoha välismaalasega täitmiseks antav luba seotud välismaalase isikuga ning see antakse ühe või mitme töökoha täitmiseks välismaalasega Eestis registreeritud tööandja juures. Kuna töötukassa ei anna luba konkreetse isiku kohta, puudub meil teave, kes on välismaalane, kellele elamisluba taotletakse ja kas teda on arvestatud sisserände piirarvu täitumise arvutamisel. Samuti ei ole meil võimalik eristada neid isikuid, kes vahetavad tööandjat ja seetõttu on juba sisserände piirarvu täitumisel arvestatud. Nimetatud sätte 2029. aastast varasem jõustamine eeldaks töötukassast loa taotlemise protsessi ja seda reguleeriva määruse muutmist selliselt, et tööandja taotlus töötukassale oleks isikupõhine ja sisaldaks isiku identifitseerimist võimaldavad andmeid ning andmeid tema senise viibimise aluse kohta.</p> <p>Eeltoodu alusel teeme ettepaneku muuta eelnõu § 6 lõiget 4 ja lisada sinna viide eelnõu § 1 punktile 48 (jõustumisajaga 01.01.2029).</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu § 6 lõige 4 muudetud ja lisatud viide eelnõu § 1 punktile 48 (jõustumisajaga 01.01.2029).</p>
<p>2. Eelnõu § 1 punktis 49 sätestatakse PPA ja töötukassa andmevahetuse õiguslikud alused VMS §-s 177:</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>VMS § 177 lõigete 6 ja 7 järjestust muudetud. Selgitame, et vastavates lõigetes sätestatakse PPA ja töötukassa andmevahetuse õiguslikud</p>

<ul style="list-style-type: none"> • lõikega 6 nähakse ette, et töötukassa esitab PPA-le päringu peale andmed töötukassa loa nõude täitmise kohta, ja • lõikega 7, et PPA esitab töötukassale päringu peale andmed välismaalase Eestis töötamise kohta. <p>Seletuskirja kohaselt esitab muudatuse tulemusena tööandja edaspidi töötukassa loa taotluse töötukassale PPA elektroonilise kanali kaudu. See tähendab ühtlasi, et tööandja ei pea töötukassa luba enam ise eraldi hiljem PPA-le edastama, vaid PPA saab vajalikud andmed tänu elamislubade ja töölubade registri ja töötukassa andmekogu andmevahetusele. Samas eelnõus olevast VMS § 177 lg 6 ja 7 seda selgelt välja toodud ei ole ja on ebaselge, mis viisil, mis andmeid ja mis järjestuses andmeid vahetatakse. Samuti ei nähtu lõike 7 sõnastusest, mis andmeid välismaalase Eestis töötamise kohta peaks PPA töötukassale esitama.</p> <p>Teeme ettepaneku vahetada lõigete 6 ja 7 järjestus ja sõnastada järgmiselt: „49) paragrahvi 177 täiendatakse lõigetega 6 ja 7 järgmises sõnastuses: „(6) Politsei- ja Piirivalveamet esitab infosüsteemide andmevahetuskivi kaudu Eesti Töötukassale tööandja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa taotluse andmed. (7) Eesti Töötukassa esitab Politsei- ja Piirivalveametile infosüsteemide andmevahetuskivi kaudu andmed Eesti Töötukassa loa kohta.“;</p>	<p>alused. Täpsemad andmevahetuse detailid (mis andmed, millise sagedusega jms) lepitakse kokku PPA ja Töötukassa vahel arendustegevuse käigus ning muudatused tuuakse detailsema lalt välja vastava arendusetapi valmimise eel rakendusakti eelnõus ja selle seletuskirjas.</p>
<p>3. Samuti palume seondvalt eelnevaga lisada eelnõu rakendusaktide kavanditesse majandus- ja infotehnoloogia ministri 22.12.2023 määruse nr 69 töötukassa andmekogu põhimääruse täiendamine elamislubade registrist töötukassale edastatavate andmete osas.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Muudetud rakendusakti kavand lisatud eelnõule. Täpsemad andmevahetuse detailid (mis andmed, millise sagedusega jms) lepitakse kokku PPA ja Töötukassa vahel arendustegevuse käigus ning muudatused tuuakse detailsema lalt välja vastava arendusetapi valmimise eel rakendusakti eelnõus ja selle seletuskirjas.</p>
<p>4. Eelnõu § 1 punktiga 55 täiendatakse VMS § 210² lõiget 1 punktidega 4 ja 5 püsivalt Eestis elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmise lisatingimusi nõuetega: 1) läbida kohanemisprogramm ja 2) osata eesti keelt vähemalt A2-tasemel. Eelnõule lisatud rakendusaktide kavandites on kavas Siseministri 13. augusti 2014. aasta määruse nr 34 „Kohanemisprogramm“</p>	<p><u>Selgitus</u> Kuivõrd Kultuuriministeerium koostöös puudutatud osapooltega praegu veel analüüsib küsimust ja sellega kaasnevat õigusaktide muutmise vajadust ning infosüsteemide arendusvajadusi, siis on vastavad muudatused Kultuuriministeeriumiga kokkuleppel praegu eelnõu rakendusaktide kavanditest välja jäetud. Kõnesolevale eelnõule saabunud tagasiside on edastatud Kultuuriministeeriumile, kelle</p>

<p>muutmise ning selle § 7 lõike 4 esimene lause sõnastatakse järgmiselt: „Isikul puudub õigus osaleda moodulis või keeleõppes, mille ta on juba läbinud, või kui ta on viimase viie aasta jooksul osalenud Eesti Vabariigi riigieelarvest rahastatud või kaasrahastatud vajaliku taseme eesti keele õppes.“.</p> <p>Kuna töötukassa rahastab tööturumeetmete osutamisel nii töötute kui ka töötavate inimeste eesti keele koolitusi ning toetab tööandjaid oma töötajate eesti keele oskuse arendamisel, siis palume täpsustada, mis koolitusi on eelnimetatud sättes mõeldud. Juhul, kui arvesse võetakse ka töötukassa võimaldatud koolitused ja selleks on vajalik luua andmevahetus töötukassa andmekoguga, siis peaks see kajastuma ka eelnõus või vastavates rakendusaktides.</p>	<p>ülesanne on tagada lõimumise valdkonna poliitika kujundamine ja koordineerida selle elluviimist.</p>
<p>5. Eelnõu seletuskirja punktis 1.1. on muuhulgas märgitud, et „riigiasutuste andmevahetus ei ole tõhus, sest neil ei ole võimalik vahetada omavahel automaatselt andmeid, vaid üksnes teabenõude alusel e-posti teel krüpteeritult või üle infosüsteemide andmevahetuskähi (edaspidi X-tee) läbi MISP2-keskkonna“. Töötukassale teadaolevalt ei ole kavas muuta eelnõuga sätestatud andmevahetusi täielikult automaatseks, vaid uus süsteem võimaldab vahetada andmeid infosüsteemide vahel. Palume seletuskirja selles osas täpsustada ja jätta eeltoodud tekstist välja sõna „automaatselt“.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>Tallinna Ülikool</p>	
<p>1. Eelnõu § 1 p 43: 43) paragrahvi 163 tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses: „(2) Õppeasutus või üliõpilasorganisatsioon ei pea esitama kutses andmeid, mille ta on kandnud Eesti hariduse infosüsteemi. (3) Haridus- ja Teadusministeerium esitab Politsei- ja Piirivalveametile päringu peale andmed välismaalase Eestis õppimise kohta, milleks taotletakse tähtajalist elamisluba.“</p> <p>Seletuskirja kohaselt saame aru, et kuna andmed EHISe ja PPA vajaduse vahel on erinevad, siis jääb õppeasutusele endiselt kohustus esitada PPA nõudmisel täiendavaid andmeid. Sellise "pooliku" lahenduse korraldamine ei ole</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatuste eesmärk on võimaldada välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning soodustada elektroonilist asjaajamist. Eelnõuga on kavas luua õiguslik alus andmevahetuseks. Kuna andmed, mille õppeasutused esitavad EHIS-sse ning mida PPA vajab VMS-s sätestatud tingimustele ja nõuetele vastamise kontrollimiseks, on erinevad, jääb õppeasutustele kohustus esitada PPA-le andmed, mida ei pea kandma EHIS-sse. PPA eestvedamisel hakatakse arendama vastavaid tehnilisi lahendusi, mille käigus püüame arvestada erinevate osapoolte soovide ja vajadusega.</p>

<p>ülikooli vaates asjakohane. Leiame, et bürokraatia ja lihtsustamise eesmärgil oleks mõistlik muuta käesoleva seadusega koos ka EHISE põhimäärust ning kehtestata uute andmete esitamise kohustus. Praeguses välismaalse kutse vormis on nõutud õppekeele taseme miinimumnõuded kirjeldamine. Need andmed on EHISE õppeakvade registris olemas, kuid ei ole seotud õppija andmetega. Selle või ka teiste andmete täiendav esitamine PPAle ei vähendata ülikoolide töökoormust ning ei ole seega ka kooskõlas eelnõus seatud eesmärkide ja kirjeldusega.</p> <p>Ettepanek 1: täiendada EHISE põhimäärust nii, et tagatud oleks täielik andmekomplekt, mida PPA vajab. Saame seletuskirjast aru, et 2029. aasta alguseks peaks valmima arendus, mille abil toimub infovahetus EHISE ja PPA vahel. Seletuskirjas on mainitud struktuurifondi rahastust, et arendada PPA ja HTMi-vahelist andmevahetust, aga mainitud ei ole, milliseid andmeid ja millise kiirusega soovitakse EHISest saada. Sellest oleneb aga see, mil määral peab süsteemiarendusse panustama ülikool, et x-tee kaudu kõik andmed õigeaegselt EHISesse jõuaksid. Sealjuures on oluline ka, et EHISesse tekiks andmete ülekirjutamise võimalus, mida praegu kõigi andmete puhul ei ole lubatud.</p> <p>Ettepanek 2: Muuta EHISE põhimäärust ning võimaldada EHISes andmete sujuvat ja haldusmenetluse seadustikust lähtuvat töötlemist.</p>	
<p>2. Eelnõu § 1 p 66 (kutsuja kohustused).</p> <p>Seletuskirjas on mainitud, et uus süsteem saab olema kasulik selleks, et erinevad haldusorganid (EMTA, haridusasutused, tööandjad jne) saaksid PPA-le infot anda, aga ei ole mainitud, mil määral välismaalase kutsuja süsteemist infot nõ vastu saab. PPA on korduvalt ülikoolidele rõhutanud, et välismaalaste toetamine elamisloa saamisel on kutsuja kohustus. Praegusel juhul saame ülevaate välisüliõpilaste elamisloa taotlemise algusest, kui esitame PPAle kutse. Samas on probleemiks, see, et me ei saa ühtegi teadet selle kohta, kui isikule on elamisloa väljastatud. Seega peab iga üliõpilane eraldi pöörduma ülikooli poole ja esitama elamisloa andmed uuesti ülikoolile. VMS-is uuendakse punkte, mis on seotud kutsuja kohustusega, aga ülikooli senine probleem on suuresti olnud</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Muudatuse eesmärk on võimaldada välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning soodustada elektroonilist asjaajamist. Eelnõuga kavandatakse luua õiguslik alus andmevahetuseks. Kuna andmed, mille õppeasutused esitavad EHIS-sse ning mida PPA vajab VMS-s sätestatud tingimustele ja nõuetele vastamise kontrollimiseks, on erinevad, jääb õppeasutustele kohustus esitada PPA-le andmed, mida ei pea kandma EHIS-sse. PPA eestvedamisel hakatakse arendama vastavaid tehnilisi lahendusi, mille käigus püüame arvestada erinevate osapoolte soovide ja vajadusega.</p>

<p>selles, et me ei tea, millal meie kutsutud välismaalane Eestist lahkub või kui ta saab elamisloa uuel alusel ning millal seega lõppeb meie kutsuja kohustus. Kokkuvõttes tekib küsimus, et kas "ühe akna süsteemis" oleks ka ülikoolil võimalik vastu nõu infot saada. Näiteks saada teateid üliõpilase elamisloa otsuse osas ning teada, millised on isikud, kelle suhtes meil veel kehtib/ ei kehti kutsuja kohustus? Kui me enam kutseid ei saada ning info võetakse otse EHISest, kaob meil ka ülevaade taotlejatest, mis omakorda raskendab kõrgkoolil kutsuja kohustuse täitmist.</p> <p>Ettepanek: Kavandatav andmevahetus võiks olla mõlemasuunaline, st ülikool esitab õppija andmed ning saab vastu andmeid, mis on seotud elamisloa staatusega ning õppija riigis viibimisega.</p>	
<p>Tartu Ülikool</p>	
<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 43 muudetakse VMS § 163, milles on sätestatud õppima asumise tõendamise nõue. On tervitav, et õppeasutusel ja üliõpilasorganisatsioonil ei ole kavandatava muudatuse kohaselt enam kohustust esitada õppimiseks tähtajalise elamisloa taotlemisel PPA-le esitatavas kutses andmeid, mis on juba kantud Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi: EHIS). Samas peab kutse ka edaspidi sisaldama andmeid, mida PPA EHIS-e kaudu ei saa. Täiendavate andmete esitamise vajadus on mõistetav, kuid võrd PPA andmevajadus erineb EHIS-e andmestikust. Ülikool palub kaaluda võimalust viia selle eelnõu punkti jõustumise ajaks EHIS-s kogutavad andmed võimalikult suures ulatuses vastavusse PPA andmevajadusega, et veelgi vähendada kutse esitamise ja õppimiseks tähtajalise elamisloa taotlemisega seotud halduskoormust. Lisaks palub ülikool täpsustada, kas ja kuidas teavitatakse kavandatavas VMS-i § 163 lõikes 2 kirjeldatud PPA päringust kutsujat.</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatuse eesmärk on võimaldada välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning soodustada elektroonilist asjaajamist. Eelnõuga kavandatakse luua õiguslik alus andmevahetuseks. Kuna andmed, mille õppeasutused esitavad EHIS-sse ning mida PPA vajab VMS-s sätestatud tingimustele ja nõuetele vastamise kontrollimiseks, on erinevad, jääb õppeasutustele kohustus esitada PPA-le andmed, mida ei pea kandma EHIS-sse. PPA eestvedamisel hakatakse arendama vastavaid tehnilisi lahendusi, mille käigus püüame arvestada erinevate osapoolte soovide ja vajadusega.</p>
<p>2. Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse VMS-i § 91¹ lõikega 1³, millega nähakse ette, et PPA-s võib pikaajalist viisat taotleda välismaalane, kes viibib riigis ebaseaduslikult, kuid kellel puudub mõjuval põhjusel võimalus esitada D-viisa taotlus Eesti välisesindusele, välja arvatud juhul, kui tema lahkumiskohustus kuulub sundtäitmisele. Tartu Ülikool palub täpsustada, kas selle lõike alusel on võimalik viisat taotleda</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatuse eesmärk on ühtlustada D-viisa taotluse Eestis esitamise regulatsiooni tähtajalise elamisloa taotluse Eestis esitamise regulatsiooniga. Tegemist on pigem erandjuhtude jaoks loodud olukordadega, kui välismaalasel tuleb põhjendada ja tõendada, miks ta kasutab Eestis D-viisa taotluse esitamise õigust.</p>

<p>ka isikul, kelle elamisluba tunnistatakse kehtetuks VMS-i § 173 lõikest 1 lähtuvalt. Ülikooli vaates on oluline, et isikud, kelle elamisluba tunnistatakse kehtetuks eeskätt osakoormusesse langemise (teatud olukordades ka eksmatrikuleerimise) tõttu, saaksid Eestis viibides (ehk PPA-s) taotleda pikaajalist viisat, et jätkata õpinguid osakoormuses või eksternina. Pikaajalise viisa taotlemist võimaldavate Eesti välisesinduste hulk on väike ja kohustus neisse reisida muudab osakoormusesse langemisel võimatuks ilma pikema pausita õpinguid jätkata. Juhul kui kavandata VMS-i § 91¹ lõige 1³ kirjeldatud olukorrale ei laiene, siis palume leida muu lahendus tagamaks üliõpilastele sujuv võimalus õpingud lõpetada.</p>	
<p>3. Ettepanek pikendada tähtajalise elamisloa kehtivusaja lõppemisele järgnevat seaduslikku Eestis viibimise aega kolme kuu võrra ehk 360 päevani juhul, kui tähtajaline elamisluba oli antud õppimiseks. VMS-i § 43 lõike 1 punkti 8 ja lõike 5 kohaselt on õppijal seaduslik alus viibida Eestis 270 päeva jooksul tähtajalise elamisloa kehtivusaja lõppemise päevast arvates. Viibimisõiguse eesmärk on võimaldada üliõpilastel pärast õpingute lõpetamist jääda Eestisse töötamise või ettevõtte asutamise eesmärgil. Praktikas kasutavad üliõpilased elamisloa lõppemisele järgnevat 270 päeva õpingute lõpetamiseks, kui nende õppeaeg on kõrgharidusseaduses ja ülikoolide õppekorraldusega ette nähtud tingimustel pikenenud ühe õppeaasta võrra (nt õpirändes osalemise või akadeemilisel puhkusel viibimise tõttu) PPA ei pikenda elamisluba õppimiseks üheks õppeaastaks, vaid eeldab, et pikenenud õpingute lõpetamiseks kasutatakse nimetatud 270 päeva kehtivat viibimisalust. Elamisloa õppimiseks pikendamise võimalus on ainult õpingute pikenedes eesti keele süvaõppe läbimise tõttu ja doktoriõppes. Reeglina lõpeb elamisluba õppimiseks õppekava nominaalse õppeaja lõpuga, milleks on augustikuu viimane kuupäev vastaval õppeaastal. See on õigustatud periood, sest Tartu Ülikooli õppekorralduseeskirjas sätestatud juhtudel on üliõpilasel õigus sooritada õppetööd, eeskätt eksameid, praktikume jm praktilist tegevust, või kaitsta lõputöö õppeaasta lõpuni, st augusti</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Ettepanek teadmiseks võetud. Küsimus vajab täiendavat analüüsi, mistõttu ei ole kõnesoleva eelnõu raames sellega võimalik arvestada.</p>

<p>lõpuni. Elamisloa lõppemisel järgnev 270-päevane Eestis viibimise periood kestab seega järgmise õppeaasta maikuuni, ei ole piisav ühe õppeaasta võrra pikenenud õpingute lõpetamiseks. Sellises olukorras peab üliõpilane õpingute lõpetamiseks, st paariks kuuks, taotlema pikaajalise viisa (D-viisa). On juhtumeid, kus ülikool peab viisa taotlemisega seondult vastama PPA küsimustele, mis lähtuvad eeldusest, et ühe õppeaasta võrra pikendatud õpingud peaks saama lõpetada varem, näiteks mis põhjusel isik ei ole veel lõpetanud kooli, kas isik on läbinud kõik õppeained ning kas tal on jäänud teha vaid lõputöö, kas isik peab reaalselt viibima Eestis lõputöö tegemiseks jne. Elamisloa kehtivus ja lõppemisele järgneva seadusliku Eestis viibimise aja pikenedmine kolme kuu võrra vähendaks PPA halduskoormust pikaajaliste viisade väljastamisel olukorras, kus neid vajatakse tegelikult vaid lühikeseks perioodiks, ja leevendaks üliõpilaste teadmatust ja muret Eestis õpingute lõpetamise osas.</p>	
<p>4. Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse VMS-i § 62² lõiget 3 selliselt, et edaspidi võib välismaalase alaealisele lapsele anda viisa temaga samadel tingimustel ainult juhul, kui ta on üksikvanem. Ülikool juhib tähelepanu, et ka kahe vanemaga lapse puhul võib esineda olukordi, kus tema eest on võimalik hoolitseda ainult ühel vanemal. Seega ei saa ka kahe vanemaga laste puhul rääkida ainult õppima asunud vanema külastamise vajadusest. Eestis õppima asumine ei ole tõepoolest välismaalase põhiõigus, aga soov või vajadus oma last kasvatada ei peaks ka liigselt piirama isiku võimalust Eestis õppima asuda.</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatus ei välista välismaalase perekonnaliikmele viibimisaluse andmist välismaalase külastamiseks. Muudatuse sisuks on, et iga viisataotluse kohta tehakse eraldi kaalutusotsus ning kontrollitakse muu hulgas viisa taotlemise eesmärgipärasust ja seda tõendavaid dokumente ning viisaga antava viibimisaja põhjendatust. Seega saab välismaalase perekonnaliige teda soovi korral Eestis külastada ja välismaalase alaealisel lapsel on võimalik säilitada kontakt mõlema vanemaga.</p>
<p>Wise, Bolt, ReloEst, MoveMyTalent, Veriff</p>	
<p>1. Leiame, et eelnõu rakendamise kaasaegne oluline negatiivne majanduslik mõju tehnoloogiaettevõtetele, eriti idu- ja kasvuettevõtetele. Antud sektorites on läbivalt aktuaalne tööjõupuudus, mida ei suuda katta kohalik tööjõuturg. Samas panustavad kasvuettevõtted oluliselt Eesti majandusse: kasvuettevõtte viisat kasutavad ettevõtted tasusid 2023. aastal 116,8 M eurot tööjõumakse ning nende ettevõtete käive oli 480.5 M eurot. Kokku töötas nendes ettevõtetes 4582 inimest. Antud eelnõu ettepanekud ei toeta ka MKM-i</p>	<p><u>Selgitus</u> Muudatuse eesmärgiks on tõhustada andmevahetust nii tööandjate kui ka riigi jaoks. E-teenuste arendamine ja ühe akna põhimõtte kasutusele võtmine annavad PPA-le ja teistele järelevalveasutustele oluliselt paremad võimalused, et senisest kiiremini ning tõhusamalt avastada elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet ja seeläbi tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek.</p>

majandusplaani eesmärki luua tööjõu- ja hariduspoliitika, mis toetab ettevõtlust. Nagu ka eelmainitud majandusplaanis on märgitud, on kõige suurem puudus on kõrgharidusega tippspetsialistidest; eeldatav uue tööjõu vajadus turul on ligi 50% rohkem kui pakkumus kõrgharidusõppes. OSKA prognoosi kohaselt on paljudes valdkondades ligi kolmandik tööjõust järgmise kümne aasta jooksul pensionile jäämas ja väheneva rahvastikuga riigis ei suuda loomulik iive seda tühimikku nii kiirelt täita (MKM, n.d).

Ettepanekud: Eelnõu § 5 punktidega 1 ja 3 muudetakse MKS-i § 25⁵, milles on reguleeritud töötamise registri (edaspidi TÖR) kande alust. Punktiga 1 nähakse MKS-i § 25⁵ sissejuhata vas lauseosas ette, et TÖR-i kanded tehakse lisaks äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri ning rahvastikuregistri andmetele ka ETR-i, viisaregistri ja LTR-i andmetele tuginedes.

Punktiga 3 täiendatakse MKS-i § 25⁵ punktiga 6, millega nähakse ette, et TÖR-i kande alus on ka VMS-i alusel tehtud otsus Eestis viibimise või töötamise õiguse andmise või lõpetamise kohta. Muudatuste tulemusena tekib tööd võimaldaval isikul võimalus sisestada TÖR-i kanded vajalik andmekoosseis LTR-i või ETR-i, pärast mida liiguvad andmed TÖR-i. Muudatused vähendavad tööandjate halduskoormust ning muudavad välismaalase tööle võtmise mugavamaks ja kiiremaks.

Kommentaari: TÖR kande mittetegemine ei muuda välismaalaste Eestisse värbamist mitte kuidagi lihtsamaks. Sellega pole tööandjatel kunagi probleemi olnud, sest TÖR kanne tuleb teha iga Eestis töötava isiku (k.a kodaniku) puhul. Lühiajalise töötamise registreerimine (edaspidi LTR) perioodi algus ei ole alati automaatselt töötamise algus. Seega teeks LTRi alusel automaatse TÖR kande tegemine tööandjate elu hoopis keerulisemaks, kuna nad peaksid minema manuaalselt seda muutma. Näiteks LTR periood viisa riigi kodanike puhul algab ajast, mil soovitakse viisat alustada (saatkondade nõue). Viisa algusaeg ei ole töötamise algus. Asjaolu, et PPA saaks TÖRist automaatselt andmeid välismaalaste TÖR kannete peatamise kohta, aitaks küll menetlustele kaasa, kuid välja pakutud süsteem

Muudatus aitab näiteks välistada olukordi, kus erinevatele riigiasutustele esitatakse erinevaid andmeid või jäetakse need üldse esitamata (erinevad nimekujud, TÖR kanne jääb üldse tegemata). Kui töötamise alguskuupäev pärast tööandja poolt LTR iseteeninduskeskkonnas esitatud andmete edastamist muutub, siis on võimalik olukorda lahendada läbi PPA või tööandja saab ise andmeid korrigeerida läbi TÖR kande muudatuse.

<p>tekitaks praktikas kindlasti rohkem segadust ja suurendaks halduskoormust.</p>	
<p>2. PPA rändevaldkonna andmekogude kaasajastamine (§ 1 p-d 1, 10–14, 32–38, 61–64 ja 67, § 3 p 2 ning § 5 p 2).</p> <p>Juhtunud rändepoliitika lahutamatu osa on tõhusad meetmed elamislubade ja viisade väärkasutuse ärahoidmiseks ning ebasoovitava ja ebaseadusliku sisserände ennetamiseks ja tõkestamiseks. Tõhusate meetmete rakendamine eeldab nii paindlikku õiguskeskkonda kui ka ajakohaseid ja ökonoomseid IKT-lahendusi. PPA on valmis saanud arendustööd, mille ga viidi lühiajalise Eestis töötamise registreerimise menetlus uude keskkonda. Lisaks alustab PPA tegevusi, et võtta kasutusele elamisloa ja elamisõiguse taotluste esitamiseks iseteeninduskeskkond ning viia elamisloa ja elamisõiguse menetlus uude menetluskeskkonda, menetlust automatiseerida ja muuta see paberivabaks. Seeläbi on võimalik tõhustada menetlusi, optimeerida menetluskoormust ja tõsta rändekontrolli võimekust. 2023. aastal esitati PPA-le 9939 lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning 14 827 elamisloa ja elamisõiguse taotlust. PPA prognoosib, et 2024. aastal esitatakse neile suurusjärgus 12000 lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotlust ja elamisloa taotluste arv kasvab lähiaastatel 15% ringis.</p> <p>Kommentaar: ettepanek tööandja kutse edastamine võiks tulevikus olla sarnane LTR-i keskkonnale, mis on kasutajasõbralik ja mugav. Selliselt saaks taotleja täita omaltpoolt ära online-taotluse ja alles seejärel läheb PPAse ennast tuvastama. Alternatiivina võib jälgida praktikat ka mitme teise riigi eeskujul, kus taotleja läheb PPAse alles siis sõrmejälgi andma ja tuvastama, kui elamisloa on kinnitatud ning elamisloa väljastus toimuks pärast seda, kui isik on oma sõrmejäljed andnud ning ta on tuvastatud.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Elamisloa taotluste iseteeninduskeskkonna arendused on planeeritud nii, et need hõlmavad ka kutsuja (nt tööandja) jaoks andmete edastamiseks mugavamate lahenduste loomist. Ehk ka kutsuja ei pea enam tulevikus edastama e-postiga digitaalselt allkirjastatud kutset, vaid saab vajalikud andmed sisestada ja edastada PPA-le iseteeninduskeskkonna kaudu.</p>
<p>3. Täiendatakse MIGIS-e andmekoosseisu.</p> <p>VMS-i § 297¹ lõike 1 kohaselt on MIGIS-e eesmärk tagada avalik kord ja riigi julgeolek välismaalase Eestis ajutise viibimise, Eestis elamise ja töötamise ning Eestist eemalviibimise asjaolude üle riikliku järelevalve teostamise kaudu. Isiku tuvastamisel veendub PPA, et isik on see, kes ta väidab ennast olevat.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Lühiajalise Eestis töötamise registreerimise menetluses on ja säilib foto esitamise nõue (sõrmejälgi andma ei pea).</p>

<p>Isikusamasuse kontrollimisel võrreldakse isikut ja tema isikut tõendavat dokumenti. Välismaalasel peab olema Eestis viibimiseks õiguslik alus ja dokument. Kui välismaalane taotleb Eestis viibimiseks viisat, lühiajalise Eestis töötamise registreerimist või elamisloa, peab ta andma sõrmejäljed ja esitama PPA-le ka foto või tegema selle PPA teeninduse digikioskis.</p> <p>Kommentaar: Palume selgitust kas antud eelnõu jõustumine tähendab lühiajalise töötamise registreerimise puhul lisanõuet sõrmejälgede andmiseks? Antud ettepaneku jõustumisel oleks negatiivne mõju välistalentide tööleasumisel ning teeks nende tööleasumise protsessi veelgi keerulisemaks.</p>	
<p>4. Eelnõu § 1 punktiga 57 täiendatakse VMS-i § 213 lõikega 12, milles sätestatakse, et kui välismaalane on andmed ja tõendid esitanud elektroonilise kanali kaudu, kinnitab ta nende õigsust tähtajalise elamisloa taotluse allkirjastamisega. Taotluse võib allkirjastada selle vastuvõtmiseks pädeva asutuse infotehnoloogilise vahendiga. Muudatuse eesmärk on tagada, et andmete ja tõendite õigsus saaks läbi tähtajalise elamisloa taotluse allkirjastamise kinnitatud ka juhul, kui andmed ja tõendid esitatakse PPA iseteeninduskeskkonnas. Samuti on eesmärk soodustada senisest rohkem paberivaba asjaajamist. Praegu täidab välismaalane kõigepealt PDF-failis taotlusankeedi ja prindib selle välja ning esitab selle seejärel omakäelise allkirjaga PPA või Eesti välisesinduse teenistujale. Edaspidi ei pea PPA iseteeninduskeskkonnas esitatud tähtajalise elamisloa taotlust välja printima ning välismaalane saab andmete ja tõendite õigsust kinnitada allkirjaga otse ekraanil kuvataval taotlusel. Muudatus toetab pikaajalist eesmärki võimaldada ametiasutustega paberivaba asjaajamist ja teha igapäevased toimingud paindlikumaks. Kui välismaalane esitab tähtajalise elamisloa taotluse isiklikult, tuvastab PPA või Eesti välisesinduse teenistuja tema isiku, veendub, et allkiri antakse infotehnoloogilise vahendi abil oma käega, ja kinnitab taotluse esitamist ajatempliga. Muudatus, mis võimaldab allkirjastada tähtajalise elamisloa taotluse selle vastuvõtmiseks pädeva asutuse</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Regulatsioon on loodud etteulatuvalt isikut tõendavate dokumentide valdkonna regulatsiooni eeskujul. Soov on liikuda paberivaba menetluse suunas, mis eeldab ka allkirjastamiseks uute tehnoloogiliste vahendite kasutuselevõttu (näiteks tahvelarvutid või muud taotluse allkirjastamist võimaldavad seadmed).</p>

<p>infotehnoloogilise vahendiga, tehakse õigusselguse eesmärgil ja see ei kohusta PPA-d ega VÄM-i oma menetlust muutma, kuid võimaldab paberivaba menetlust siis, kui vajalikud ettevalmistustööd on tehtud. Samasugune võimalus on kehtivas õiguses loodud isikut tõendavate dokumentide taotluste esitamisel.</p> <p>Kommentaar: Palume selgitust, mida antud eelnõu ettepanek tähendab. Rõhutame vajadust hoida protsessid erinevates asutustes ühetaolised.</p>	
<p>5. Lühiajaline Eestis töötamine ainult D-viisa alusel (§ 1 p-d 16, 19, 20, 24 ja 45) Eelnõu § 1 punktiga 16 muudetakse VMS-i § 106 lõiget 1 ning sätestatakse, et lühiajaliselt võib Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist PPA-s registreeritud ja kellele on antud VMS-i alusel D-viisa, kui VMS-s ei ole sätestatud teisiti. Kehtiva VMS-i § 106 lõike 1 kohaselt võivad lühiajaliselt Eestis töötada kõik välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt viisa või viisavabaduse alusel ja kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud. Välismaalasel, kes viibib Eestis seadusliku aluseta, on see keelatud. Lühiajaliselt Eestis töötamise õigus võib tuleneda vahetult seadusest või välislepingust, kuid üldjuhul peab selle õiguse saamiseks registreerima töötamise PPA-s. Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerib tööandja. Juhul, kui lühiajaliselt Eestis töötamiseks on vaja taotleda viisa, registreerib tööandja kõigepealt lühiajalise Eestis töötamise ja seejärel taotleb välismaalane viisat. Lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse saab tööandja esitada PPA iseteeninduskeskkonnas. Taotluse menetlemise aeg on hetkel kuni 15 tööpäeva. Muudatuse kohaselt võib lühiajaliselt Eestis töötada ainult välismaalane, kelle töötamine on registreeritud ja kellele on VMS-i § 60 alusel antud D-viisa. See tähendab, et D-viisa on edaspidi lühiajalise Eestis töötamise eeldus ja üldjuhul – välja arvatud Euroopa Liidu õigusest tulenevad erandid ja riigisisese õiguses ettenähtud soodustatud rühmad – ei tohi Eestis töötada välismaalane: - kes on saanud lühiajalise viisa (edaspidi C-viisa);</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p>

- kellel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud D-viisa, mis võimaldab Eestis viibida seaduslikult 90 päeva 180 päeva jooksul, või
- kes külastab Eestit viisavabastuslepingu alusel.

C-viisa alusel viibimist võimaldatakse viisaeeskirja I lisas esitatud taotlusankeedis loetletud peamisel eesmärgil:

- 1) turism,
- 2) ärireis,
- 3) sugulase või tuttava külastamine,
- 4) kultuur,
- 5) sport,
- 6) ametireis,
- 7) õpingud,
- 8) transiit või
- 9) meditsiinilised põhjused.

Viisavabastuslepingute peamine eesmärk on soodustada riikidevahelisi kultuuri-, spordi- ja majandussuhteid.

C-viisa alusel või viisavaba viibimise peamine eesmärk ei ole seega riigis töölepingu alusel töötamine, vaid lühiajaline külastamine. Muudatuse tulemusena on paremini seotud välismaalase ajutise viibimise aluse kestus ja lühiajalise Eestis töötamise lubatud pikim aeg, mis on 365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul.

D-viisa antakse kuni 12 kuuks, mis loob selguse viibimisaluse menetluses ja lubatud viibimisaja arvestamisel. D-viisa lühiajalise Eestis töötamise tingimusena ei tähenda, et välismaalane ei saa tulla Eestisse ka edaspidi C-viisa või viisavabaduse alusel ja taotleda D-viisat lühiajaliseks töötamiseks Eestis viibides. Pärast seda, kui tööandja on registreerinud välismaalase lühiajalise Eestis töötamise, saab välismaalane esitada D-viisa taotluse PPA-s, kuid ta ei tohi töötada muul alusel Eestis viibides ja D-viisa taotluse menetluse ajal. Lühiajalise Eestis töötamise sidumine D-viisaga võimaldab kontrollida Eestisse tööle tuleva välismaalase tausta ja annab tööandjale suurema kindluse, et välismaalane on usaldusväärne. Samuti annab muudatus kindluse Eestis tööle asuvale välismaalasele, et tal on lubatud riigis viibida ja töötada kuni 12 kuud. Lühiajalise Eestis töötamise sidumist D-viisaga toetab ka praktika. Viimasel kolmel aastal on PPA

registreerinud lühiajalise Eestis töötamise 3,5%-l juhtudest lühemaks ajaks kui 91 päeva²¹. See näitab, et välismaalased tulevad Eestisse tööle sooviga töötada siin pikemat aega. Muudatuse järel säilib välismaalasel jätkuvalt võimalus taotleda ka tähtajalist elamisluba töötamiseks, sealhulgas lühiajaliseks Eestis töötamiseks.

Kommentaar: Viisa taotlemise protsess on täna relokatsiooni pudelikael, sellesse panustavad Eesti saatkondade vähesus, protsessi ettearvamatus ja pikkus. Peame vajalikuks tõhustada LTR protsessi, sest selle protsessi käigus on võimalik välja sõeluda need taotlejad, kellele turvalisuse kaalutlustel ei ole võimalik väljastada LTRi, võimaldades ajasäästu nii tööandjale kui töötajale.

Alternatiivina näeksime lahendust, kus võimaldatakse LTRi alusel ilma viisata töötamist maksimaalselt kaheks kuuks. Sellisel saaks viisavabadest riikidest või teisest Schengeni riigist elamisloaga Eestisse tulijad LTRi alusel tööd alustada ajal, mil viisat taotletakse. Sellisel juhul oleks Eesti eeliseisus teiste EU riikide ees, kus sarnaselt nendele ettepanekutele läheb tööle asumisega väga kaua aega, kuna viisa on vajalik.

6. Muudatusettepanek, mis kohustaks edaspidi välismaalastel Eestis töötamiseks taotleda D-viisat on ülimalt negatiivse mõjuga nii idu- kui kasvuettevõtetele. Antud ettepanek pikendaks praktikas tööle asumise aega oluliselt ning tõstab tööandjatel välismaalaste värbamise kulusid, kuna igal juhul tuleb külastada kas saatkonda või PPA-d. Lisaks, viisamanetluse ajal tuleb töötajal viibida kas välisriigis, kus asub Eesti saatkond, või Eestis, ilma, et oleks võimalik tööle asuda. Näitlikustamiseks esitame siinkohal Bolti näitel muudatusettepanekute maja.

Lisaks muudab D-viisa nõue tööandjate vahetamise protsessi Eestis. Praeguse seaduse puhul on võimalik lühiajaline töötamine PPA-s registreerida, kui töösuhe endise tööandjaga on lõppenud ja uue tööandjaga seotud elamisluba ei ole veel välja antud. Elamisluba ei tühistata selleks perioodiks ning see annab elamisõiguse, kuid mitte töötamisõigust. Seetõttu praeguses praktikas on vajalik lühiajalise töötamise registreerimine. Uue seaduse puhul on lühiajalise töötamise registreerimiseks vajalik

Arvestatud

Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.

<p>D-viisa, mida nendel inimestel ei ole, ega ole võimalik ka taotleda kehtiva elamisloa olemasolu tõttu. Seetõttu võib töövahetuse protsess võtta aega ca 3 kuud ettevalmistusest kuni elamisloa otsus välja antakse. Praegu on see protsess kuni 15 tööpäeva + ettevalmistusaeg andmete kogumiseks. Kuna Eestis on tööandjale etteteatamisaeg 30 päeva, siis selle perioodi jooksul jõuab ka paberimajanduse korda ajada. Tulevikus peavad aga töötajad oma tööandjat informeerima 2-3 kuud ette enne töölt lahkumist, mida ei pruugi ka kõik ettevõtjad aktsepteerida. Kuna idu- ja kasvusektoris on levinud töötajate liikumine erinevate idu- ja kasvuettevõtete vahel, on ettepanekul oluline negatiivne mõju antud sektorile.</p> <p>Palume siinkohal kohandada erand idu- ja kasvuettevõtetele, sest antud valdkondades on kiire menetlusprotsess võtmetähtsusega.</p>	
<p>7. Tööandja Eestis registreerimise nõue (§ 1 p-d 15, 17 ja 21)</p> <p>Eelnõu § 1 punktidega 15, 17 ja 21 nähakse lühiajalise Eestis töötamise registreerimisel ja töötamiseks tähtajalise elamisloa andmisel ette nõue, et tööandja peab olema kantud Eesti äriregistrisse. Selleks muudetakse VMS-i § 105 lõiget 3, § 106 lõike 11 punkti 2, lõiget 3, lõike 4 sissejuhatavat lauseosa ning lõikeid 5 ja 11, § 140 lõike 2 punkti 5, § 176 lõiget 2, § 177 lõikeid 1–12, § 181 lõike 1 punkti 8, lõike 2 punkti 2, lõikeid 3 ja 4, lõike 5 sissejuhatavat lauseosa ning lõikeid 5¹ ja 7 ning § 192 lõike 2¹ punkti 1.</p> <p>Kommentaari: palume selgitust, mida tähendab antud muudatusettepanek filiaalidele ning millist mõju avaldab ettepanek nendele idu- ja kasvuettevõtetele, kes tegutsevad Eestis filiaalina.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eestis välismaa äriühingu filiaalina tegutseval idu- või kasvuettevõttel on võimalik ennast registreerida Eesti äriregistris. ÄRS § 2 lõike 1 kohaselt on äriregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille pidamise eesmärk on koguda, säilitada ja avalikustada teavet Eesti õiguse järgi asutatud eraõiguslike juriidiliste isikute, Eestis tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate ja välismaa äriühingute filiaalide kohta.</p>
<p>8. Eelnõu § 1 punktiga 26 muudetakse VMS-i § 107¹ lõike 1 sissejuhatavat lauseosa, et täpsustada lühiajalise Eestis töötamise registreerimise regulatsiooni. Nähakse ette, et kui tööandja on esitanud PPA-le välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse ja soovib registreerida välismaalase lühiajaliselt Eestis töötama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - õpetaja, teadlase, akadeemilise töötaja või tippspetsialistina, - iduettevõttes, 	<p><u>Arvestatud</u></p>

<p>- ettevõtjasiseselt üleviidud töötajana, - teenuse osutamiseks või - hooajatöötajana juhul, kui välismaalane on viimase viia aasta jooksul töötanud Eestis hooajatöötajana, on välismaalase lühiajaline Eestis töötamine seaduslik kuni taotluse kohta otsuse tegemiseni.</p> <p>Kommentaar: näeme siinkohal vajadust ühtlustada tingimused idu- ja kasvuettevõtetele. Kasvuettevõtte definitsioonile vastavad ettevõtted on end juba Eestis tõestanud (üks kasvuettevõtte definitsiooni kriteeriume on, et ettevõtte on tasunud möödunud aastal 1 miljon eurot tööjõumakse) ning vajavad endiselt kiire kasvu jätkumiseks erisugust tööjõudu, keda kohalikult tööturult pole alati võimalik leida. Kasvuettevõtte viisat kasutavad ettevõtted omavad ka märgilist rolli Eesti majandusele: 2023. aastal tasusid need ettevõtted 116,8 M eurot tööjõumakse ning nende ettevõtete käive oli 480.5 M eurot. Kokku töötas nendes ettevõtetes 4582 inimest.</p> <p>Ettepanek ühtlustada idu- ja kasvuettevõtete lühiajalise töötamise registreerimise tingimused, võimaldades ka kasvuettevõtetel kiirendatud korras tööle registreerida kasvuettevõtte erisuse alusel tulnud töötajaid.</p>	
<p>9. Eelnõu § 1 punktiga 55 täiendatakse VMS-i § 210² lõiget 1 punktidega 4 ja 5, millega täiendatakse püsivalt Eestis elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmise lisatingimusi nõuetega:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) läbida kohanemisprogramm ja 2) osata eesti keelt vähemalt A2-tasemel. <p>Kommentaar: Juba täna on keeruline leida kohti keelekursustele, mistõttu on mitmed idu- ja kasvuettevõtted olnud survestatud korraldama keelekursusi iseseisvalt. Kuidas tagatakse keelekursuste võimaldamine suurenenud koormusega? Leiame, et kohanemisprogrammi pakkumine on vajalik, ent seda ajal, kui välismaalane on Eestisse äsja saabunud. Antud eelnõu kohaselt oleks enamus välismaalasi Eestis juba mõnda aega viibinud ning seega ka juba siin kohanenud. Teeme ettepaneku võimaldada kohanemisprogrammis osaleda Eestisse alles saabunud välismaalastel.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Nõustume, et oluline on tagada uussisserändajatele võimalikult kiiresti pärast Eestisse saabumist kohanemisprogrammis osalemine. Vastavad kommentaarid on edastatud Kultuuriministeriumile, kelle ülesanne on tagada lõimumise valdkonna poliitika kujundamine ja koordineerida selle elluviimist.</p>
<p>10. Eelnõu § 1 punktidega 39–42 muudetakse VMS-i § 124 lõike 2 punkti 11 ja lõiget 3 ning § 125 lõike 1 punkti 7 ja täiendatakse § 124</p>	<p><u>Selgitus</u> Elamisloa taotlemisel esitatavad andmed ja lisadokumendid on sätestatud siseministri</p>

<p>lõiget 2 lõikega 11¹, et täpsustada avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamiseks tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise aluseid, kui välismaalane töötab või on töötanud välisriigi luure- või julgeolekuteenistuses või muus jõustruktuuris, on seotud või on olnud seotud välisriigi luure- või julgeolekuteenistuse või muu jõustruktuuriga või on põhjendatud alus arvata, et see on nii olnud. Töötamise all mõistetakse nii tegevteenistust kui ka lepingulist teenistust.</p> <p>Kommentaar: Palume täpsustada, kas kohustuslikku riiklikku sõjaväeteenistust arvestatakse. Antud ettepanek puudutab paljusid ning vähendaks oluliselt spetsialistide värbamist.</p>	<p>12. jaanuari 2017. aasta määruses nr 7. Nimetatud määruse § 49 lõike 1 punkti 22 kohaselt tuleb tähtajalise elamisloa taotlemisel muu hulgas esitada andmed selle kohta, kas taotleja teenib või on teeninud välisriigi kohustuslikus ajateenistuses, relvajõududes, kaadrisõjaväelasena või luure- või julgeolekuteenistuses, osaleb või on osalenud sõjaväelises operatsioonis väljaspool Eestit või töötab või on töötanud riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses. VMS § 31 lõikest 1 tulenevalt on isik kohustatud haldusorgani nõudmisel esitama täiendavaid või täpsustavaid andmeid või tõendeid menetluses tähtsust omavate asjaolude kohta.</p>
<p>11. Eelnõu §-ga 4 täiendatakse KarS-i § 260¹ lõike 1 sissejuhatavat lauseosa, mille kohaselt karistatakse Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest tööandjat. Täpsustatakse, et sellise teo eest karistatakse ka tööandja juhatuse liiget või muud esindajat, kui tööandja on oma kohustuse täitmise talle delegeerinud. Riigikohus on leidnud mitmes lahendis, arvestades KarS-i derivatiivse vastutuse põhimõtet, et tegutsemiskohustuse peab seaduses sätestama peale juriidilise isiku ka füüsilisele isikule. Lahendites on käsitletud eelkõige eriseadustes sätestatud väärtete koosseisude kohaldamist. Küsimus on juriidilisele isikule KarS-i § 14 lõike 1 kohaselt vastutuse omistamises, mis nõuab lisaks eriseaduste muutmisele ka KarS-i eriosa muutmist. Nii VMS-s kui ka KarS-s sätestatud süüteo saab panna toime üksnes tööandja kui juriidiline isik, aga kuna juhatuse liikmele või muule esindajale ei ole sätestatud tegutsemiskohustust, ei ole kellelgi justkui ettevõtte nimel tegutsemise kohustust. Riigikohus on rõhutanud, et juriidilise isiku ja tema juhatuse liikme kohustusi ei saa samastada ning juhatuse liige saab juriidilise isiku kõrval isiklikult vastutada juhul, kui seadusega on tegutsemiskohustus pandud ka temale. Õiguslünk on tekitanud olukorra, kus seadusenõuete täitmata jätmisele ei järgne karistust. PPA korraldab süstemaatiliselt kontrollkäike välistöötajate ja nende tööandjate kontrollimiseks. Kahjuks on korduskontrolli</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Selgitame, et tööandja kui välismaalase Eestisse kutsuja kohustused sätestab VMS ning neid eelnõuga ei muudeta. KarS § 260¹ täpsustus tehakse selleks, et ühtlustada KarS § 260¹ regulatsiooni VMS-is 24.05.2022 jõustunud muudatustega.</p>

<p>tulemused samad: samade tööandjate juures avastatakse ebaseaduslikult töötavaid välismaalasi ja vahetuvad ainult välistöötajad. Riigikohtu lahendite kohaselt saab võtta vastutusele ebaseaduslikult töötava välismaalase, kuid mitte tööandja. Vaid üksikisiku käitumise taunimine ei muuda aga tööandja suhtumist ega suuna teda õiguskuulekale käitumisele. Seetõttu täpsustatakse KarS-i § 260¹ lõiget 1 nii, et edaspidi oleks võimalik võtta Eestis seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest rikkumise toimepanijaid vastutusele.</p> <p>Kommentaar: Palume antud ettepanekus arvestada selliste juhtudega, kui tööandja on omalt poolt teinud kõik, et kontrollida viibimisaluse legitiimsust (nt elamisloa abikaasa juurde) ja kaitseks tööandjat olukordade eest, kus töötaja pole tööandjat teavitanud, asjaolu muutvaid detaile (näiteks lahutus). Leiame, et ei ole mõistlik anda kohustust tööandjale kontrollida muudel alustel väljastatud elamisloa kehtivust.</p>	
<p>12. Eelnõu § 1 punktiga 66 täiendatakse VMS-i § 291 lõikega 5, et reguleerida välismaalase kutsuja kohustuste lõppemist. See on tekitanud praktikas küsimusi, kuna VMS-s puudub selge regulatsioon, millal kutsuja kohustused lõppevad. Õigusselguse huvides nähakse lõikega 5 ette, et need lõppevad, kui:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) välismaalasele antakse Eestis viibimiseks uus seaduslik alus; 2) välismaalase lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse uue tööandja juurde või 3) välismaalane lahkub Eestist väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse §-s 17 nimetatud riiki ning on kandnud oma Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kulud. <p>Kommentaar: Palume täpsustada, mida tähendab TÖR kande lõpetamine. Antud ettepaneku puhul tundub, et TÖR kande lõpetamisest ei piisa, et välismaalane tööandjast lahti siduda.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Välismaalase Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise aluseid ning vastutust käesolevas seaduses sätestatud kohustuste rikkumise eest reguleerib VMS. TÖR kande lõpetamine on oluline tööandja teavitamiskohustuse täitmisel. VMS § 285 lõike 1 kohaselt on tööandja kohustatud teavitama PPA-d välismaalase tema juurde tööleasumisest, lühiajalise Eestis töötamise registreerinud välismaalasega töösuhte aluseks oleva lepingu sõlmimata jätmisest, välismaalase tööle asumata jätmisest, töötamiseks antud tähtajalises elamisloas kindlaks määratud töötamise tingimuste muutumisest, töösuhte aluseks oleva lepingu ennetähtaegselt lõpetamisest ja välismaalase töötamise tegelikult lõpetamisest. Tööandjal ei ole teavitamiskohustust nende eespool loetletud andmete osas, mis ta on registreerinud töötamise registris.</p>
<p>13. Lisaks palume ka üldisemalt selgitust ja infot, millisel viisil on võimalik välismaa äriühingu filiaalidel, mis Eestis registreeritud, kuid mis ei ole seaduse mõttes äriühingud, kasutada VMS-s toodud võimalusi.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Välismaalase Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise aluseid ning vastutust käesolevas seaduses sätestatud kohustuste rikkumise eest reguleerib VMS.</p>

<p>Näide: kehtiv VMS § 62⁴ lg 2 näeb ette: Iduettevõtte käesoleva seaduse tähenduses on tegevust alustav Eestis registreeritud äriühingule kuuluv majandusüksus, mille eesmärk on sellise suure globaalse kasvupotentsiaaliga, innovaatilise ning korratava ärimudeli väljatöötamine ja käivitamine, mis aitab oluliselt kaasa Eesti ettevõtluskeskkonna arengule. Kuna filiaal, isegi kui ta on Eesti äriregistris, ei ole Eestis registreeritud äriühing, kuna filiaali ei peeta äriühinguks, siis kuidas saab filiaal antud näitel ja ka muude samalaadsete regulatsioonide puhul etteantud võimalusi kasutada?</p>	<p>Välismaa äriühingu filiaalil on võimalik olla tööandjaks, kui on täidetud VMS-is kehtestatud nõuded.</p>
<p>Bolt</p>	
<p>Digitaalsete protsesside puhul tuleks hinnata nende kulu vs kasu nii riigile kui tööandjatele, sest seadusmuudatuse ettepanekus välja toodud TÖRi registreeringu sidumine lühiajalise töötamise registreerimisega ei lihtsusta tööandjate elu, vaid tekitab toepelttööd nii riigile kui ettevõtetele. Immigratsiooniprotsessid sõltuvad paljudest asjaoludest (viisa menetlusae, lennuplaan, majutuse saadavus, jne) ning seetõttu võib tihti algselt paika pandud töötamise algusaeg muutuda. See tähendaks seda, et lühiajalise töötamise registreeringu jooksul TÖRi kantud algusaega peab manuaalselt tööandja muutma minema. Juhul kui tööandja selle unustama peaks, võib töötamine hakata jooksma enne töötaja realselt alguskuupäeva. Tööandjatel on kohustus töötamine hiljemalt samal päeval registreerida, mille tõttu võib juhtuda TÖRis kande vigu kui inimese töötamise algusaeg näiteks nädala võrra edasi lükatakse. Bolti kogemusest on ligi veeranditel kolmandatest riikidest relokeerujatel olnud vaja algusaega edasi lükata. Lisaks mõistame riigi soovi parendada protsesse, et kindlustada julgeolekut ja maandada riske läbi immigrereujate taustakontrolli tegemise. Tööandjad panustavad palju, et teha kindlaks, et tööleasuja on tõesti see kellena ta end väidab olevat, kuid mõistame, et riiklikele süsteemidele meil ligipääs puudub ning sealse kontrolli saaks siduda riikliku immigratsiooniprotsessiga. Praegu on kolmandatest riikidest relokeerujate puhul olemas kaks erinevat protsessi, mille ajaline kiirus ja rahaline kulu on</p>	<p><u>Selgitus</u> Eelnõu § 1 p-d 16, 19, 20 ja 24 eelnõust välja jäetud.</p> <p>Selgituseks ettepanekule, mis puudutab kasvuettevõtetele täiendavate erandite lisamist, märgime, et nendega on arvestatud.</p> <p>Võtame teadmiseks toetuse muudatusele, mis puudutab püsivalt Eestisse elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmisel täiendavate nõuete (A2 keelenõue ja kohanemisprogrammi läbimine) lisamist. Nõustume, et oluline on pöörata eraldi tähelepanu paindlike (sh e-keeleõppe) õppevormide arendamisele ja nendest teadlikkuse tõstmisele uussisserändajate ja tööandjate seas. Täname tööandjaid, kes on omalt poolt leidnud võimalusi, et toetada välismaalaste eesti keele õpet. Samuti nõustume, et oluline on tagada uussisserändajatele võimalikult kiiresti pärast Eestisse saabumist kohanemisprogrammis osalemine. Vastavad kommentaarid on edastatud Kultuuriministeriumile, kelle ülesanne on tagada lõimumise valdkonna poliitika kujundamine ja koordineerida selle elluviimist.</p> <p>Lisaks märgime, et eelnõu ja seletuskirja on kooskõlastusringi järgselt täiendatud A2 tasemel eesti keele oskuse nõudest eranditega. Analooiselt pikaajalise elaniku elamisloa ja kodakondsuse taotlemisel kehtivate erisustega nähakse eelnõuga püsivalt Eestisse elama</p>

märkimisväärselt erinev. On protsessid, kus kolmandast riigist tulija vajab pikaajalist D-viisat, et Eestisse sisened aja siin tööd alustada ning on inimesed kes tulevad Schengeni viisavabadusega Eestisse ning saavad alustada tööd selle alusel koos LTR-ga. Schengeni viisavabadusega asub Eestisse tööle inimesi näiteks Ameerika Ühendriikidest, Suurbritanniast, Austraaliast, Uus-Meremaalt, Brasiliast jne. Tegu on tipptalentidega, keda jahivad või Euroopa riigid, sest käes on spetsialiseerunud tööjõu kriis ning Eestist kohapealt kõikidele ametikohtadele inimesi ei leia.

Spetsialiseerunud tööjõu puudumine paneb omakorda ettevõtteid olukorda, kus nad ei saa täita oma eesmärke ning peavad vajadusel oma kontoritega kolima välismaale. Mõistetav on, et töötaja tööle võtmisel võiks olla riik uurinud lähemalt isiku tausta, et leevendada riske, kuid lühiajalise töötamisega D-viisaga sidumisel sellisel on ettevõtjatele ka negatiivseid mõjusid. Esiteks pikendab see tööleasumise protsessi ja teiseks tõstab märgatavalt kulusid inimeste töölevõtmisel.

- Kuna riikidest, kus Eestisse saab reisida viisavabadusega ei ole olemas Eesti saatkondi, siis pikaajalise D-viisa taotlemiseks peab potentsiaalne töötaja esmalt reisima Eestisse ja siin taotlema D-viisat. Politsei- ja Piirivalveametist kohapeal võtab D-viisa saamine 10 tööpäeva aega (14 kalendripäeva).

- See tähendab, et tööandja peab oma kuludega lennutama töötaja Eestisse ning majutama teda Eestis üle 2 nädala, enne kui nad saavad olla kindlad, et inimene tohib üldse tööle asuda.

- Olukorras, kus näiteks töötajale D-viisat ei anta, on sunnitud tööandja oma kuludega inimese tagasi lennutama. Seda aega, rahalist kulu ja riske arvestades, oleks mõistlikum, kui inimeste tausta oleks võimalik kontrollida juba enne riiki saabumist ja suurte kulutuste tegemist.

- Eesti saatkondade nappus kahjuks ei soosi välisriikidest D-viisa taotlemist, sest enamus juhtudel tuleb lennutada töötaja teise riiki ning seal oodata kuni 30 kalendripäeva viisat. Saatkondade asukohti vaadates on kulu töötaja majutamisele kuni viisa saamiseni väga suur, enamasti üle 2000€, mille tõttu ka praegu ei ole

asumiseks tähtajalise elamisloa taotlemisel keelenõude täitmisel ette järgmised erisused:

1. eesti keele eksamit ei pea sooritama välismaalane, kes on omandanud eesti keeles põhi-, kesk- või kõrghariduse;

2. eesti keele tasemeeksamist on vabastatud välismaalane, kes tervise seisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit;

3. välismaalane, kes tervise seisundi tõttu pole püsivalt võimeline sooritama eesti keele tasemeeksamit täies ulatuses, teeb eesti keele tasemeeksami sellises ulatuses ja viisil, mida tema tervise seisund võimaldab.

Välismaalase osalise või täieliku vabastamise eesti keele tasemeeksami sooritamisest otsustab ekspertkomisjon arvestades Vabariigi Valitsuse 13.12.2017.a määruses nr 247 toodud. Ekspertkomisjoni otsuse peale võib kolmekümne päeva jooksul otsuse kättesaamise päevast arvates esitada kaebuse halduskohtule.

valmis kõik ettevõtjad viisanõudega riikidest värbama protsessi pikkuse ja kulu tõttu.

- Kokkuvõttes muutuvad Eesti ettevõtted vähem konkurentsivõimeliseks teiste riikidega võrreldes ja nii on meil keerulisem leida talenti ning ehitada oma rahvusvahelist äri.

Potentsiaalseid lahendusi oleks kaks:

1) Lühiajalise töötamise registreerimise puhul suurem taustakontroll kui praegu.

2) D-viisa taotluse viimine veebi, mille järel tehakse kõik protseduurid enne inimese Eestisse saabumist. Eestisse saabudes tuleks inimesel PPA-s anda vaid vajalikud biomeetrilised andmed, peale mida saaks koheselt viisa ning õiguse tööle asuda.

Kui töötaja peab Eestis ootama legaalselt alust töösuhte alustamiseks nädalaid, siis selle kulu peab enamus juhtudel kandma tööandja. Selles olukorras on tulevane töötaja ilma sissetulekuta. See muudab kindlasti paljude ettevõtete võimekust välismaalt värvata ning võib panna ettevõtte rahaliselt ja konkurentsi mõttes kehva olukorda.

Praegu kehtiva seaduse ning kavandatava seaduse puhul on tehtud erandid lühiajalise töötamise registreerimisele, pikaajalisele D-viisale ning elamisloale iduettevõtte töötajatele. Erandeid kasvuettevõtetele laiendatud pole. Soovime tähelepanu pöörata sellele, et kasvuettevõtted on väga eduka arenguga endised iduettevõtted, kelle käibed on suured ning riiklik maksukoormus suur. Kasvuettevõtetele on seatud konkreetsed ja karmid nõuded ning nende nõuete jätkuvaks täitmiseks on vaja ettevõtetel püsivat kasvu. Olukorras kus ettevõtetel on tööjõudu puudu on raske ettevõtetel jätkata kasvu ning arengut.

Seetõttu palume uuesti üle vaadata seaduses olevad erandid ning anda erandid ka kasvuettevõtetele, kelle panus riigi arengusse läbi maksuraha ning kaudselt läbi töötajate riikliku teenusetarbimise on märkimisväärne.

Teiseks muudab D-viisa nõue tööandjate vahetamise protsessi Eestis. Praeguse seaduse puhul on võimalik lühiajaline töötamine PPA-s registreerida, kui töösuhe endise tööandjaga on lõppenud ja uue tööandjaga seotud elamisluba ei ole veel välja antud. Elamisluba ei tühistata selleks perioodiks ning see annab elamisõiguse, kuid mitte töötamisõigust. Seetõttu praeguses

praktikas on vajalik lühiajalise töötamise registreerimine. Uue seaduse puhul on lühiajalise töötamise registreerimiseks vajalik D-viisa, mida nendel inimestel ei ole, ega ole võimalik ka taotleda kehtiva elamisloa olemasolu tõttu. Seetõttu võib töövahetuse protsess võtta aega ca 3 kuud ettevalmistusest kuniks elamisloa otsus välja antakse. Praegu on see protsess kuni 15 tööpäeva + ettevalmistusaeg andmete kogumiseks. Kuna Eestis on tööandjale etteteatamisaeg 30 päeva, siis selle perioodi jooksul jõuab ka paberimajanduse korda ajada. Tulevikus peavad aga töötajad oma tööandjat informeerima 2-3 kuud ette enne töölt lahkumist, mida ei pruugi ka kõik ettevõtjad aktsepteerida. Seega on risk, et töötajad jäävad lühiajaliselt sissetulekust ilma, kui endine tööandja ei suutu hästi uue tööandja juurde liikumisest ja alustatud elamisloavahetusprotsessist.

Kavandatavad täiendused elamisloa püsivalt Eestisse elama asumiseks nõuetes on mõistetavad, sest on raske hinnangut anda, kes on Eesti ellu sisse elanud ja mitte. Praegu on väga palju otsustusõigust jäetud menetleva ametniku õlule, kes peab otsustama, kas taotleja on Eesti ellu piisavalt hästi integreerunud või mitte.

Inimeste pikaajaliseks elama asumiseks A2 keelenõue tundub mõistlik, sest keeleoskus on tähtis uues riigis sisseelamisel. Antud muudatuse kitsaskohtadeks on aga keeleõppe kättesaadavuse puudulikkus. Hetkel on välismaalastel raske saada kohti riigi poolt korraldatud keelekursustele. Seetõttu näiteks Bolt on sunnitud korraldama keelekoolitusi oma töötajatele ise. Kui riik seob nõude elamisloaga, siis peaks võimaldama ka rohkem ja paindlikumaid õppimisvõimalusi. Tuleb arvesse võtta ka erinevaid erivajadusi ja probleeme, mis võivad keeleõpet raskendada (aktiivsus ja tähelepanuhäire, autismispektri häired, düsleksia, jne). Lisaks peaks keeleõpe olema piisavalt paindlik, et sobiks täiskohaga töötaja ajakavasse, sest lisaks tööle on enamus välismaalastel kohustused ka pere ees.

Kohustusliku kohanemisprogrammi sidumist elamisloaga võiks pidada mõistlikuks, kuid praeguses kontseptsioonis on selle reaalse kasu kursuse läbijale kaheldav. Tahame tähelepanu

pöörata sellele, et kohanemisprogrammis on võimalik osaleda alles peale elamisloa kättesaamist. Praeguste protsesside kiirust hinnates võtab elamisloa saamine ca 4-6 kuud peale Eestisse saabumist. Selle ajaga on inimesed omal jõul ja tööandja toel juba kohanemise suures osas läbi teinud. Olles ise kohanemisprogrammis osalenud vaatlejana, siis antud sisu on väga vajalik esimestel Eestis elamise nädalatel, kuid vähem praktiline 4-6 kuu pärast.

Seega tuleks muuta reeglit, et kohanemisprogramm poleks seotud elamisloaga, vaid hoopis pikaajalise D-viisa ja Eestis töötamisega. See annaks võimaluse osaleda inimestel kohanemisprogrammis siis kui sellest ka realselt kasu on.

Lisaks on raske hinnata, kas kohanemisprogrammi läbimine tõesti on ka seotud inimese hea ja eduka kohanemisega Eesti riigis. Seega elamisloa taotluse sidumine kohanemisprogrammi läbimisega ei pruugi anda adekvaatset ülevaadet realselt olukorrast. Siin on kindlasti ka vastutus tööandjal, kes peaks toetama oma töötajaid, et nad Eesti eluga toime tuleks. Vaid kohanemisprogrammi läbimine seda ei anna. Palju tähtsam on ligipääsetavus riiklikele teenustele, kooli- ja lasteaiakohtade kättesaadavus peredele, toetav ja aksepteeriv ühiskond ning seeläbi uude ühiskonda edukas sisseelamine.

Kokkuvõtteks tahame välja tuua, et praegu planeeritavad muutused hakkavad piirama ettevõtete võimekust välismaalt vajaminevat tööjõudu värvata. Protsessid muutuvad pikemaks ning kulud mitmekordistuvad.